

ઉત્કર્ષ

યા દેવી સર્વભૂતેષુ શાંતિ સ્થેષા સંસ્થિતા ।
નમસ્તસ્યૈ નમસ્તસ્યૈ નમસ્તસ્યૈ નમો નમઃ ॥

સ્થાપના : શિક્ષક દિન - ૧૯૯૧

અંક - ૧૮
વર્ષ : ૨૦૦૮-૨૦૦૯

ધી અંકલેશ્વર પ્રોગ્રેસીવ એજ્યુકેશન ટ્રસ્ટ સંચાલિત
વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી સંલગ્ન

કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, ખરોડ

તા. અંકલેશ્વર, જી. ભરૂચ.

મથકેતર શિક્ષણ કાર્યક્રમ

ગાયત્રી વિદ્યામંદિર, માંડવા
માર્ગદર્શક : ડૉ. પી. આર. ચાવ્હર

શ્રી પ્રતાપ હાઈસ્કૂલ, વાંસદા
માર્ગદર્શક : ડૉ. જે. એ. શાહ

શ્રી રંગભવનેશન વિદ્યામંદિર, વાલિયા
માર્ગદર્શક : પ્રિ. ડૉ. પી. જે. રાવ

કોલેજની મુલાકાતે અમારા પ્રેરણાસ્રોત
શ્રી અહમદ પટેલ અને ટ્રસ્ટીઓ

કોલેજની મુલાકાતે અમારા પ્રેરણાસ્ત્રોત શ્રીઅહમદ પટેલ અને
વૉકહાર્ટના ચેરમેનશ્રી તથા દાનવીર શ્રી એમ. ઇ. ગંગાત (અમેરિકા)

॥ योगः कर्मसु कौशलम् ॥
(कर्ममां कुशलता प्राप्त करवी अटले योग)

अंक
१८

उत्कर्ष

वर्ष
२००८-०९

संपादको

प्रि. डॉ. प्रकुलसिंह जे. राज

प्रा. डॉ. जयंत अ. शाह (अध्यक्ष : मेगोर्गीन समिति)

भारत संगीता अ. (मंत्री : मेगोर्गीन समिति)

श्रीकृ मयंक पी. (सभ्य : मेगोर्गीन समिति)

दालिया दिप्ती पी. (सभ्य : मेगोर्गीन समिति)

धी अंकलेश्वर प्रोग्रेसीव अेज्युकेशन ट्रस्ट संयालित
(वीर नर्मद दक्षिण गुजरात युनिवर्सिटी संलग्न)

कॉलेज ऑफ अेज्युकेशन, खरोड

ता. अंकलेश्वर, जि. ભરૂચ. ફોન : (૦૨૬૪૬) ૨૭૬૧૭૬

ઉત્કર્ષ

અનુક્રમણિકા

ઉત્કર્ષ

ક્રમ નંબર	લેખનું શીર્ષક	લેખક	પાન નંબર
૧	સંપાદકીય		૫
૨	આચાર્યશ્રીની કલમે	ડૉ. પ્રફુલસિંહ જે. રાજ	૭
૩	અમારો પરિચય (ટ્રસ્ટ તથા સ્ટાફ)	-	૮
૪	પ્રશિક્ષણાર્થી સંસદ ૨૦૦૮-૦૯	-	૯
૫	શાંતિ પ્રાપ્તિના શાસ્ત્રીય ઉપાયો	ડૉ. પ્રફુલસિંહ જે. રાજ	૧૦
૬	Peace Education : Activity based Learning	ડૉ. પ્રવિણચંદ્ર માસ્તર	૧૪
૭	પરમ શાંતિ કઈ રીતે ?	ડૉ. જયંત શાહ	૧૮
૮	સંસ્કારનું ઝરણું : પરિવાર	પ્રા. પારૂલબહેન ટંડેલ	૨૧
૯	શાંતિ અને ધ્યાન	શ્રીમતી કવિતાબહેન રાઠવા	૨૫
૧૦	શાંતિ પ્રાપ્તિનો માર્ગ - ટ્રસ્ટીશીપ મેનેજમેન્ટ	જયેશ પટેલ	૨૮
૧૧	શાંતિ અંગે ઉપનિષદના મંત્રો	હરિકેતન પટેલ	૨૯
૧૨	પરિવારમાં શાંતિનું રહસ્ય : જીવન જીવવાની કળા અને શાંતિ	મોક્ષા રાણા	૩૦
૧૩	શાંતિ અને ઉપનિષદ	સંજય રાઠોડ	૩૧
૧૪	માનસિક શાંતિના સચોટ ઉપાયો	ધારા વાસંદિયા	૩૫
૧૫	શાંતિ માટેનું શિક્ષણ	માછી પ્રવિણ ડી.	૩૬

ઉત્કર્ષ

અનુક્રમણિકા

ઉત્કર્ષ

ક્રમ નંબર	લેખનું શીર્ષક	લેખક	પાન નંબર
૧૬	પરમ શાંતિ માટે રોજની પ્રાર્થના	કિરીટ પટેલ	૪૧
૧૭	ઈશુ ખ્રિસ્તનો શાંતિ સ્થાપકો માટેનો સંદેશ	પ્રેમિલા વસાવા	૪૩
૧૮	જીવનમાં સુખ શાંતિ	ચૌહાણ આનંદ	૪૫
૧૯	આધુનિક માનવ અને શાંતિ	ચિત્રી બીજલ	૪૭
૨૦	તેમને શાંતિ આપો	રાકેશ પટેલ	૪૮
૨૧	શાંતિ પ્રાપ્તિના ઉપાયો	ઝરણા જાદવ	૪૯
૨૨	પ્રાર્થના વગર શાંતિ નથી	મયંક શ્રોફ	૫૦
૨૩	શાંતિ માટેનું શિક્ષણ	હિતેશ પટેલ	૫૨
૨૪	હે પરમાત્મા, મને તારી શાંતિનું વાહન બનાવ	ભાવિકા ચિત્રી	૫૪
૨૫	વિશ્વશાંતિ	માયા જાદવ	૫૪
૨૬	શાંતિ માર્ગ		૫૫
૨૭	શાંતિ	સંગીત પટ્ટિયાર	૫૫
૨૮	વિવિધ સમિતિઓનો અહેવાલ		૫૬
૨૯	૨૦૦૮-૦૯ના શૈક્ષણિક વર્ષની વિશિષ્ટ ગતિવિધિઓ		૬૬
૩૦	શૈક્ષણિક સહયોગ		૬૯
૩૧	ઋણ સ્વીકૃતિ		૭૨
૩૨	પ્રશિક્ષણાર્થી સંપર્ક સેતુ		૭૫
૩૩	શુભેચ્છકોની યાદી		૮૨

સંપાદકીય

આધુનિક માનવ શાંતિની શોધમાં ભટકી રહ્યો છે. વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીના શ્રેણમાં માનવે અસાધારણ પ્રગતિ હાંસલ કરી છે. અદ્ભુત કમ્પ્યુટરોનું, રોબોટનું, નિર્માણ કર્યું છે. અવકાશ શ્રેણે અનેક શોધખોળો કરી છે અવનવા અદ્ભુત વૈજ્ઞાનિક પ્રયોગો કરીને દરેક શ્રેણમાં માનવ સફળતા પૂર્વક કાર્ય કરી રહ્યો છે. આમ છતાં એક વસ્તુની ઊણપને લીધે માનવ દુઃખી છે અને તે છે શાંતિ.

કમ્યુનિકેશન ટેકનોલોજીમાં અદ્ભુત ક્રાંતિ આવી છે. ઈ-મેઈલ, સાયબર સ્પેસ, ઈન્ટરનેટ દ્વારા આખા વિશ્વની અઘતન માહિતી ડ્રોઈંગરૂમના એક ખૂણામાં ઘેર બેઠાં મેળવી રહ્યો છે. સોફામાં બેસીને આઈ.એસ.ડી. દ્વારા ગમે તે દેશના વ્યક્તિ સાથે વાતચીત કરી શકે છે પણ વિડંબણા એ છે કે સોફામાં સાથે જ બેઠેલ પતિ-પત્ની, ભાઈ-ભાઈ કે સાસુ-વહુ વચ્ચે મનનો મેળ નથી.

જાપાન-અમેરિકા વગેરે વિકસિત દેશોની માઘાદીઠ આવક વધુ છે. પણ આથી તે દેશોના લોકો સુખી થયા છે ? શાંતિ પ્રાપ્ત કરી શક્યા છે. જાપાનના સ્વાસ્થ્ય મંત્રાલયના રીપોર્ટ મુજબ જાપાનમાં ૪૪ વર્ષથી વધુ ઉંમરના ૪૨ ટકા પગારદાર લોકો માનસિક રોગોથી પીડાઈ રહ્યા છે. ઘણાં બધા લોકો વધુ પડતા પરિશ્રમથી મૃત્યુ પામી રહ્યા છે. જાપાનના કોના સુકે માત્સુશિતા (માત્સુશિના ઈલેક્ટ્રીક કંપનીના ચેરમેન) પોતાના પુસ્તક Not for bread Alone માં જણાવ્યું છે કે જીવનમાં પૈસો જ ખંધું નથી. તેમણે PHP Prosperity (સમૃદ્ધિ) Happiness (સુખ) અને Peace (શાંતિ)નું મહત્વ સમજાવવા PHP સંસ્થા સ્થાપી અને PHP સામાયિક પ્રગટ કર્યું. તેમણે મેનેજમેન્ટના શ્રેણમાં પ્રમાણિક અને નૈતિક મૂલ્યોની આવશ્યકતા પર ભાર મૂક્યો.

વિશ્વમાં આત્મહત્યાનું પ્રમાણ વધવા લાગ્યું છે. વિશ્વમાં દરરોજ બે હજાર લોકો આત્મહત્યા કરે છે. આમ તો છેલ્લા દશ વર્ષમાં દરેક દેશમાં આત્મહત્યાનું પ્રમાણ વધ્યું છે તેમ છતાં વિકસિત દેશોમાં જ્યાં વાર્ષિક સરેરાશ આવક ઘણી વધારે છે ત્યાં આ પ્રમાણ વધુ છે.

આજે સમસ્ત વિશ્વમાં અશાંતિ અને અજંપાનું સામ્રાજ્ય છે. અણુશસ્ત્રોનો ખડકલો વધતો જાય છે. લોકો ભયથી ઢંકડી રહ્યા છે. કારણ કે જે અણુશસ્ત્રો વિશ્વમાં એક વાર નહીં સાત વાર સમસ્ત પૃથ્વીનો નાશ કરી શકે તેવી શક્તિ ધરાવે છે. નિઃશસ્ત્રીકરણની પોકળ વાતો થાય છે, પણ અમલમાં મુકાતી નથી જો અણુશસ્ત્રોનો વિનાશ કરવામાં નહીં આવે તો પૃથ્વીનો વિનાશ અટકાવી નહીં શકાય.

પ્રખ્યાત ઇતિહાસકાર આર્નાલ્ડ ટોયેન્બીએ કહ્યું હતું કે, "આ ભયંકર પરિસ્થિતિમાં ભારતીય માર્ગ જ આપણને બચાવી શકે. ઋષિઓએ, વેદોએ, ઉપનિષદોએ, મહાપુરુષોએ બતાવેલા શિદ્ધાંતોનો અમલજ સંપૂર્ણ વિનાશમાંથી બચાવી શાંતિ આપી શકશે."

યુનેસ્કોના આયુષ્ય મુજબ 'યુદ્ધ પહેલાં માનવીના મનમાં સર્જાય છે. એટલે યુદ્ધ અટકાવવાના ઉપાયોનો પ્રારંભ પહેલાં તેઓના મનથી જ કરવો જોઈએ.' આપ વિશ્વશાંતિ, પરિવારની શાંતિ અને સમાજમાં શાંતિ છેવટે તો વ્યક્તિના મનની શાંતિ પર નિર્ભર છે તેટલા માટે જ કોલેજ પરિવાર દ્વારા ૨૦૦૮-૦૯નાં મુખપત્ર ઉત્કર્ષ "શાંતિ વિશેષાંક" માં શાંતિની ચર્ચા વિશેષ રૂપે કરવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું.

પ્રસ્તુત મુખપત્ર ઉત્કર્ષમાં કોલેજ પરિવારના જિજ્ઞાસુ પ્રશિક્ષણાર્થીઓએ, પ્રાધ્યાપકો, આચાર્ય, અંબેદક વગેરેએ યત્નિચિત પ્રયત્નો દ્વારા અશાંતિ માટેના કારણો અને શાશ્વત શાંતિ સ્થાપવાના ઉપાયો શાસ્ત્રોનો આધાર લઈને સૂચવ્યા છે. પ્રેરક પ્રસંગો અને મહાપુરુષોએ પ્રબોધેલા વિચારોની રજૂઆત રસપ્રદ બનાવવા સૌએ પ્રશંસનીય પ્રયત્ન કર્યો છે.

- સંપાદકો

ॐ सह नावतवतु । सह नौ भुनक्तु । सह वीर्यं करवावाहै ।

तेजस्विनावधीतमस्तु मा विद्विषावहै ॥

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥२॥

હે પરમાત્મા ! અમારી - ગુરુ શિષ્યની બંનેની રક્ષા કરો. અમારું બંનેનું પાલન કરો. અમે સાથે રહી તેજસ્વી દૈવી કાર્યો કરીએ. અમે કરેલું અધ્યયન તેજસ્વી અને દૈવી ધાય અને અમે પરસ્પર એકબીજાનો દ્વેષ ન કરીએ.

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः

આચાર્યશ્રીની કલમે

કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, ખરોડ તેની વિકાસ યાત્રાના ૧૮ વર્ષ પૂર્ણ કરી રહી છે. મૂલ્યલક્ષી અને ગુણવત્તાલક્ષી પ્રશિક્ષણના ધ્યેયને વરેલી કોલેજ જે કંઈ સિદ્ધ કરી શકી છે તેના પાયામાં 'ધી અંકલેક્ષર પ્રોગ્રેસીવ એજ્યુકેશન ટ્રસ્ટ' અને 'વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી' અને કોલેજ પરિવાર તથા અનુશાસન પ્રિય અને ઉત્સાહી પ્રશિક્ષણાર્થી વગેરે છે. અનેક મર્યાદાઓની વચ્ચે પણ કોલેજ, યુનિવર્સિટી કક્ષાએ સંખ્યાત્મક અને ગુણાત્મક પરિણામ સાથે સમાજને ઉપયોગી અને નિષ્ઠાવાન શિક્ષકોનું પ્રદાન કરી રહી છે.

૨૦૦૮-૦૯ ના વર્ષમાં સૈદ્ધાંતિક શિક્ષણ કાર્યક્રમ તથા પ્રાયોગિક શિક્ષણ કાર્યક્રમની સાથે વૈવિધ્યપૂર્ણ પ્રાર્થના સંગેલન, ઉત્સવોની અર્થપૂર્ણ ઉજવણી, શૈક્ષણિક પ્રવાસ, ગાંધી સપ્તાહ, રમતોત્સવ, વાર્ષિકોત્સવ, નાવિન્યપૂર્ણ પદ્ધતિઓ અને પ્રયુક્તિઓ દ્વારા શિક્ષણ, વિદ્વાન તજજ્ઞોના મનનીય પ્રવચનો, બુલેટિન બોર્ડ પ્રવૃત્તિ, વગેરે વૈવિધ્યસભર પ્રવૃત્તિઓ દ્વારા શિક્ષક ઘડતર માટે સંનિષ્ઠ પ્રયત્નો કોલેજ પરિવારે આદર્યા.

ઈંગ્લો બી.એડ્. સેન્ટર પણ કોલેજમાં કાર્યરત છે, જે છઠ્ઠા વર્ષમાં પ્રવેશી ચૂક્યું છે. તે દર વર્ષે દૂરસ્થ શિક્ષણ અવયવે ૧૦૦ જેટલા શિક્ષકોને ઉપયોગી ભાષા સાથે 'શિક્ષણશાસ્ત્રી'ની ડીગ્રી મેળવવા સહભાગી થાય છે.

કોલેજે પ્રશિક્ષણ ક્ષેત્રે જે કંઈ કર્યું છે તે પૂરતું નથી હજી કોલેજે ઘણું કરવાનું બાકી છે. ભાવિ શિક્ષકો માટે તથા સેવાકાસિન શિક્ષકો માટે કોલેજ એક માર્ગદર્શન કેન્દ્ર બને તેવો અમારો સંકલ્પ છે. ભૂતપૂર્વ પ્રશિક્ષણાર્થીઓનો સહકાર પણ મેળવવા અમે ભાગ્યશાળી નિવડયા છે. કોલેજ પરિવાર, ટ્રસ્ટના હોદ્દેદારશ્રીઓ, ખરોડના ગ્રામજનો, યુનિવર્સિટીના પદાધિકારીશ્રીઓ, વાલીઓ, શિક્ષણ વિભાગ-ગુજરાત રાજ્ય સરકાર, વગેરેના ઉષ્માપૂર્ણ સહકાર વગર કોલેજ પ્રગતિ કરી શકે જ નહીં. આપ સૌ તરફથી મળેલ હૂંફ અને સહકારની નોંધ લઉં છું.

કોલેજ દ્વિશતાબ્દિના વર્ષ તરફ આગેફૂચ કરી રહી છે ત્યારે આપ સૌના બેવડા ઉત્સાહથી સહકારની અપેલા રાખી વિરમું છું.

- ડૉ. પ્રફુલસિંહ જે. રાજ

ધી અંકલેક્ષર પ્રોગ્રેસીવ એજ્યુકેશન ટ્રસ્ટ, ખરોડ સંચાલિત
કૉલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, ખરોડ.

તા. અંકલેક્ષર, જિ. ભરૂચ.

◇ અમારું ટ્રસ્ટી મંડળ ◇

શ્રી અહમદભાઈ એમ. પટેલ (M.P.)

સ્થાપક પ્રમુખ, પથદરોક તથા પ્રેરણારમ્ભોત
પટેલ સ્ટ્રીટ, મુ. પો. પીરામણ, તા. અંકલેક્ષર, જિ. ભરૂચ.

શ્રી શારીફભાઈ વજીરદાર	- પ્રમુખશ્રી	રસુલભાગ, જૂની ટીવી, અંકલેક્ષર, જિ. ભરૂચ.
શ્રી મહંમદભાઈ એ. ભૈયાત	- મંત્રીશ્રી	મુ. પો. ખરોડ, તા. અંકલેક્ષર, જિ. ભરૂચ.
શ્રી ઉમલેરાભાઈ ઉદાણી	- ટ્રસ્ટીશ્રી	ફુંદન-૪, દિપાલી સોસાયટી, પ્રિતમ-૨ પાછળ, ભરૂચ.

◇ અમારો સ્ટાફ ◇

ડૉ. પ્રફુલસિંહ જે. રાજ - પ્રાચાર્યશ્રી

૧, ગુરૂકૃપા સોસાયટી, મુ. પો. શુકલતીર્થ, તા. જિ. ભરૂચ - ૩૯૨ ૦૩૦

ડૉ. પ્રવીણચંદ્ર આર. માસ્ટર	- પ્રાધ્યાપક	બી/૧૬, આશુતોષ-૨, લીંક રોડ, ભરૂચ.
ડૉ. જયંતભાઈ એ. શાહ	- પ્રાધ્યાપક	એ/૯, જ્યોતિનગર-૧, ઝોડેશર રોડ, ભરૂચ.
શ્રીમતી ઉવિતાબહેન એ. રાઠવા	- શંષપાલ	એ/૧૪, ગજાનનપાર્ક, પાંચસો ક્વાટર્સની બાજુમાં,
નવી કોલોની, જી.આઈ.ડી.સી, અંકલેક્ષર-૨
શ્રીમતી પારૂલબહેન બી. ટંડેલ	- અધ્યાપક શિક્ષક	મુ. પો. ભદેલી, તા. જિ. વલસાડ.

◇ વહીવટી કર્મચારીગણ ◇

શ્રી જયંતભાઈ એસ. પટેલ	- સિ. ક્લાર્ક	બી/૪, મેત્રીનગર સોસાયટી, ભોલાવ, ભરૂચ.
શ્રી ઈસ્માઈલ એમ. જોગીયાત	- જી. ક્લાર્ક	મુ. પો. ખરોડ, તા. અંકલેક્ષર, જિ. ભરૂચ.
શ્રી અશ્વિન એમ. વસાવા	- જી. ક્લાર્ક	મુ. પો. રજલવાડા, તા. ઝવડિયા, જિ. ભરૂચ.

◇ સેવકગણ ◇

શ્રી ફારૂક યુસુફ બીખાબઈ	- સેવક	મુ. પો. પીરામણ, તા. અંકલેક્ષર, જિ. ભરૂચ.
શ્રી ચંદ્રવદન કે. ગુર્જર	- સફાઈ કામદાર	જૂની મામલતદાર કોર્ટ પાછળ, અંકલેક્ષર-૧
શ્રી મિનેષકુમાર એચ. જાદવ	- વોચમેન	૩૫/૬, નવી વસાહત, લાહોરી ગોડાઉન પાછળ, ભરૂચ.

પ્રશિક્ષણાર્થી સંસદ : ૨૦૦૮-૨૦૦૯

શુભિલ પ્રમુખ	:	ડૉ. મુકુલસિંહ જે. રાજ (આચાર્ય)
સામાન્ય મંત્રી	:	શ્રી હિતેશ જી. પટેલ
(૧) મેગેઝીન સમિતિ	:	અધ્યક્ષ : ડૉ. જે. એ. શાહ મંત્રી : બારડ સંગીતા એ. સભ્યો : શોક મયંક પી. દલિયા દિપ્તી પી.
(૨) સાંસ્કૃતિક સમિતિ	:	અધ્યક્ષ : પ્રા. પી.બી. ટંડેલ મંત્રી : વાંસદિયા પારા જે. સભ્યો : દલિયા દિપ્તી પી. શોક મયંક પી.
(૩) પ્રવાસ સમિતિ	:	અધ્યક્ષ : ડૉ. પી. આર. માસ્ટર મંત્રી : પાલણીયા હેતલ બી. સભ્યો : ઢોલે કિશોર જી. બારડ સંગીતા એ.
(૪) સાહિત્ય સમિતિ	:	અધ્યક્ષ : ડૉ. જે. એ. શાહ મંત્રી : જાદવ માયા ડી. સભ્યો : બારડ સંગીતા એ. મિસ્ત્રી ભાવિશા ડી.
(૫) પ્લાનિંગ સમિતિ	:	અધ્યક્ષ : શ્રીમતી કે. એ. રાઠવા મંત્રી : દલિયા દિપ્તી પી. સભ્યો : જાદવ માયા ડી. પાલણીયા હેતલ બી.
(૬) રમત-ગમત સમિતિ	:	અધ્યક્ષ : ડૉ. પી. આર. માસ્ટર મંત્રી : ઢોલે કિશોર જી. સભ્યો : શાહ વિવેક એલ. પટેલ નેહલ બી.
(૭) ભાષા સમિતિ	:	અધ્યક્ષ : પ્રા. પી. બી. ટંડેલ મંત્રી : શોક મયંક પી. સભ્યો : ઢોલે કિશોર જી. વાંસદિયા પારા જે.
(૮) સંચાલક સમિતિ	:	અધ્યક્ષ : શ્રીમતી કે. એ. રાઠવા મંત્રી : શાહ વિવેક એલ. સભ્યો : પટેલ નેહલ બી. મિસ્ત્રી ભાવિશા ડી.

શાંતિ પ્રાપ્તિના શાસ્ત્રીય ઉપાયો

- પ્રિ. ડૉ. પ્રફુલસિંહ જે. રાજ

પ્રત્યેક માનવ પોતાના જીવનને સુખી, સમાધાની અને શાંતિમય બનાવવા ઈચ્છે છે. પણ સાચું સુખ, શાંતિ અને સમાધાન છે ક્યાં? તે તો જાંઝવાના જળ સમાન છે. શ્રી રોબર્ટ ડી રો તેમના પુસ્તક 'માઈન્ડ એન્ડ મેડિસિન'માં સુંદર વાત જણાવે છે કે "પેસાથી આજકાલ બધું ખરીદી શકાય છે, પણ ખેદની વાત એ છે કે કેમિસ્ટ્રી દુકાનમાંથી શાંતિનું પેકેટ વેચાતું મળતું નથી".

સૌથી મોટી સમસ્યા - માનસિક શાંતિનો અભાવ :

વિશ્વમાં દરેક દેશમાં આત્મહત્યાનું પ્રમાણ ઊંચા દરે વધી રહ્યું છે. મનોરોગીઓ પણ વધતા જાય છે. ૮૦ ટકા લોકો તનાવગ્રસ્ત જીવન જીવી રહ્યા છે. વિકસિત દેશોના લોકો આરામદાયક ગાદલા પર સૂએ છે તો પણ ઊંચ-ની ગોળી લીધા વગર તેમને વિંધ આવતીનથી. વધુ ને વધુ ગોળીઓ લેવા છતાં વિંધ ઓછી ને ઓછી થતી જાય છે. માનસિક તનાવથી બચવા લોકો ડ્રગ્સનું સેવન કરવા માંડ્યા છે. આધુનિક યુગના માનવની સૌથી મોટી સમસ્યા પેસાનો અભાવ નહિ પણ માનસિક શાંતિ છે.

માણસને શાંતિ કેમ મળતી નથી ?

માણસ અશાંત છે, અસ્વસ્થ છે. આજે માણસો મંદિરમાં જાય છે, ભક્તિ કરે છે, ધાર્મિક પુસ્તકો વાંચે છે, સાધુ બાવાઓ, જ્યોતિષીઓ પાછળ દોડતા રહેલા છે. લોકો ગાંડા નથી, મુખાં પણ નથી છતાં તેઓને શાંતિ નથી એ હકિકત છે. પ્રત્યેક સમસ્યાનું સમાધાન, ઉકેલ હોય જ. કોઈકે સાચું જ કહ્યું છે કે જો તમે સમાધાનનો એક ભાગ નથી, તો તમે જ પોતે એક સમસ્યા છો એમ સમજી ચાલો. સમાધાનના રસ્તે જ શાંતિ આવવી શક્ય છે. પણ આપણો સમાજ એવો શાંપિત છે કે....

સ્વર્ગને નર્ક બનાવી જીવે છે

અમૃતને ઝેર બનાવી પીએ છે

પશ્ચિમના દેશોમાં અશાંતિ સર્જનારી અનેક સમસ્યાઓ છે તે હવે ભારતમાં પણ પગ પેસારો કરી ચૂકી છે, પ્રસરી ચૂકી છે. મન:શાંતિ જોઈએ છે પણ તે મળતી નથી. માણસને ચેન કેમ પડતું નથી? આનંદ કેમ મળતો નથી આ બધાનો કોઈ જવાબ છે? હા... તે જવાબ નીચેના દૃષ્ટાંતમાં છે.

એક વખત બાદશાહ અકબરે ત્રણ પ્રશ્નો પૂછ્યાં અને કહ્યું કે ત્રણેય પ્રશ્નોનો જવાબ એક વાક્યમાં મળવો જોઈએ. ત્રણ પ્રશ્નો આ મુજબ હતા : (૧) થોડો અટક્યો કેમ? (૨) પાન સડ્યું કેમ? (૩) રોટલી બળી કેમ? એક વાક્યમાં જવાબ આપવાનો હતો તેથી સૌ મુંઝાયા. બીરબલે જવાબ આપ્યો :

જવાબ છે : ફેરવ્યાં નહિ તેથી.

થોડાને રોજ ફેરવ્યો નહિ તેથી અટક્યો

પાન (નાગરવેલનું)ને રોજ ફેરવ્યાં નહિ તેથી સડ્યું.

રોટલીને તાવડીમાં ફેરવી નહિ તેથી બળી

આવી રીતે મનને શાંતિ કેમ મળતી નથી? એનું કેમ પડતું નથી? અને આનંદનો સ્રોત કેમ મળતો નથી? આ બધા પ્રશ્નોનો જવાબ પણ એક વાક્યમાં છે કે ઈન્દ્રિયો સ્વાધીન નથી. ગીતાકાર યોગેશ્વર કૃષ્ણ કહે છે "ઈન્દ્રિયોને તાબામાં લો".

શાંતિ માટે સુખ-દુઃખ તરફ જોવાનો દષ્ટિકોણ કેવો રાખશો?

શહેરમાં સારા સારા બંગલામાં લોકો રહેતા હોય. તેઓ એકાદ વખત ગામડામાં જાય. ત્યાં કીપેલી જમીન, સ્વચ્છ સુંપડી, પૂનમની રાત, ખુલ્લું આકાશ, ઉદાર મનના લોકો જોઈને શહેરનો માણસ કહે કે, "ભગવાન, આ જ સાચું જીવન છે. અમારું, શહેરનું તે કંઈ જીવન છે? જીવન આપવું હોય તો આવું જીવન આપ. ભગવાન તે નોંધી લે અને બીજે જન્મારે તેવું જીવન આપી પણ દે. જ્યારે ભગવાન એવું જીવન આપે એટલે ભગવાનને ગાળ આપે અને કહે ગામડાનું તે કંઈ જીવન છે, અછત વચ્ચે જીવવાનું? આમ અશાંતિ, અસમાધાનનું, મૂળ પોતે જ છે એ માનવી ભૂલી જાય છે.

મૂળ વાત એ છે કે માણસે દુઃખ તરફ કંઈ નજરે જોવું એની અક્લવ ન હોય તો તેને જગતમાં કોઈ સુખી ન કરી શકે. ભગવાને આ દુઃખ મારા વિકાસ માટે મોકલ્યું છે તેમ સમજી દુઃખનો સ્વીકાર કરે તો તેના જીવનમાં અશાંતિ ઊભી ન થાય. સુખ-દુઃખનો સ્વીકાર અને સહાર અને તેમાં ઈશદર્શન... આવી ઉત્તરોત્તર ચઢતી પગથિઓ શાંતિ લાવવા સમર્થ છે.

સંસ્કૃતમાં એક સુભાષિતમાં પ્રભુનો સંદેશ રહેલો છે.

સુખમ્ય દુઃખમ્ય ન કોપિ દાતા-પરો દદાતીતિ કુબુદ્ધિરેષા ।

અહં કરોમીતિ વૃથાભિમાનઃ સ્વકર્મસૂત્રે પ્રથિતો હિ લોકઃ ।।

અર્થાત્ : સુખ અને દુઃખ આપનાર કોઈ નથી. બીજો કોઈ આપે છે એમ માનવું એ કુબુદ્ધિ છે. 'હું કરું છું' એવું અભિમાન વ્યર્થ છે. લોકો પોતાના કર્મસૂત્રથી જ ખરેખર બંધાયેલા છે.

શાંતિનો સ્રોત આપણી અંદર જ રહેલો છે :

શાંતિ સમાધાન અને સુખ શામાંથી મળશે? ક્યાંથી મળશે? આ પ્રશ્નોનો જવાબ કબીરજીના એક ભજન "મોકો કહાઈ દૂંદે બંદે મે તો તેરે પાસ મેં... ખોજેગે તો અભી મિલુંગા પલભરકી તલાશમે"...માં છે. શાશ્વત શાંતિ અને શાશ્વત સુખનો સ્રોત આપણા સોના મનમાં રહેલો છે - હૃદયમાં રહેલો છે અને તે છે સત્ ચિત્ આનંદ, સ્વરૂપ આત્મા. વેદાંતના મતે દરેક મનુષ્યના હૃદયમાં તે અવસ્થિત છે. તેને જાણવાથી જ પરમ શાંતિ મળશે. અન્ય જગ્યાએ શાંતિ શોધવી વ્યર્થ છે. સ્વામી વિવેકાનંદજીએ એક ભજનમાં સમજાવ્યું છે કે "નાભિ કમલ મેં હે કસ્તૂરી, વૃથા મૃગ ફિરે બનમેં" કસ્તૂરી, મૃગની નાભિમાં જ હોવા છતાં તે કસ્તૂરીની શોધમાં ભટકે છે અને મરણ પામે છે. આપણે મનુષ્યો પણ પોતાનામાં રહેલી શાંતિથી બેખબર હોઈ બાહ્ય પદાર્થો મોટર, બંગલા, પૈસા, સંપત્તિમાં શાંતિ શોધવા ભટકીએ છીએ. એરિક ક્રોમના મતે ઉપભોક્તાવાદનો શિકાર થઈ આજે માનવ પોતે જ ભોગ્ય પદાર્થ (કોમોડીટી) બની ગયો છે.

શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતા અને શાંતિના કારણો અને ઉપાયો

શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતામાં યોગેશ્વર કૃષ્ણએ શાંતિ માટે અનેક શ્લોકો દ્વારા માર્ગદર્શન કર્યું છે. તેનું આગમન લઈએ.

બીજા અધ્યાયના ૬૬માં શ્લોકમાં ગીતાકાર જણાવે છે

નાસ્તિ ભુષિરપુક્તસ્ય ન ચા પુક્તસ્ય ભાવના ।
ન ચાભ્યાવયતઃ શાન્તિ-રશાંતસ્ય કુતઃ સુખમ ॥

અર્થાત્ જે પુરૂષે મન અને ઈન્દ્રિયો કલ્યાં નથી તેનામાં નિશ્ચયાત્મક બુદ્ધિ હોતી નથી એ આપુક્ત માણસના અંતઃકરણમાં ભાવના પણ હોતી નથી તથા ભાવનાહીન માણસને શાંતિ પણ મળતી નથી અને શાંતિ વિનાના માણસને સુખ ક્યાંથી હોય ?

ચોથા અધ્યાયના ૩૯માં શ્લોકમાં ભગવાન માર્ગદર્શન કરે છે કે

બ્રહ્મર્ષોલ્લભતે જ્ઞાનં, તત્પરઃ સંપતેન્દ્રિય ।
જ્ઞાનં લભ્યવા પરં શાન્તિમચિરંશાપિ ગચ્છતિ ॥

અર્થાત્ જિતેન્દ્રિય, સાધન પરપણ અને બ્રહ્મવાન માણસ જ્ઞાનને પામી જાય છે અને જ્ઞાનને પામીને એ વિના વિલંબે તત્કાળ ભગવત્ પ્રાપ્તિ રૂપી પરમ શાંતિને પ્રાપ્ત થઈ જાય છે.

નવમા અધ્યાયમાં ૩૦-૩૧ શ્લોકમાં શાંતિ પ્રાપ્તિનો માર્ગ બતાવતા ભગવાન કહે છે કે "અતિશય દુરાચારી પણ અનન્ય ભાવે મારો ભક્ત બનીને મને ભજે છે એ સત્વરે ધર્માત્મા થઈ જાય છે અને સદા રહેનારી પરમ શાંતિને પામે છે."

૧૨મા અધ્યાયના ૧૨માં શ્લોકમાં શાંતિ પ્રાપ્તિ માટે પ્રભુ જણાવે છે કે,

અર્થાત્ ધર્મને જાણવા વિના કરેલા અભ્યાસથી જ્ઞાન થઈપાતું છે. જ્ઞાનથી પરમેશ્વરનું ધ્યાન ચઢિયાતું છે. ધ્યાનથી કર્મ કળનો ત્યાગ ચઢિયાતો છે કારણ કે ત્યાગથી તરત જ શાંતિ મળે છે.

વેદો, ઉપનિષદો, શ્રુતિ, સ્મૃતિ અને શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતામાં શાંતિ, સુખ અને સમાધાન માટે અનેક માર્ગદર્શન અને ઉપાયો મળી રહે છે. જરૂર છે તેને શરણે જવાની... તેના અભ્યાસની અને તેના યદ્દિચિંત અમલ કરવાની.

સમવૃત્તિવાળાને જ શાંતિ જ હોય છે. તેમને કોઈ દુઃખી ન કરી શકે.

સોક્રેટીસ એક વખત યુવાનો જોડે બેસીને ચર્ચા કરતા હતા. એમની ચર્ચા લાંબો સમય સુધી ચાલી. જમવાનો સમય થઈ ગયો પણ એ લોકો ઉઠવા નહીં. સોક્રેટીસની પત્નિ ઉપર નીચે ઘાપ પણ પતિને શું કહે એ તે તલ્લિન હતા. સોક્રેટીસની પત્નિ ઝેનિપીથી રહેવાયું નહીં. તેણે વાસણ ખખડાવ્યા. વાસણ ખખડવાનો અવાજ આવતાં યુવાનો સમજી ગયા કે ગુરુપત્નિ ગુસ્સે થયાં છે તેથી આપણે ઊઠવું જોઈએ. પણ સોક્રેટીસ તો તલ્લીન હતા. તેથી ઊઠવાનું નામ જ ન લીધું. ઝેનિપીના ગુસ્સાની કોઈ અસર ન જણાતા તેણે પાણીનું માટકું લીધું અને બધા હતા તેમના ઉપર પાણી ઢોળ્યું. સોક્રેટીસે કહ્યું, 'જે યુ ! નિર્ગનો નિયમ છે. ગણગણત થયા પછી વરસાદ પડે જ.' આવા માણસને તમે કેવી રીતે દુઃખી કરી શકો. તે દુઃખી ઘાય જ નહીં.

તુકારામને ઘેર ખાવાનું ન હતું. પત્નિના અતિ આગ્રહને લીધે તે ખેતરમાં મજૂરી કરવા ગયા. શેરડીના ખેતરના માલિકે કહ્યું, "હો, આ શેરડી તમારે ઘેર લઈ જાઓ. તુકારામ શેરડીનો ભારો લઈને ઘેર આવતા

હતા. તેમને રસ્તામાં ગામના છોકરાઓ મળ્યા. છોકરાઓએ કહ્યું... અમને એક એક આપો." તુકારામ દરેક છોકરાને એક એક શેરડી આપતા ગયા છેલ્લે તેમના હાથમાં એક જ સાંઠો રહ્યો. તેમની પત્ની દૂરથી આ બધું જોતી હતી. તે ચીડાઈ ગઈ કે ઘેર છોકરાને કંઈ ખાવા નથી અને મોટા દાન કરવા નીકળ્યા છે. તુકારામે ઘેર આવી પત્નિને બાકી રહેલો એક સાંઠો આપ્યો અને કહ્યું, "આપણા નસીબનું જે હતું તે તને આપું છું. પત્નિ તો ગુસ્સે ઘઈ જ હતી. તેણે તુકારામના હાથમાંથી સાંઠો લઈ લીધો અને તેનાથી જ તુકારામને ફટકો માર્યો શેરડીના બે કટકા ઘઈ ગયા અને જમીન પર પડ્યા. તુકારામે બંને ટુકડા ઉપાડ્યા અને કહ્યું, "લે, એક તારો અને એક મારો. મને ખાતરી જ હતી કે તું એકલી ખાવાની નહિ લોકો તને ખરાબ કહે છે, પણ તું કેટલી સારી છે. તું એકલી ઘોડી જ ખાય ? લે, આ તારા ભાગનો ટૂકડો લઈ લે."

હવે આ માણસને દુઃખી કરી શકાય કે ? ઉપરથી બ્રહ્મદેવ ઊતરી આવે તો પણ આવો માણસ દુઃખી ન થાય અને આપણે ઉપરથી બ્રહ્મદેવ ઊતરી આવે તો પણ આપણે સુખી ન થઈએ. ગમે તેટલું મળે તો પણ રડવા જ કરીએ.

આપણે સદા દોષનો ટોપલો બીજાને માથે ઢોળવા તત્પર હોઈએ છીએ. અસહજતા મળે તો નસીબને દોષ દઈએ છીએ. આ નસીબ કોણે બનાવ્યું ? વેદાંત જણાવે છે કે આપણે પોતે જ પોતાના ભાગ્ય વિધાતા છે. આજનું પ્રારભ્ય ગઈકાલના પુરુષાર્થ દ્વારા નિર્મિત થયું હોય તો આવતી કાલનું પ્રારભ્ય આજના પુરુષાર્થ દ્વારા નિર્માણ થશે જ. માટે નસીબને દોષ દેવાને બદલે સખ્ત પરિશ્રમમાં લાગી જવું જોઈએ તો જીવનમાં શાંતિ આવવાની શક્યતા છે.

પરમ શાંતિનો સરળ માર્ગ :

ક્યારેક માનવનું મન ખુબ અશાંત થઈ જાય છે. તેની સહનશીલતાની હદ આવી જાય છે. તે પોતાને નિઃસહાય અનુભવે છે. અશાંતિની ચરમસીમા વખતે શાંતિ પ્રાપ્તિનો સરળતમ માર્ગ છે શરણાગતિનો. શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતામાં અંતમાં યોગેશ્વર કૃષ્ણ અર્જુનને ઉદેશી આપણને શાંતિ માટે કૃપા ભર્યું નિમંત્રણ પાઠવતાં કહે છે, "હે અર્જુન ઈશ્વર સર્વના ક્રદયમાં સ્થિત થઈને શરીર યંત્ર પર ચઢાવેલા પ્રાણીઓને પોતાની માયા વડે ધુમાવી રહ્યો છે. હે, ભારત તું સર્વ પ્રકારે તેને શરણે જા. તેની કૃપાથી તને પરમ શાંતિ અને નિત્ય ધામ પ્રાપ્ત થશે. (ગીતા અધ્યાય ૧૮/૬૧-૬૨ શ્લોક)

અંતમાં એજ પ્રાણીએ કે સૌથી વધુ દુઃખાપ્ય થઈ ગઈ છે એવી શાંતિ વિચના લોકોને મળે, સોના ત્રણેય પ્રકારના તાપ-આધિદૈવિક, આધિભૌતિક અને આધ્યાત્મિક - દૂર થાય, સૌ દૈનિક જીવનમાં શાંતિ પ્રાપ્ત કરે તેમજ સાક્ષત શાંતિ પ્રાપ્ત કરે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

Peace Education: Activity Based Learning

Dr. Pravinchandra Master

'Peace' is not only 'warlessness' it is something more. It starts from the individual and extending to the family, neighborhood, society, state, nation and the world at large.

Peace may be a satisfaction arising out of fulfilling the desires.

Anxiety, jealousy, hatred etc. are personality traits which will detrimentally affect mind. Environment at the place of work, family, society influence peace and well-being. A "well-being" is a pre requisite for 'peaceful coexistence'. Messages and ideas of Dadu Dayal, Tulsi, Kabir, Ram, Buddha, Christ, Krishna, Gibran, Gandhi could be sources of peace.

"Peace education is an attempt to respond to problems of conflict and violence on scales ranging from the global and national to the local and personal. It is about exploring ways of creating more just and sustainable futures." R. D. Laing (1978).

"Peace education is holistic. It embraces the physical, emotional, intellectual, and social growth of children within a framework deeply rooted in traditional human values. It is based on philosophy that teaches love, compassion, trust, fairness, co-operation and reverence for the human family and all life on our beautiful planet." - Fran Schmidt ad Alice Friedman (1988).

Peace of Body through simple exercise, body movement, yoga

Peace of Soul by living a true life and through yoga

Peace of Mind by not harming others in any condition

Peace at home by a care taking and care sharing living

Peace at the place of work by doing our work in the best way without disturbing others

Peace everywhere by sharing love

Any form of art helps us to bring peace to mind and soul.

What we expect through peace education and related activity is :

Peace within

Peace with the family

Peace with the colleagues

Peace with the society

One can experience peace through:

Enjoying any form of art

Reading of literature

Listening to music

Watching films

Paintings

Watching nature

Walking at country side

By doing social services

To develop an understanding of Peace we should encourage our students to take part in the following activities:

- Collect news items, articles, pictures, poems, stories from newspapers, magazines, books etc.
- Collect incidents, evidences showing harmony from the society Meet old people and collect information, details regarding friendship, enmity among the people of different community, caste etc.

Try to understand:

What could be the elements/sources keeping the people together ?

What could be the elements/sources parting the people ?

Activities with objectives to understand PEACE:

Discussion

- to expose the students the concept, definition and necessity of peace
- to expose the students to various issues and problems in the world

Assignments with references

- to develop deeper insight into the whole issue

Presentations

- to develop a clear understanding of various aspects involved

Workshops

- to develop self and to bring change in attitude

Visiting different institutions

- to develop a through understanding towards the working system of such institutions

Festival Folder

- to understand and appreciate customs and traditions of different regions, religions

Article folder

- to collect and compile the latest in problems, issues etc. on peace exposure to service in the society and the heroes of the society

Handling problems in institute and society

- to help people to overcome problems and referral services

Parents' Awareness Campaigns

- to involve the community

Panel Discussion by Experts

- to make the students aware of various issues related to peace

Seminars on Students' responsibilities

- to make the students aware of their roles and responsibility

The following type of activities can be organized and encouraged to develop a thorough understanding of PEACE:

Sr. No.	Activities	Sources/Mean and Materials	Time
1.	Listening to musical Instrumental, vocal	A cassette player/CD, DVD player etc.	10 Minutes
2.	Presentation of prayers of different religions	-do- - with artists	15 Minutes
3.	A Talk - a discourse Sentences, shlokas, slogans etc. taken from different holy books.	Speakers from the society or/and pre recorded discourse, Saints, religious leaders (religious people) etc.	03 times 55 X 55 Minutes
4.	A brain storming session	Conceptual aspects	40 Minutes
5.	WHO, UNESCO etc. and its activities	Information collection: Books, magazines, dozier etc. could be provided.	40 Minutes
6.	Portfolio Development	Articles, News items, Photo story, literary pieces etc. could be collected	Everyday
7.	Bulletin Board Presentation	Articles, Poems, Pictures, Slogans, Thoughts etc. could be reflected	Everyday
8.	Films watching	Net, CD, CD library etc.	Once
9.	Visiting the Police Station, Collector Office and Officials at the work	Questions, Interviews, Discussion etc. Collecting positive and negative experiences could be gathered	2 times 30 X 2 Minutes
10.	Meeting with Peace Committees in the street/village/town/city	Questions, Interviews, Discussion etc. regarding the role, the activity, the performance, the problems etc. of such committees could be collected	2 times 30 x 2 Minutes
11.	Case Studies	People, organizations and projects working for peace could be studied and presentation by expert/s	4-5 times 55 Minutes for each study
12.	Creative endeavour	Drawing Framing Slogans Cartoons etc. preparation activity could be conducted	2 hours
13.	Visiting websites	Internet	30 Minutes (3 times in a month)
14.	Writing diary/reflective journal	Self thinking	Daily 10 minutes

(This is a rough plan of activities. One may follow according to his/her needs)

At the end of each activity a compiled and balanced discussion should be leaded by the teacher where in a free atmosphere each and every idea/thought should be listed and appropriately implemented.

At the end,

Hundred and thousands of words spoken or written may or may not bring peace but a humble act with a caring attitude definitely can bring peace.

પરમ શાંતિ કઈ રીતે ?

- ડૉ. જયંત એ. શાહ

આજે વિશ્વમાં આતંક અને અરાજકતાનું વાતાવરણ જોવા મળે છે. બે વિશ્વયુદ્ધો થયા. અને અનેક નાના મોટા યુદ્ધો થતા રહે છે. લોકોને પોતાના વર્તમાન જીવનથી સંતોષ નથી. આપવાત અને ગુનાઓનું પ્રમાણ વધ્યું છે. ભ્રષ્ટાચાર એ જ શિષ્ટાચાર હોય એવું સમગ્ર વિશ્વમાં જોવા મળે છે તેના મૂલ્યમાં જ કોઈ બાબત હોય તો તે છે હરીફાઈ. આજનો યુગ એટલે હરીફાઈનો યુગ. અનેક ક્ષેત્રમાં પ્રગટ કે અગ્રગટ સ્પર્ધાઓ થતી રહે છે. ક્યારેક આ હરીફાઈ ગળા કાપ હરીફાઈનું સ્વરૂપ ધારણ કરે છે જે અમાનુષી છે. પૈન કેન પ્રકારેણ સંઘર્ષ થવાની નેમ રાખનારા હરીફાઈની દોડમાં કોઈ પડી જાય તો તેની દરેકાર કરતા નથી આગળ વધવા માટે તેના પર પગ મૂકીને, તેને કચડીને આગળ વધે છે. તેઓ માને છે કે એવા લાગણીવિહીન કરવા જઈએ તો જીવનમાં સંઘર્ષ જ ન થવાય.

કાચબો અને સસલાની હરીફાઈમાં કાચબો હાર્યો હતો. પણ ફરી એકવાર તે સસલા સાથે દોડની હરીફાઈ રાખે છે. આ વખતે હરીફાઈના સ્વભાવમાં ફેરફાર કરે છે. જીત માટેની અંતિમ રેખા નદીના સામે કિનારે રાખે છે. મેદાનવાળા ભાગમાં સસલું જડપથી દોડે છે પણ નદી કિનારે આવીને અટકી પડે છે. જ્યારે કાચબો ધીમે ધીમે નદી કિનારે આવી જડપભરે તરીને હરીફાઈ જીતી જાય છે. વાત અહીં અટકતી નથી કાચબાને વિચાર આવે છે કે એક મિત્ર સાથે હરીફાઈ કરવા કરતા બંને સાથે જીતીએ તો કેવું સારું. આથી ફરી એકવાર આ સ્વભાવ પર હરીફાઈ નહીં પણ દોસ્તી દાખવી જીતરેખા સુધી પહોંચવાનું નક્કી કરે છે. જમીન પર દોડતી વેળા સસલાએ કાચબાને પીઠ પર બેસાડ્યો. નદી આવી ત્યારે કાચબાએ સસલાને પીઠ પર બેસાડ્યો. નદી પાર કરી ફરી સસલાએ કાચબાને મદદ કરી આમ બંને સાથે મળી જીતરેખા સુધી પહોંચવામાં સફળ થયા. કાચબા જેવો વિચાર દરેકને આવે તો કેવું સારું ? દરેકમાં કઈકને કઈક વિશેષતા અને મર્યાદા વધતા ઓછા પ્રમાણમાં હોય જ છે તેનો સ્વીકાર કરી એકબીજાને મદદરૂપ થવાની વૃત્તિ કેળવાય તે જરૂરી છે. એ પછી ભલે વ્યક્તિ, સંસ્થા, સમાજ કે રાષ્ટ્ર હોય તેને વિકાસ અને શાંતિના પીઠાં ફળ જરૂર પ્રાપ્ત થશે. હરીફાઈમાં તો મનદુઃખ ઘાય અને ક્યારેક છૂપી દુઃખનાવટ પણ પેદા ઘાય પછી શાંતિ ક્યાંથી હોય ? હરીફાઈ એ શાંતિનો મહારાજુ છે. આપણને શાંતિ શાંતિ જોઈએ છે પણ હરીફાઈ છૂટતી નથી. હરીફાઈ કરવી જ હોય તો પોતાની જાત સાથે પોતાના આગલા રેકોર્ડને આપારે કરો તો તે શ્રેષ્ઠ છે. અને હરીફાઈ કરતા સહયોગ સર્વોત્તમ છે.

આ લેખમાં એક ઉપદેશ વેબસાઈટ www.wowzone.com ની વાત કરવી છે. Carmen Colombo નામના ઈટાલીના એક બહેને આ વેબસાઈટ જૂન ૧૯૯૬થી શરૂ કરી છે. જેમાં સદ્ભાવ, શાંતિ અને આશાના કિરણો પ્રાપ્ત થઈ શકે છે. દ્વિતીય વિશ્વયુદ્ધ દરમિયાન સર વિન્સ્ટન ચર્ચિલે ક્ષિત્રનની પ્રજાને એક સાંકેતિક સંદેશ V for Victory આપી ઉત્સાહનો સંચાર કર્યો હતો, જેમાં જર્મનીની હાર થઈ પણ જર્મનો, જાપાનીઓ દુઃખી થયા. યુદ્ધમાં જીત પછી કબ્લિંગમાં જે માતમનો દુઃખદ અનુભવ ચક્રવર્તી સમ્રાટ અશોકને થયો એવો દરેકને થતો નથી તેમનું હૃદય પરિવર્તન થયું. બિંસાનો માર્ગ ત્યજી ભગવાન બુદ્ધના શરણે જઈ પરમ શાંતિનો માર્ગ અપનાવી મનની શાંતિ પ્રાપ્ત કરી હતી. V for Victory માં એક પક્ષની હાર તો નિશ્ચિત હોય છે. જે દુઃખનાવટ, વેર અને દુઃખ પેદા કરે છે. આપણે તો બંને પક્ષની જીત ધાય તેવી પરિસ્થિતિ સર્જવી છે.

Carmen Colombo એ Wish Only Well (WOW) ની વાત રજૂ કરી જેમાં દરેકને માટે તેમજ પોતાને માટે તમે સાચી ભાવના રાખવાની અને અભિવ્યક્તિ કરવાની આપીલ કરવામાં આવે છે. V for Victor માં પંજાની બે આંગળીઓ વડે સંકેત દર્શાવવામાં આવે છે. જ્યારે WOW મુજબ ટચલી આંગળી અને અંગૂઠાની જોડીને (O) બાકીની ત્રણ આંગળીઓ વડે (W) નો અસરકારક સંકેત આપવામાં આવે છે. સાંકેતિક પ્રત્યાયન ઉલ્લાસપ્રેરક અને ડાબી હોય છે. કામથી સ્મૃતિમાં દુઃખણો જાગૃત રહે છે. બુદ્ધ ભગવાનની ભાન યુદ્ધમાં પણ આપ જોસો તો હાથના પંજાની પહેલી આંગળી અને અંગૂઠા વડે જે યુદ્ધ બને છે તેમાં (WOW) નો સંદેશ જોવા મળશે. Carmen Colombo તેમના સાંકેતિક સંદેશ વડે વિશ્વમાં શાંતિ, સુખ અને ભાઈચારાની તેમજ કલેશ, કંકાસ, હિંસાને નિવારી શાંતિના વાતાવરણને સર્જવાની વાત કરે છે. માત્ર બીજા માટે જ સદ્ભાવ નહીં પોતાની જાત માટે પણ હકારાત્મક વલણ દાખવી અને સંતોષકારક જણાય તેવું વર્તન દાખવવું, જો વ્યક્તિના જીવનમાં આ ઉપદેશ ભાવનાનો વિકાસ થાય તો શાંતિનો અનુભવ થવા વિના રહે નહીં. કોઈની સાથે સંપર્ષમાં આવવાની વાતનો છેલ્લો જ ઊંડો જાપ.

(WOW) Wish Only Well ની વિચારધારાને અનુસરીને જીવન જીવનાર કેટલાક મહાનુભાવોએ આજ રીતનો વ્યવહાર પોતાના સમગ્ર જીવનમાં દાખવ્યો એટલે જ તો એમનું જીવન પ્રેરણાદાયી બન્યું. આપણું ખરાબ કરનાર માટે પણ હંમેશાં સાહેજ વિચારવું એ કઠિન બાબત છે પણ એ સદ્ગુણ જ વ્યક્તિને મહાન બનાવે છે. સંત કબીર, તિરૂવલ્લુર, એકનાથ, તુકારામ, શીરડીના સાઈબાબા વગેરેના જીવનમાં એવા કિસ્સાઓ બન્યા છે કે કોઈપણ સામાન્ય માનવી હૃદયમયી ઊંઠે પણ તેમણે પોતાનો સદ્ભાવ, સદ્વ્યવહાર છોડ્યો નહીં અને દુર્જનના ક્રોધવનું પરિવર્તન થઈ ગયું હતું.

ભગવાન ઈસુ ખ્રિસ્તના ઉપદેશ પ્રમાણે કોઈ એક ગાલ પર તમારો મારે તો બીજો ગાલ ધરવો એ વિચારધારા જ શાંતિ લાવી શકે. એમને કોરા પર ચડાવનારને માટે પણ એમના શબ્દો કેવા હતા? "હું ભગવાન એમને તું માફ કરજે તેઓ શું કરી રહ્યા છે તેની એમને ખબર નથી." શમા જેવા સદ્ગુણથી શાંતિ પ્રાપ્ત થાય જ એ નિર્વિવાદ છે. તેનાથી આલોક અને પરલોક બંને સુધરે છે.

ભગવાન મહાવીર સ્વામીએ તેમને શારીરિક ઈજા પહોંચાડનાર ગોવાળ માટે કોઈ દુર્ભાવ પ્રગટ કર્યો નહીં તેમણે તો વ્યક્તિના વ્યવહારમાં આક્રમકતા આવી જાય તો તેના નિવારણ માટે પ્રતિક્રમણની ઉપદેશ લિપિ દર્શાવી છે. મનની શાંતિ માટેનું તે શ્રેષ્ઠ સાધન છે જે મનુષ્યના ભાવિ વ્યવહારને નિયંત્રિત કરી શકે છે. કારણકે નિયમિત પ્રતિક્રમણ કરનાર વ્યક્તિ વિચારે છે કે અયોગ્ય વ્યવહારના પરિણામે પ્રતિક્રમણ કરવું એના કરતા એવો વ્યવહાર જ ન કરવો કે જેને માટે પ્રતિક્રમણ કરવું પડે. આમ વ્યક્તિનો વ્યવહાર પીરે પીરે સુધરતો જાય છે.

ઈસ્લામ ધર્મના પવિત્ર ધર્મગ્રંથ દુરાનમાં અમન (શાંતિ) નો જ સંદેશ પાઠવવામાં આવ્યો છે. અખો જરથુષ્ટ્ર દ્વારા પણ જીવનવ્યવહાર કેવો હોવો જોઈએ ? તે અંગે સ્પષ્ટ માર્ગદર્શન આપવામાં આવ્યું છે. શીખધર્મના ગુરૂગ્રંથ સાહેબમાં મનુષ્યના ઉપદેશ જીવનનું માર્ગદર્શન આપવામાં આવ્યું છે. હિન્દુ ધર્મમાં શાંતિપાઠ તેમજ અનેક સંસ્કૃત શ્લોકો શાંતિનો મહિમા દર્શાવે છે. બહાકુમારી વિશ્વવિદ્યાલય દ્વારા વિધાર્મી માટેના અનેક પ્રયત્નો ધ્યાનના માધ્યમથી કરવામાં આવે છે. એકબીજાને મળતી વેળા તેઓ (ઓમ શાંતિ) શબ્દનું ઉચ્ચારણ કરે છે. શાંતિ માટે ધર્મ, સંપ્રદાયો, સંસ્થાઓ, સંતો, વિશેષ વ્યક્તિઓ દ્વારા અનેક પ્રયત્નો થતા રહ્યા

છે છતાં વિશ્વમાં અશાંતિનું સામ્રાજ્ય ઓછું નથી થયું કારણકે માનવીનો અહિકાર જ્યાં સુધી ઓગળે નહિ ત્યાં સુધી શાંતિના પ્રયત્નો જરૂરી બનશે.

ગાંધીજીને પ્રિય ત્રણ વાનરોના સ્ટેચ્યુ દ્વારા જીવનવ્યવહાર અંગેનું ઉપદેશ માર્ગદર્શન પ્રાપ્ત થાય છે. સત્યાગ્રહની અહિકસ લડત દ્વારા ગાંધીજીએ સમગ્ર વિશ્વને અહિકસક કાંતિ માટે માર્ગદર્શન પૂરું પાડ્યું છે. મન આશાંત, ભેદન હોય તો તમે તમારું કોઈપણ કાર્ય કરી રીતે સફળતાથી કરી શકો ? કોઈપણ ભેત્રની સફળતા માટે મનની શાંતિ એ અનિવાર્ય પૂર્વશરત છે.

શબ્દો ઘણાં શક્તિશાળી હોય છે. શબ્દોની મજાક કોઈને દુઃખી કરી શકે છે. શબ્દો કોઈના દુઃખમાં ઘા કરી શકે છે. તો શબ્દો જ ક્યારેક રૂઝ લાવી શકે છે. કલ્પના કરો કે તમે બીજા માટે વિચારો છો તેવું જ તમારા માટે પરત થઈને આવે છે તો આપ શું ઈચ્છશો ? (વાવો તેવું લણો એ પ્રકૃતિનો નિયમ છે.) બોઈ પેટ વ્હૂલ કા આમ કહા સે હૈય ? જો તમે બીજા માટે સારું ઈચ્છશો Wish Only Well (WOW) તો બીજા તમારા માટે ખરાબ કરી રીતે ઈચ્છશે ? પ્રકૃતિ તમારું સજ્જ કરશે તેને તમારા સંદર્ભ ખોટું વિચારવા જ નહિ દે. માટે જ વડવાઓએ કહ્યું છે ને કે કોઈનું સારું ન કરી શકીએ તો કઈ નહીં પરંતુ કોઈનું ખરાબ નહિ કરવું. કબીરજીએ કહ્યું છે તે મુજબ દુષ્ટિ કેળવવી જોઈએ.

बुरा जो देखन मैं चला
बुरा न मिलया कोई ।
आपन को जब मैं खोजा
मुजसा बुरा न कोई ॥

એટલે બીજાની ભૂલ, ગુનો, વાંક કે ખામી કાઢવા કરતા આપણી ભૂલ ક્યાં થઈ છે ? તે શોધવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. કોઈના તરફ એક અંગુલી નિર્દેશ કરતી વખતે ત્રણ આંગળી પોતાના તરફ રહે છે એ ભૂલવું ન જોઈએ. આમ આપણે ભગવાન સહિત સૌ રાજી રહે તે મુજબ (WOW) Wish Only Well મહામંત્રને જીવનમાં ઉતારવો જોઈએ. આ વિચારથી એક સુરક્ષા કવચ મળે છે. આત્મવિશ્વાસ વધે છે કે આપણે કોઈનું ખરાબ વિચાર્યું નથી, કયું નથી તો આપણું ખરાબ ક્યાંથી થાય ? હૃદય, પ્રકૃતિના કાપદા મુજબ સૌને તેમના કર્મ પ્રમાણે ફળ આપે જ છે.

राम झरोखे बैठ के सबका लहिया लेत ।
जैसी जिनकी चाकरी वैसा उनको देत ॥

આ પ્રકારે વિચારવાથી તમારા સમગ્ર જીવનમાં પરિવર્તનનો અનુભવ થશે. માત્ર આ ત્રણ શબ્દો Wish Only Well (WOW) ત્રીજી સદસ્ત્રાબ્દીમાં શાંતિ સ્થાપવામાં જરૂર સહયોગી થઈ શકે તેવો શ્રેષ્ઠ સાંકેતિક સંદેશ ધરાવે છે. તો હવે આપણે સૌ (V) for Victory નહિ પરંતુ (WOW) Wish Only Well નો સ્વીકાર કરી પરમ શાંતિનો અનુભવ કરીએ અને કરાવીએ.

સંસ્કારનું ઝરણું : પરિવાર

- પ્રા. પારુલ ટંકેલ

'શા વિદ્યા યા વિમુક્તયે' (મુક્તિ અપાવે એ વિદ્યા) આ સૂત્ર આપણી અનેક શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાં કારણભેદ છે અને સોને ગોખાઈ ગયું છે. પરંતુ, મધ્યપ્રદેશનાં છિંદવાડાના આશારામબાપુનાં આશ્રમમાં (ગુરૂકુળમાં) ચૌદ વર્ષનાં એક વિદ્યાર્થીને તો વિદ્યા આપે એવા આશ્રમથી જ મુક્તિ મેળવવી હતી. પોતાના માતા-પિતાથી પણ મુક્તિ મેળવવી હતી તેથી આ માસુમ કિશોરે તેનાથી નાનાં બે બાળકોને મોતને ઘટ્ટ ઉતાર્યાં. પોલિસ તપાસમાં આ કિશોરે કબૂલ્યું કે તેને આશ્રમનાં વાતાવરણથી ગૂંગળામણ થતી હતી. કડક નિયમો અને શિક્ષકોનો ગુસ્સો, મારપીટ અને લોખંડી જાખાથી તેને ભાગી જવાનું મન થયું. શિક્ષણનાં કેદખાનામાંથી હંમેશ માટે આઝાદી મળે તે માટે તેણે પોતાનાં જ સાથી મિત્રોને મારી નાંખવાનો અકલ્પનીય નિર્ણય કરી નાંખ્યો હતો.

વળી, વધુ પુછતાછમાં એક બાબત જાણવા મળી જે વધુ ચોકાવનારી સાબિત થઈ. બાળકે જણાવ્યું કે તેનાં માતા-પિતાએ તેને તેની ઈચ્છા વિરૂદ્ધ આશારામબાપુનાં આશ્રમે ભણવા મુક્યો હતો અને ઘરે પાછા આવવાની સખત મનાઈ ફરમાવવામાં આવી હતી.

ઉપરોક્ત કિસ્સો કે બનાવ વાંચી રખે એવું માની લેતાં કે હું આશારામબાપુનાં આશ્રમ કે શિક્ષકોની લોખંડી ફરજિયાત વિશે કટાક્ષ કરીશ. હું કંઈ આજની ઉચ્ચ શિક્ષણ પ્રાપ્ત માતા-પિતાની પેઢી છીછરા ધાર્મિક સંસ્કારોને પોતાનાં સંતાનોમાં ઠાંસી ઠાંસીને ભરવા અધીરી બની છે અને તેનાં કારણો ઊભા થતાં ભયંકર પરિણામો આપણી નજર સમક્ષ છે. તેની વાત કરવા જઈ રહી છું.

બાળક અને માતા-પિતાનો રક્તસંબંધ બાળકને સ્થૂળ દેહ ઉપરાંત ઘણા સૂભ સંસ્કાર આપે છે. આવેગો અને સંવેગોની પણ ભેટ એને વારસામાં મળે છે. લાગણી, સંવેદના અને વેદના એ બધું જ એને માતા-પિતા તરફથી મળે છે. માટે માતા-પિતાએ બાળકનાં ઉછેરમાં ઘણી કાળજી લેવી પડે. એમનાં દરેક શબ્દની અસર બાળકનાં માનસપટ પર થાય છે. બાળક નાનું હોય ત્યારે એની પાસે શબ્દો, ભાષા કે અભિવ્યક્તિની શક્તિ નહીં હોય. પણ, માતા-પિતાની દરેક કૃતિ એના મનમાં અંકિત થયેલ હોવાથી તે પણ તદ્દનુરૂપ આચરણ કરતાં થઈ જાય છે.

માતા-પિતા પોતાનાં બાળકોનાં શ્રેષ્ઠ શિક્ષકો કહેવાય છે. બાળક હકારાત્મક કે નકારાત્મક મૂલ્યો ધરમાંથી જ માતા-પિતા પાસેથી જ મેળવે છે. તેમનો આધાર, સંપર્કમાં રહેવાની કળા અને માર્ગદર્શન તેમનાં વિકાસમાં મોટો ભાગ ભજવે છે. માતા-પિતા ધારે તો પોતાનાં બાળકને શ્રેષ્ઠ અને સફળ માણસ બનાવી શકે છે. તેમનાં સપનાંને સાચાં પૂરવાર કરવા માટે આધાર આપી શકે છે. પરંતુ આજે સમય બદલાયો છે. આ જગત ખૂબ જ સંકુલ બની ગયું છે. પર્યાવરણમાં તાપમાનનો વધારો, પ્રદૂષણ, આતંકવાદ, ગરીબી, બેકારી, બેકામ વસ્તી વધારો જેવી વૈશ્વિક સમસ્યાઓ ઊભી થઈ છે. પ્રવર્તમાન સમયમાં ભૌતિક સુવિધાની વૃદ્ધિને લીધે માનવી માનસિક શાંતિથી સતત દૂરને દૂર થતો જાય છે અને એટલે જ કદાચ વૈશ્વિક સમસ્યાઓ માટે માનસિક શાંતિના અભાવને પણ જવાબદાર પરિબળ ગણાવી શકાય.

આપણે જાણીએ છીએ કે મૂલ્ય સ્વલક્ષણનાં અંપનોથી યુક્ત વૈધિક અને ચિરંતન છે. સત્યનિષ્ઠા, સ્વતંત્રતા, સમાનતા, અંપુતા, કડવણ અને શાંતિ એ મૂલ્યો ભારતીય હોવાની સાથે વૈધિક છે. એનો મૂલાપાર જાગ્રત આત્માનું આંતરિક એકત્વ છે. સત્ય સાંઈ બાલવિકાસ ટ્રસ્ટનાં પતાનુસાર જીવનનાં કુલ ૧૨ મૂલ્યોમાંથી એક મૂલ્ય શાંતિનું છે. તેથી જ આપણે માતા-પિતા તરીકે બાળકને નાનપણમાં જ જો શાંતિના સંસ્કાર આપીશું તો બાળક વૈધિક શાંતિનો ચાહક બની દેશનો આદર્શ નાગરિક બની શકે છે. અને એના થકી સ્વસ્થ સમાજનું નિર્માણ થઈ શકે છે. આજનાં દોડ-ધામથી ત્રસ્ત જીવનમાં દરેક વ્યક્તિ શાંત ચિત્તે પોતાનું કામ કરે એ જરૂરી છે.

આપણે પણ માતા-પિતા તરીકે બાળક જ્યારથી બોલવાનું શરૂ કરે, પોતાની આસપાસનાં વાતાવરણને સમજવા લાગે ત્યારથી જ તેનામાં શાંતિનાં સંસ્કાર દૃઢ ધામ તે માટેનાં પ્રયત્નો કરવા જોઈએ. કારણ કે માતા-પિતાનો વ્યવહાર જો પ્રેમભર્યો અને નમ્ર હશે તો બાળકો આક્રમક બની જ નહીં શકે.

આવો, નીચે દર્શાવેલ સૂચનો અમલમાં પૂરી બાળકોમાં શાંતિનાં સંસ્કાર સ્થાપિત કરવાનાં પ્રયત્નો કરીએ.

- > કુટુંબમાં સુખ-શાંતિનું વાતાવરણ બનાવી રાખો.
- > બાળકોની સાથે વડીલોનું કે તેનાં સમવયસ્કોનું ક્યારેય અરાબ કે ઘસાતું ન બોલો. આમ કરવાથી જે તે વ્યક્તિ વિશે નકારાત્મક ભાવો બાળકનાં મનમાં પેદા થશે અને તેનું વ્યક્તિત્વ નકારાત્મક બનશે.
- > બાળકો હંમેશા પોતાના માતા-પિતાનું ધ્યાન આકર્ષિત કરવા માગે છે. તે ઈચ્છે છે કે કક્ત તેમની જ વાતો પર ધ્યાન આપવામાં આવે. એટલા માટે તે દર વખતે માતા-પિતાનાં કામમાં ખલેલ પાડતા રહે છે. ભલે પછી તે ઓફિસનું કામ હોય, મીટીંગ હોય, મિત્રો સાથેની વાતચીત હોય કે ટેલિફોન પરની વાતચીત. જો તેમને યોગ્ય સમયે સમજાવવામાં ના આવે તો એ તેમની આદત બની જાય છે.
- બાળકને આવા સમયે બોલવાને બદલે ઈશારાથી ચૂપ રહેવા માટે કહો, પછી તરત જ વાતચીત અંધ કરીને બાળક સાથે વાતચીત કરો. આનાથી તે રાહત અનુભવશે.
- > બાળકોની પોતાનાં કુટુંબ પાસેથી કેટલીક અપેક્ષાઓ હોય છે. તે અપેક્ષાઓ જો વ્યાજબી હોય તો તેને પૂરી કરવાની કોશિશ કરવી જોઈએ.
- > બાળકોની દરેક વાત પર ટીકા કરવાને બદલે તેની વાતો કેવા પ્રકારની છે, તે શું વિચારે છે અને શું સમજે છે તેનું અવલોકન કરો.
- > બાળકોને તદ્દન સ્વતંત્ર પણ ન છોડો. તેમને મૂંઝવણ સમયે માર્ગદર્શન પણ આપો.
- > એમનાં ઉપર તમારા મંતવ્યો નિર્ણય સ્વરૂપે લાદી ન દો. તેમને પણ પોતાનાં વિચારો અમલમાં મૂકવા દો.
- > બાળકની વાતને ધ્યાનથી સાંભળો, ધક દઈને ના ન પાડો. આમ કરવાથી તેમનામાં ગ્લાનિની ભાવના વિકસશે. જે તેનાં આત્મ સન્માનને ઠેસ પહોંચાડશે અને બાળક વારંવાર આવું ઘતાં આત્મવિશ્વાસ ગુમાવશે.
- > બાળકો પાસેથી જે વ્યવહારની અપેક્ષા રાખો છો એ પહેલાં પોતાનામાં વિકસાવો. દા.ત. બાળક હંમેશા સાચું બોલે એમ ઈચ્છતાં હોવ તો બાળકની સામે સમય-કસમયે તમે જુઠું ન બોલો.

- > બાળકથી જ્યારે કોઈ ભૂલ થઈ જાય ત્યારે પૂણા કે તિરસ્કારના ભાવથી તેને ન જુઓ. તેને ભૂલ સુધારવા દેવાનો સમય આપો. તેમની વાતોને ધ્યાનથી સાંભળો. ભૂલ શા માટે થઈ તે જાણો અને તેમની સાથે સહાનુભૂતિથી વર્તો.
- > કોઈ અજાણી વ્યક્તિ, મહેમાનની સામે તેની ભૂલ માટે કે તોફાન મસ્તી માટે ખૂબ કડકાઈથી સૂચના ના આપો. તેની સાથે માનથી વર્તો, તેની ભૂલ સમજાવો. શક્ય હોય તો મહેમાન ઘરેથી વિદાય થાય ત્યારે શાંતિથી તેને તેની ભૂલ સમજાવો. તમારું બાળક ચોક્કસ તમારી વાતને કે સૂચનને અમલમાં મૂકશે.
- > બાળકની સાથે પિત્રની જેમ વ્યવહાર કરો.
- > બાળકોને તેનાં અધિકાર સમજાવો તેની સાથે તેની ફરજો પ્રત્યે પણ જાગૃત કરો.
- > દરેક બાળક પોતાનાં પરિવારનો અરીસો છે. અર્થાત્ બાળકનાં વર્તન, બોલી પરથી તે કેવા પરિવારમાંથી આવે છે. તે જાણી શકાય છે. તેનાં પર માતા-પિતા અને ઘરનાં અન્ય સભ્યોનાં વર્તનની છાપ ઘેરી હોય છે. તેથી જ તે તેમનાં વ્યવહારોનું અનુકરણ કરે છે. અનિચ્છનીય વર્તન માતા-પિતા તરીકે આપણે જ ન કરીએ તો બાળક પણ નહીં કરે.
- > બાળકોની ફરિયાદ સાંભળવા અને તેને સૂચના આપવા કે માર્ગદર્શન આપવા માટે યોગ્ય સમયની જરૂર હોય છે. તમે તે સમય બાળકો માટે પૂરો પાડો.
- > બાળકોનાં હાવભાવને સમજો. તે શા માટે અમુક જ પ્રકારનું વર્તન કરે છે તે જાણો.
- > માતા-પિતાની પોતાની સમસ્યાઓ પણ હોય છે. છતાં તે સમસ્યાઓ જો બાળકને જણાવવા યોગ્ય ન હોય તો તે સમસ્યાથી ઉદ્ભવતાં નકારાત્મક હાવ-ભાવ અટકાવો. કારણ કે આવા નકારાત્મક હાવભાવની અસર આપણાં મન પર સંઘર્ષ અને તણાવ ઊભા કરે છે. તેથી જ, યાદ રાખો....

“સંઘર્ષથી વિવાદ થાય અને વિવાદથી શાંતિ ખોરવાઈ છે.”

- > બાળકને વારંવાર અનુશાસન શીખવવાનો પ્રયત્ન ન કરો કે તેનાં માટે વારંવાર સૂચના ન આપો. જેમ જેમ સમય વીતશે, તેમ તેમ તે પોતે જ શાંતિ માટેનાં વાતાવરણની તૈયારી કરતો યશે.
- > જ્યારે તમારું બાળક શૈક્ષણિક ક્ષેત્રે ખૂબ પ્રગતિ ન કરે તો ગુસ્સે ન થાવ. દરેક બાળક પોતે પોતાનામાં શ્રેષ્ઠ છે. સંગીત, ડાન્સ, ચિત્રકલા... વગેરે. તમે તમારા બાળકને NURTURE આપો. તમારો અવાજ, તમારા અવાજની આરોહ-અવરોહતા, હાવભાવ અને તમારા અનુભવો તેની સાથે વહેંચો. તેના પર ઠોકી ન બેસાડો. તેમાંથી તે પોતે પ્રેરણા મેળવશે અને પોતાનો વિકાસ કરશે.
- > બાળકની નાની નાની સિદ્ધિ પર તેને શાબાશી આપતા શીખો. આનાથી તે પોતાની જાત પર ગૌરવ લેતાં શીખશે, અને દરેક પરિસ્થિતિ સામે જાતે લડતાં શીખશે.

- ૨ > તને આટલું ન આવડવું ? ડોકીબ, આમાં શું ? આ તો હું તમણાં કરી નાંખું..... જેવા વાક્યો ન બોલો. આનાથી બાળક મનમાં ને મનમાં ઢિજરાતો જાય છે, છોલાતો જાય છે, બની શકે તો બાળકની સાથે બેસો, તેની મુરકેલી ક્યાં છે તે સમજો અને મિઝની જેમ તેને મદદ કરો. નકારાત્મક વિધાનો બની શકે તો વાપરશો જ નહિ.
- ૨ > વાલીઓ જ્યારે બાળકોને એમ કહે કે 'અમારી પાસે તમારા માટે સમય નથી' ત્યારે વાલીઓનો આ સૌથી ખોટો, સૌથી મહત્વનો અને ન ભૂલાય એવો ગુનો છે. એમ લિનસ કેરીરા નામનાં એક મનોવૈજ્ઞાનિકે કહ્યું હતું. તેથી જ, તમારા બાળકને જો આપવું જ હોય તો તમારો સૌથી કિંમતી સામાન 'તમારો સમય' આપજો. કારણ કે આજના ઝડપી અને વિકસીત તથા પર્યાપ્ત યુગમાં તમારો સમય તેને પોતાનાં નિર્ણયો લેવામાં મદદ કરશે તથા પ્રમાણિકતાથી ચાલતા મીનવરો.

અંતે એક નાનકડી વાર્તા રજૂ કરું છું.

થણાં વર્ષો પૂર્વે એક નાનકડાં ગામમાં એક વિધવા સ્ત્રી અને તેનો માનો દીકરો રહેતાં હતાં. દીકરો પાડોશીઓનાં સંતાનો સાથે રમતો. રોજ-બરોજ આ દીકરો પાડોશમાંથી રમકડાં, પૈસા, નાની-ખોટી અન્ય ચીજ વસ્તુઓ ચોરીને લાવવા લાગ્યો. સાથે સાથે મારપીટ અને ગાલી-ગલોચ પણ કરવા લાગ્યો. ગામમાં લોકો ખાસ કરીને પાડોશીઓ આ બાળકથી ત્રાસી ગયા. પરંતુ એની માતા એટલે કે પેલી વિધવા સ્ત્રી બાળકની ચોરી અને દાદાગીરી સામે આંખ બિંચામણ કરી તેને હંમેશા 'તે આ સારું કયું દીકરા' કરી તેને બિરદાવવા લાગી. વખત જતાં બાળક એક ટીકાં ગુનેગાર બની ગયો. પોલિસ સાથેની અધ્યામણમાં એ એક વખત પકડાઈ જાય છે. તેનાં ગુનાઓનો રેકોર્ડસ જોતાં તેને ફાંસીની સજા થાય છે. ફાંસીની સજા આપતાં પહેલાં તેને તેની અંતિમ ઈચ્છા પૂછવામાં આવે છે. ત્યારે તે પોતાની માતાને મળવાની ઈચ્છા વ્યક્ત કરે છે. તેની માતાને તેની સમજ રજૂ કરવામાં આવે છે. પેલો ગુનેગાર તેની માતાને કહે છે કે 'મા, મારે તને કંઈક કહેવું છે' એમ કરી તેના કાન પાસે ઝુકે છે અને તેનો કાન કરડી ખાય છે. ત્યાં ઉભેલ તમામ સભ્ય થઈ જાય છે અને આમ કરવાનું કારણ પૂછે છે. ત્યારે તે બાળક જણાવે છે કે 'નાનપણમાં જ્યારે મેં, ચોરી, લૂંટફાટ કે નાના ખોટા તમામ ગુનાઓ કર્યા ત્યારે મારી માએ મારા કાનમાં ખોટી પ્રસંશા જ નાંખી, તેના દુષ્પરિણામે આજે મારી આ હાલત થઈ છે. તેથી મેં મારી માનો કાન કરડી ખાધો.'

વૈદિક શાન્તિપાઠ

ૐ શં ભો મિત્રઃ શં વરુણઃ । શં ભો ભવત્સ્વર્ચમા । શં ભુ ઇન્દ્રોઃ કૂહરસ્પતિઃ શં ભો વિષ્ણુરુરુક્રમઃ । ભમો બ્રહ્મણો । ભમસ્તે વાયો । ત્વમેવ પ્રત્યક્ષં બ્રહ્મણિ । ત્વમેવ પ્રત્યક્ષં બ્રહ્મ વદિષ્યામિ । ઋત્વં વદિષ્યામિ । સત્યં વદિષ્યામિ । તન્મામવત્તુ । તદ્વક્તારમવત્તુ । અવતુ મામ્ । અવતુ વક્તારમ્ ॥ ૐ શાન્તિઃ શાન્તિઃ શાન્તિઃ ॥ ૧ ॥

(કૃષ્ણ-યજુર્વેદ - તૈત્તિ. ૧/૧/૧)

શાંતિ અને ધ્યાન

- કવિતા રાઠવા (સંસ્પાલ)

શાંતિ એ સખ્ય સમાજનું મુખ્ય લક્ષણ છે. શાંતિના લક્ષણવાળી સમાજ જ સારીરિક, માનસિક અને આધ્યાત્મિક પ્રગતિનો મુખ્ય છે. ભગવાન શંકરાચાર્યના મતે - "શાંતિ એટલે એતાકરણ મંચળતા છોડીને તરુન સાન્દિક, પ્રસન્ન અને સ્થિર રહે તે." આંતરિક લક્ષણ છે કે પાન દોઢત મહેલાતો જેવી બાહ્યલક્ષણોથી શાંતિ મળતી નથી. શાંતિ એ તો આપણા અંદરની વસ્તુ છે.

"Peace is having good feeling inside."

"Peace is when people get along don't argue or hit."

"Peace is a calm and relaxed stated of mind."

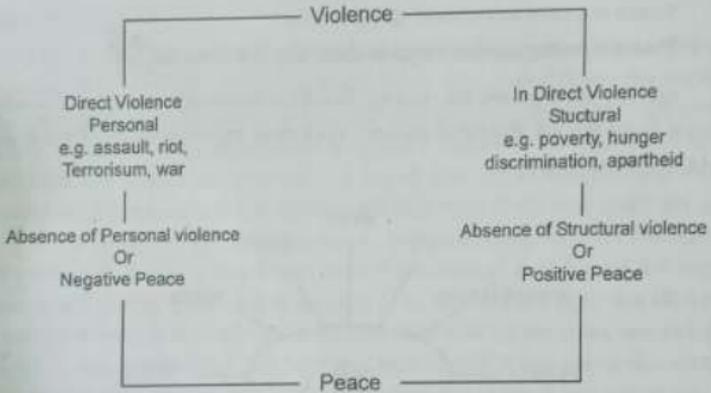
"Peace is having positive thoughts about others and my self."

શાંતિ શબ્દ માટે સંસ્કૃત શબ્દ સમ્ - શાંત ધવું, ચિત્તની શાંત અવસ્થા, શાંતતા, અનુદગતા, આંતરિક સંસારનો વેપસામ્ જેવા અર્થ જોવા મળે છે. શાંતિ શબ્દ ખૂબજ વ્યાપક સ્વરૂપે જોવા મળે છે. શાંતિનો મૂર્ખાંદમ અનેક ગુણોનો ખજાનો છે.

રામાયણમાં શ્રીરામચંદ્રક્રુના રાજ્યાભિષેકનો પ્રસંગ છે. જેમાં રામચંદ્રને રાજ્યાભિષેકના સુખ અવસરે તેમને વનવાસ જવું પડશે એવી ક્ષયાં ખબર તત્તી. પરંતુ શ્રીરામચંદ્રક્રુ જાણતા તતા કે સાચી શાંતિ ખતારી ચીજ વસ્તુમાંથી નથી મળતી. પોતાની જાતમાંથી જ શાંતિ મળી રહેશે. "તું પત્થરની શાંતિ નથી માંગતો. તું કમ્બલાનની શાંતિ નથી માંગતો. દુનિયાના બાણની વર્ષા સામે એક માત્ર ઈશરને આસરે ખુલ્લી છાતીએ કરનારા મનુષ્યોના હૈવામાં રહેલી સાચી શાંતિ જોઈએ છે."

આજે રાષ્ટ્રસંઘર્ષી માંડીને પ્રત્યેક રાષ્ટ્રની સરકારો દ્વારા વિશ્વશાંતિના નારા ગુંજી રહ્યા છે. એ માટે શોષણાપત્રો, કરારોનું આયોજન થઈ રહ્યું છે. સમગ્ર વિશ્વ શાંતિની ખેવના કરી રહ્યું છે. પણ કરણ વાસ્તવિકતા એ છે કે સમગ્ર વિશ્વ અશાંતિમાં રગદોલાયેલું છે. વિશ્વ આખું વેમારિક પ્રદૂષણથી દુષિત બનેલું છે. જખત આખું અરાજકતા, આતંકવાદ, ભષ્ટાચાર અને હિંસાના કીચડમાં ગરકાવ છે. તો પછી શાંતિ ક્યાંથી ? ખરેખર ક્યાંકને ક્યાંક કોઈને કોઈ કડી પૂટી રહી છે. અને તેથી જ શાંતિની સ્થાપના પાછળ ખર્ચેલી માનવશક્તિ, ધનશક્તિ અને સમપશક્તિ લગભગ વ્યર્થ જ જાય છે. મને સ્પષ્ટપણે લાગે છે કે - "અશાંતિના પુટો માનવીના મનમાં જ જન્મે છે, માટે સંરક્ષણની દિવાલો માનવીના મનમાં જ ઊભી કરવી જોઈએ." કારણ કે શાંતિ સ્થાપવા માટે જે મન-બુદ્ધિ સાથે ચર્ચા વિમારણા યાય છે, આયોજનો થાય છે તે મન-બુદ્ધિ જ શાંતિ સ્થાપનાના મહાન સદ્કાર્ય માટે સક્ષમ નથી. નિત્ય ચંચલ અને વ્યગ્ર મન અને અસ્થિર બુદ્ધિ જ અશાંતિના મૂળમાં છે. આ બંને વ્યક્તિના જીવનમાં અન્યાય, શોષણ, હિંસાએ પુદ્ધના પ્રવર્તક બળ બની જાય છે.

એટલે જ શાંતિની શોધ મન બુદ્ધિના ગુણાત્મક અને પરિશીલન મુક્ત પરિવર્તનમાં જ છે. વિદ્યાલયના શિક્ષણ-સાહિત્ય-સંગીત-નાટક વગેરેની સુવાસથી મન-બુદ્ધિને સંસ્કારી શકાય પરંતુ આ આયામ પૂરતો નથી. મન-બુદ્ધિથી પર બનીને 'ચેતના' બ્રાહ્મિક આયામમાં સ્થિર બનીને આપણી પ્રજાને પશ્યન્તિ પ્રજા બનાવવી પડશે. સંસ્કારોના પંજામાંથી ચેતનાને મુક્ત કરવાનો ઉત્તમ માર્ગ છે - "ધ્યાનમાર્ગ" આ સંસ્કારિત ચેતના જેવી ગતિ મુક્ત બને તેવી જ શુન્યાવસ્થા પ્રગટે છે. આ શુન્યવસ્થાને આપણા સોમરોમમાં પ્રતિષ્ઠિત થવા દઈએ ત્યારે જ ધ્યાન અવસ્થા જાગૃત થાય છે. જેનાથી ભય, ઈર્ષ્યા, ક્રોધ, માડું-તાડું, સ્વાર્થ વગેરે ઉદ્ભવતાં જ નથી અને સર્વ જીવો પ્રત્યે સમભાવ-આત્મભાવ અને સહજ સ્નેહભાવના સ્પંદનો થવા લાગે છે. અને સર્વત્ર સુખ, શાંતિ અને પ્રેમ પ્રવર્તે છે. આવા શાંતિમય, હિંસા મુક્ત માનવ સમાજ માટે ધ્યાનમાર્ગના પથિક બનવું પડશે. સાથે સાથે આધ્યાત્મિકતા, મૂલ્ય, નૈતિકતા તેમજ રાષ્ટ્રીય એકતાનું શિક્ષણ આપી સમાજને શાંતિના પથ પર આગળ લઈ જઈ શકાય. આપણા જીવનને ધ્યાન સાથે જોડીને ઉત્કૃષ્ટ જીવન પરી શકાય.

- ધ્યાન દ્વારા વર્તમાનમાં રહી શકાય.
- સકારાત્મક દૃષ્ટિકોણ કેળવી શકાય.
- સ્વ-મૂલ્યાંકન કરી પોતે સાચી પ્રગતિ કરી શકે છે.
- સ્થિતપ્રજ્ઞતાનો ગુણ કેવળી શકાય છે. જે સુખ-દુઃખ, સારું-નરસું, માન-અપમાન વગેરે જેવી કોઈપણ પરિસ્થિતિમાં સંતુલિત રહી શકે છે.
- આત્મવિશ્વાસ વધે છે.
- મુક્ત ચિંતન કરતો થાય છે.
- શારીરિક, માનસિક અને આધ્યાત્મિક પ્રગતિ થાય છે.

ધ્યાનને જીવન સાથે જોડી તેનું સાતત્ય જાળવી રાખે તો જરૂર વ્યક્તિ પોતાનામાં એટલે કે મન-બુદ્ધિમાં ગુણાત્મક પરિવર્તન લાવી શકે છે અને આત્મશાંતિ મેળવી શકે છે. જે વ્યક્તિ પોતે આત્મશાંતિ મેળવવામાં સક્ષમ બને છે. તેવા આત્મબોધવાળા લોકોની સામૂહિકતા જ શાંતિ માટે યોગ્ય કાર્ય કરી સમાજમાં શાંતિ સ્થાપવા માટે સક્ષમ બની શકે છે. જો આપણે શાંતિ ઝંખતા હોઈએ તો આ ધ્યાનપથના પથિક બનીને ચિત્તના 'સમત્વ'ને મેળવવું જ રહ્યું. આજના વિજ્ઞાન યુગનો માણસ અજ્ઞાન, અસંતુલિત કે અજાગ્રત રહેશે તો અરાજકતા, આંતકવાદ, ભ્રષ્ટાચાર અને હિંસા આવતાં જ રહેશે. આત્મબોધવાળા માનવના ચિત્તમાં શાંતિનું એશ્ય હોય છે. એટલેજ આંતરિક સંપન્નતા વિનાની ભૌતિક કે બૌદ્ધિક પ્રગતિ એક અભિશાપ બની રહે છે. શાંતિના ઉપાસકોએ આ ભૌતિક વિજ્ઞાનની સાથે આધ્યાત્મિક અનુભૂતિવાળા આત્મવિજ્ઞાનની આરાધના કરવી પડશે જે ધ્યાન દ્વારા જ શક્ય બનશે.

દિવ્યવાણી

ૐ દ્યૌઃ શાન્તિઃ । અન્તરિક્ષં શાન્તિઃ । પૃથિવી શાન્તિઃ ।
 આપઃ શાન્તિઃ । ઓષધયઃ શાન્તિઃ । વનસ્પતયઃ શાન્તિઃ ।
 વિષ્ણુદેવાઃ શાન્તિઃ । બ્રહ્મ શાન્તિઃ ।
 સર્વં શાન્તિઃ । શાન્તિરેવ શાન્તિઃ । ૐ શાન્તિઃ શાન્તિઃ શાન્તિઃ ।

ૐ સ્વર્ગ શાંતિરૂપ હો, અન્તરિક્ષ શાંતિરૂપ હો, પૃથ્વી શાંતિરૂપ હો,
 જળ શાંતિરૂપ હો, ઔષધિઓ શાંતિરૂપ હો,
 વનસ્પતિઓ શાંતિરૂપ હો, સર્વ દેવો શાંતિરૂપ હો,
 બ્રહ્મ શાંતિરૂપ હો, સર્વ શાંતિરૂપ હો, શાંતિ જ શાંતિ હો.

શાંતિ પ્રાપ્તિનો માર્ગ - ટ્રસ્ટીશીપ મેનેજમેન્ટ

- જયેશ પટેલ, રોલ નં. ૩૪

૧૮૮૪ના પ્રારંભમાં સ્વામી વિવેકાનંદજી શિકાગોમાં હતા ત્યારનો પ્રસંગ છે. અમેરિકાના સુપ્રસિદ્ધ ધનાઢય ઉદ્યોગપતિ જોન ડી. રોકફેલરને તેમના મિત્રે પોતાના ઘરે નિવાસ કરી રહેલા સ્વામી વિવેકાનંદને મળવા માટે ઘણીવાર આમંત્રણ આપ્યું હતું, રોકફેલરે આ સૂચન ગણકાર્યું નહિ. પણ એક દિવસ અચાનક તેઓ તેમના મિત્રને ઘેર આવી પહોંચ્યા અને દરવાનને પૂછ્યા વગર, કોઈપણ પૂર્વસૂચના વગર તેઓ સીધા જ સ્વામી વિવેકાનંદજીના અભ્યાસખંડ ચાલ્યા ગયા. સ્વામીજી અભ્યાસમાં તલ્લીન હતા. રોકફેલરે ધ્યાન દોર્યું ત્યારે તેમણે દૃષ્ટિ ઊંચી કરી. થોડા વખત પછી વાતચીતના પ્રસંગમાં સ્વામીજીએ રોકફેલરને તેના ભૂતકાળની કેટલીય વાતો કરી જે તેના સિવાય બીજું કોઈ જાણતું ન હતું. સ્વામીજીએ રોકફેલરને સલાહ આપી કે તેમની પાસે જે અઢલક સંપત્તિ છે તે તેમની પોતાની નથી, ઈશ્વરે આપેલા છે અને તેનો ઉપયોગ લોકોના કલ્યાણ માટે કરવો જોઈએ, તેઓ તો ઈશ્વરે આપેલી આ સંપત્તિના માત્ર ટ્રસ્ટી છે. ગર્વીલા રોકફેલર કોઈની પાસેથી સલાહ-સૂચનો સાંભળવા ટેવાયેલા નહોતા. તેઓ ધુંઆકૂંઆ થઈ ચાલ્યા ગયા.

એક અઠવાડિયા પછી તેઓ પાછા આવ્યા. સ્વામીજી ત્યારે પૂર્વવતુ પોતાના અભ્યાસમાં મગ્ન હતા. રોકફેલરે એક કાગળ તેમના ટેબલ પર મૂક્યો. તેમાં તેમણે એક જાહેર સંસ્થાને મોટું દાન આપવાની જાહેરાત કરી હતી. તેમણે સ્વામીજીએ કહ્યું, "બસ, હવે તો તેમને સંતોષ થયો ને ? હવે તમારે મારો આભાર માનવો જોઈએ." સ્વામીજીએ કાગળ વાંચ્યા પછી શાંતિથી જવાબ આપ્યો, "આભાર તો તમારે મારો માનવો જોઈએ." સંપત્તિનું જેર મોટે ભાગે વિપત્તિ લાવે છે, વિશેષરૂપે જો અનીતિ દ્વારા એકઠું કરવામાં આવ્યું હોય અથવા કામદારોનું શોષણ કરીને એકઠું કરવામાં આવ્યું હોય તો. અર્થનો સદુપયોગ સેવાનાં કાર્યોમાં થાય તો અનર્થ લાવવાને બદલે ધનવાનના મનમાં શાંતિ લાવે છે. આવી મહામૂલી શાંતિને પ્રાપ્ત કરવાનો માર્ગ દેખાડવા બદલ ખરેખર રોકફેલરે જ સ્વામીજીનું આભાર-દર્શન કરવું જોઈતું હતું.

આવી રીતે સ્વામી વિવેકાનંદજીએ ટ્રસ્ટીશીપ મેનેજમેન્ટ દ્વારા શાંતિ પ્રાપ્તિનો માર્ગ ધનવાનો સમક્ષ રજૂ કર્યો છે. આ સિદ્ધાંતના પાયા તો ઈશાવાસ્યોપનિષદ્ જેવા પ્રાચીનતમ ઉપનિષદમાં જોવા મળે છે - ઈશાવાસ્યનિર્દે સર્વમ્.....

"આ અખિલ બ્રહ્માંડમાં જે કંઈ છે તે સમસ્ત ઈશ્વરથી વ્યાપ્ત છે, તેને સાથે રાખીને ત્યાગપૂર્વક ભોગવો. આસક્ત થશો નહિ, અન્યનું ધન હડપશો નહિ." (ઈશા. ઉપ. - ૧)

ગાંધીજીને આ શ્લોક અતિ પ્રિય હતો. તેમણે પણ ટ્રસ્ટીશીપ મેનેજમેન્ટનો પ્રચાર કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો હતો. થોડા ઉદ્યોગપતિઓએ સહયતાપૂર્વક આ પ્રયોગ કર્યો છે અને આજે પણ કરી રહ્યા છે. જે ઉદ્યોગપતિઓ આ સિદ્ધાંતને અનુસરે છે તેમની કંપનીમાં કામદારોની હડતાલ થતી નથી, મેનેજમેન્ટ - અને મજૂરો વચ્ચે સારા સંબંધો હોય છે.

જો આપણે આપણા જીવનનું વિશ્લેષણ કરીશું તો ખબર પડશે કે આપણી માનસિક શાંતિનું એક મુખ્ય કારણ છે - અન્યના દોષ જોવા. પતિ અને પત્ની, સાસુ અને વહુ, 'મેનેજમેન્ટ' અને ટ્રેડ યુનિયન, શિક્ષક અને

વિદ્યાર્થી, માતા-પિતા અને સંતાનો વચ્ચે પરસ્પર દોષારોપણ જ અશાંતિનું મુખ્ય કારણ છે. સવારથી રાત સુધીનો આપણો મોટા ભાગનો સમય દોષ જોવામાં, ટીકા કરવામાં જ જાય છે. સવારના ઊઠીને છાપાવાળાની મોડા પડવાની બદલ ટીકા, દૂધવાળાની દૂધની કવોલિટી અંગે ટીકા, કામવાળીની અનાવડત વિશે ટીકા, પછી છાપું વાંચતાં-વાંચતાં શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાં વ્યાખ્યાન ભજાચાર માટે તેઓની ટીકા, ભેળસેળનો આરોપ મૂકી વેપારીઓની ટીકા, વિભિન્ન કૌભાંડો માટે રાજનૈતિક નેતાઓની ટીકા, ઑફિસમાં જઈ સહકર્મચારીઓની ટીકા, આમ કરવાથી રાત સુધી નિંદા કરવાનો, દોષ જોવાનો કાર્યક્રમ ચાલે છે. આમ, વારંવાર અન્યના દોષોના વિચાર કરવાથી આપણું પોતાનું મન આ દોષોથી ભરપૂર થઈ જાય છે, કલુષિત થઈ જાય છે, આવા કલુષિત મનમાં શાંતિ ક્યાંથી આવે ?

પણ દોષ જોવાની ટેવ એમ જલદીથી છૂટે ? એટલે જ શ્રીમા શારદાદેવી વ્યવહાર સૂચન આપતાં કહે છે - "દોષ જોએ પોતાના" પોતાનામાં રહેલા દોષોને આત્મ-વિશ્લેષણ દ્વારા જાણી તેને દૂર કરવા પ્રયત્નશીલ થઈશું તો અન્યના દોષ જોવાનો સમય જ નહીં રહે !

: શાંતિ અંગે ઉપનિષદના મંત્રો :

- ટંકેલ હરિકેતળ, રોલ નં. ૫૮

કઠોપનિષદમાં કહ્યું છે -

નિત્યો નિત્યાનાં ચેતનચેતનાનામ્

एको बहूनां यो विदधाति कामान् ।

तमात्मस्थं येऽनुपश्यन्ति धीराः

तेषां शान्तिः शाश्वती नेतरेषाम् ॥

(કઠો. ઉ. : ૨/૨/૧૩)

"જે સમસ્ત નિત્ય ચેતન આત્માઓનો પણ નિત્ય ચેતન આત્મા છે, જે પોતે એકલો જ અનંત જીવોના ભોગોનું તેમના કર્માનુસાર વિધાન કરે છે, એવા એ અંતરમાં સ્થિત પરમાત્માને જે જ્ઞાની લોકો નિરંતર જુએ છે, તેમને જ શાશ્વત શાંતિ પ્રાપ્ત થાય છે, અન્યને નહીં"

છાંદોગ્ય ઉપનિષદમાં કહ્યું છે -

'यो वै भूमाः तत्सुखम् न जल्पे सुखमस्ति ।'

(છા. ઉ. : ૭/૨૩/૧)

"સીમિત વસ્તુઓથી આનંદ ન મળી શકે, અનંતથી જ ખરેખર સુખ પ્રાપ્તિ થાય."

ચૈતાચતર ઉપનિષદ (૬/૨૦)માં તો ત્યાં સુધી કહેવામાં આવ્યું છે કે, "પરમાત્માનો સાક્ષાત્કાર કર્યા સિવાય દુઃખનો અંત તો ત્યારે જ આવે કે જ્યારે આ માનવ સમસ્ત આકારને ચામડાની જેમ વટાળી શકે." અર્થાત્ પરમાત્માનો સાક્ષાત્કાર કર્યા સિવાય શાશ્વત સુખ, શાશ્વત શાંતિ પ્રાપ્ત થવી અશક્ય છે.

પરિવારમાં શાંતિનું રહસ્ય

સંકલન : મોક્ષા રાણા, રોલ નં. ૪૦

સત્તરમાં સેકામાં જાપાનમાં ઓ ઓશાન નામના પ્રધાનના પરિવારમાં લગભગ એકસો માણસો એક સાથે ખૂબ સંપથી રહેતા હતા. એ પરિવારના સંપ વિશે લોકોમાં એમ કહેવાતું કે, ઓ ઓશાનના ઘરનો કૂતરો પણ બીજા કૂતરા સાથે ઝડપતો નથી ! ત્યાંના સમ્રાટને જ્યારે આ વાતની ખબર પડી ત્યારે તેઓ પ્રધાનને ઘેર ગયા અને તેમના પરિવારમાં આવા અદ્ભુત સંપનું રહસ્ય શું છે તે જણાવવા કહ્યું. વયોવૃદ્ધ પ્રધાને પોતાના પૌત્રને કાગળ અને પેન્સિલ લાવવા કહ્યું. ધ્રુજતે હાથે તેમણે આ સંપનાં કારણો લખીને આપ્યાં. સમ્રાટ કાગળ વાંચી આશ્ચર્યચકિત થઈ ગયો. એ કાગળમાં સો વાર એક જ શબ્દ લખાયો હતો. - 'સહનશીલતા'. પરિવારમાં શાંતિનું રહસ્ય - સહનશીલતા. સમાજમાં અત્યારે ઝડપથી પરિવર્તનો આવી રહ્યાં છે. એલ્વિન ટૉર્કલરે પોતાના પુસ્તક 'Future Shock'માં આ ઝડપથી થતાં સામાજિક પરિવર્તનોની અવળી અસર વિશે ચિંતા વ્યક્ત કરી છે. પેઢી-પેઢી વચ્ચેનું અંતર (Generation Gap) આ કારણે વધી રહ્યું છે. માટે જ પરિવારના સભ્યોમાં જો બાંધછોડની ભાવના, એડજસ્ટ થવાની ભાવના ન હોય, સહનશીલતા ન હોય તો પરિવારના કે પરિવારના સભ્યોમાં શાંતિ આવવી મુશ્કેલ છે.

શ્રી રામકૃષ્ણદેવનો મહત્વનો સંદેશ છે - "જે સહે તે રહે જે ન સહે તે ન રહે, અન્ય અજ્ઞરો એક-એક પણ સ ત્રણ, - શ, પ અને સ." અર્થાત્ "સહન કરો, સહન કરો, સહન કરો."

જીવવાની કળા અને શાંતિ

એક માછીમાર પોતાની નાવમાં બપોરના સમયે સૂતો હતો. કિનારા પર એક ભાઈથી આ ન સહેવાયું. તેમની ટેવ મુજબ તેમણે માછીમારને વણમાંગી મક્ત સલાહ આપતાં કહ્યું, "આવી રીતે સૂવાને બદલે વધુ પરિશ્રમ કર્યો હોત તો ?" માછીમારે સૂતાં સૂતાં જવાબ આપ્યો, "મારી આજની જરૂરિયાતની કમાણી મેં કરી લીધી છે. વધુ પૈસાનું શું કરીશ ?" સલાહકારે કહ્યું, "કેમ ! વધુ પૈસા કમાઈશ તો મોટી નાવ ખરીદી શકીશ અને તારી આવક વધશે." માછીમારે પૂછ્યું - "પછી ?" સલાહકારે કહ્યું, "પછી શું ? વધારે ધન એકઠું થયા પછી હું તને બતાવી દઈશ કે એનું કેવી રીતે 'ઈન્વેસ્ટમેન્ટ' કરવું." "પછી ?" "બસ, પછી તો તને નિયમિત આવક મળશે અને નિશ્ચિત સુઈ શકીશ" "અત્યારે એ જ તો કરી રહ્યો છું." - માછીમારે સૂતાં સૂતાં કહ્યું.

મોટા ભાગના લોકો ભૂલી જાય છે કે પૈસા માણસ માટે છે, માણસ પૈસા માટે નથી મોટા ભાગે તેઓ પોતાના જીવનના પરમ ઉદ્દેશને ભૂલી જઈ, પોતાના સ્વાસ્થ્યને બગાડીને, જીવનનો આનંદ માણવાનું ભૂલી જઈને પૈસા કમાવવામાં લાગી જાય છે, નિશ્ચિતપણે સૂવાનું ભૂલી જાય છે, જીવન માણવાનું ભૂલી જાય છે. જ્યારે આ વિશે જાગૃત થાય છે, ત્યારે ખૂબ મોડું થઈ ગયું હોય છે, ભેડ પ્રેશર વધી ગયું હોય છે. કદમનો છેલ્લો ટુમલો આવવાની તૈયારી હોય છે. નિદરની ગોળીઓ પણ તેઓને ડનાલો પર સૂવાડી શકતી નથી.

એક ઝોન કથા છે. એક માણસ ઘોડા પર બેઠેલો હતો, ઘોડો પૂરપાટ દોડી રહ્યો હતો. કોઈકે ઘોડેસ્વારને પૂછ્યું, "આટલી ઉતાવળમાં ક્યાં જાઓ છો ?" ઘોડેસ્વારે કહ્યું, "ઘોડાને પૂછો." આપણે જીવનરૂપી ઘોડા પર સવાર છીએ પણ આપણે જીવન નથી માણી રહ્યાં, જીવન આપણને દોરી રહ્યું છે, વડીલર થંભીને આપણે પુણ્યતા પણ નથી, કે આપણા જીવનનો ઉદ્દેશ શો છે ? આવી રીતે જીવવાથી મનની શાંતિની આશા કેવી રીતે રાખી શકાય ?

શાંતિ અને ઉપનિષદો

સંકલન : સંજય રાહોડ, રોલ નં. ૫૦

આપણને એવું લાગ્યા કરે છે કે આજના યુગમાં શાંતિની જેટલી જરૂર છે, તેટલી ક્યારેય ન હતી. પણ આ બાહ્ય સર્વાંશ સત્ય નથી. આપણને એવું લાગવાનું કારણ, વર્તમાન કાળને આપણે પ્રત્યક્ અનુભવી રહ્યા છીએ અને ભૂતકાળ દૂર પડી ગયો છે. બાકી ભૂતકાળમાં - ઐતિહાસિક કાળમાં, અરે, પ્રાગૈતિહાસિક કાળમાં પણ સર્વે જનોને એવી કોઈ નિરપેક્ષ શાંતિ મળી જ નથી. પ્રાગૈતિહાસિક કાળમાં પણ એક જીવનું જીવન કે તૃપ્તિજન્ય શાંતિ. તે બીજા જીવનું મરણ-યાતના જ હતું. “જ્યો જીવસ્ય જીવનમ્” મોટાં પ્રાણીઓની શાંતિ-તૃપ્તિ-જીવન, નાનાં પ્રાણીઓની મરણપીડા પર જ નભતું. આમ, એકને ભોગે બીજાને શાંતિનો અવાસાર સાંપડતો અને આજના સમય સુધી આ બાબતમાં કશો મૂલગામી ફેરફાર નોંધાયો નથી એનું બાહ્યસ્વરૂપ બદલાયું ભલે હોય. આપણાં બહારનાં મહોરાથી ઠંકાયેલી પાશવી વૃત્તિઓનો ઉભાર જ્યારે આપણામાં આવે છે ત્યારે એને ઠાંકી રાખવાના ગમે તેટલા પ્રયત્નો કરવા છતાંય ઉધારી પડે છે. અને ખરું સ્વરૂપ દેખા દે છે. વેદિક યુગના દેવદાનવોના સહજવેરથી આપણો પરિચિત છીએ. ઈતિહાસમાં નોંધાયેલી યુદ્ધની ઘટનાઓ પણ આ જ વાત કહી જાય છે. પુરાણ કથાઓમાં પણ વિખવાદ વર્તાય છે. આ રીતે તારણ, અરાજકતા, અશાંતિ એક સર્વયુગીન હસતી છે.

ખૂબીની વાત એ છે કે આ બધી અશાંતિનું આચરણ શાંતિ મેળવવા માટે થયું હોય છે. સત્તાજન્ય શાંતિ, વિજયની શાંતિ, ઉપલબ્ધિની શાંતિ, સિદ્ધિજન્ય શાંતિ - આવી કોઈક શાંતિ મેળવવા માટે જ સંઘર્ષ, તારણ, અશાંતિ અનુભવવામાં આવે છે ! આનો અર્થ એ થયો કે શાંતિના સ્વરૂપની આપણી વિભાવના કંઈક ખામી ભરેલી છે. શાંતિની ખામી ભરેલી આવી વિભાવનાઓ અનેક છે. કેટલાક માણસો માને છે કે કામનાની પૂર્તિ થાય અથવા સત્તા વધે એટલે શાંતિ મળે. પણ “હવિષા કૃષ્ણવર્ત્તેવ ભૂય એવાભિવર્ષતે:” અર્થાત્ કામનાઓ સંતોષવાથી કે તાકાતવાનું થવાથી બધી તૃષ્ણાઓ શમતી નથી, પણ હોમદ્રવ્યથી અગ્નિની પેઠે વારેવારે વધે જ છે. એ સૌનો અનુભવ છે. કેટલાક વળી “મનમનામણાં”નું મૌકિક અનુકૂલન કરીને શાંતિ પામવા યત્ન કરે છે પણ ‘વિષયા ચિનિવર્તન્તે’ વગેરે શબ્દો દ્વારા ગીતામાં કહ્યા પ્રમાણે એનાથી વિષય - ઈન્દ્રિયનો બાહ્ય સંબંધ જ છૂટે છે પણ પેલી ભીતરી ઝંખનાનું શું ?

એટલે પહેલાં ‘શાંતિ’નું સાચું સ્વરૂપ આપણે પિછાણી લેવું જોઈએ. આ માટે ‘શાંતિ’ની સાચી ભૂમિકા સાચા કેન્દ્રની શોધ કરવી રહી.

કેટલાક ચિંતકોએ ભૂમિકાને વૈશ્વિક સ્તરે જોવા મથે છે. વસુધૈવ કુટુંબકમ્ નો આદર્શ સેવતા તે માનવહિત ચિંતકોએ બે વિશ્વ યુદ્ધ અને તેમાંથી ઊઠતા અનેક વિકટ પ્રશ્નોની - સંહારોની વચ્ચે શાંતિ અને સંસ્કૃતિની ખોજ કરતા રહ્યા છે. છતાં એ એક આદર્શ જ રહ્યો છે. વ્યાવહારિક સ્તરે આવી ‘વિશ્વશાંતિ’ ક્યારેય ઈતિહાસમાં નોંધાઈ નથી. તો વળી કેટલાક વિચારકોને શાંતિ સાથે સમગ્ર વિશ્વને પહેલેથી જ સાંકળવા કરતાં પહેલાં વિશ્વના વિશિષ્ટ રાષ્ટ્રો, સમાજો અને ઘટકોમાં શાંતિની પ્રક્રિયા શરૂ થવી જોઈએ અને એનો વ્યાપ ક્રમશઃ વધતો રહેવો જોઈએ એમ લાગે છે. પણ એમાં કહર રાષ્ટ્રવાદની અને ઊંચનીચના ભેદભાવોની ભીંતો ખડી થઈ જાય છે. પરસ્પરની અપેક્ષિત સંવાદિતાને સ્થાને સંઘર્ષ ઊભો થાય છે અને શાંતિ દૂર ચાલી જાય છે.

આ રીતે શાંતિના સ્વરૂપ અને એની ભૂમિકા વિશે ભારે મતભેદો પ્રવર્તે છે. કારણ કે એ સ્વરૂપો અને ભૂમિકાઓના વિનિયોગથી નિરપેક્ષ ચિત્ર શાંતિ ક્યારેય લાભી શકાઈ નથી. કામચલાઉ અને તકવાદી શાંતિ નવી આશાતિને જન્મ આપનારી હોય છે. પહેલા વિશ્વ યુદ્ધ પાકીનું તરતનું જ બીજું વિશ્વ યુદ્ધ આ વાતનું તાજું ઉદાહરણ છે અને બીજા વિશ્વયુદ્ધની સંભાવના કે કલ્પના પણ એ જ વાતનો કલ્પિતાર્થ છે. એટલે વધુ સત્તા, શક્તિ, ઓષિપત્ય, સિદ્ધિ પ્રાપ્ત થઈ જવાથી તો શાંતિને બદલે યુદ્ધો, સંઘર્ષો, દુઃખનાવટ વધતા રહે છે અને શાંતિનાં શપથાં અપૂરાં જ રહે છે. વચ્ચેના કાળમાં ડોકાઈ જતી દેખાતી શાંતિ સાપેક્ષ મૂંગજળ સમી જ બની રહે છે.

વૈશ્વિક, સામાજિક ભૂમિકા પર હેગલે વાદ-પ્રતિવાદ-સમાધાનનું ચક્ર કલ્પ્યું છે. તે પ્રમાણે એક ખ્યાલ સાથે બીજો ખ્યાલ ટકરાય છે અને તેમાંથી શરતી સમાધાન નીપજે છે પણ એ સમાધાનમાંય નવા વાદનું બીજું રહેલું હોય છે.

Thesis - Anti thesis and synthesis ની આ પટમાળ ચાલ્યા જ કરે છે એટલે એની દૃષ્ટિએ તો સ્વાધી - શાશ્વત શાંતિની ક્યાંય સંભાવના નથી.

ત્યારે આપણે કરીશું શું ? હેગલની ઘટનાસાંકલ્પને શિરોમાન્ય કરીને શાશ્વત શાંતિની આપણી શોધમાત્રાને સંકેલી લેશું ખરા કે ? એનો જવાબ નકારમાં આવે છે કારણ કે માણસ આશાને તાંતણે જ જીવે છે. શાશ્વત શાંતિની વિશ્વમાં સંભાવના ન દેખાતી હોવાથી આપણે સામુદાયિક આપઘાત કરવો ન જોઈએ. ભાવિની ઉજ્જવળતામાં આપણી શ્રદ્ધા હોવી જોઈએ. માનવ ભુદ્ધિને આવું છાજે નહિ. આપણા પ્રયત્નો તો ચાલુ રહેવા જ જોઈએ.

આપણે જાણીએ છીએ કે શાંતિ માટેના માનવના પ્રયાસો છેવટે સમાધાન દ્વારા શાંતિ લાવી શક્યા છે. ભલે એ સમાધાન શરતી હોય અને ભલે એ શાંતિ ટકાઈ ન હોય છતાં વાટાઘાટો, ચર્ચાઓ વગેરે દ્વારા શરતી સમાધાન શોધીને સાપેક્ષ શાંતિ તો માણસ હાંસલ કરી શક્યો છે. અને જ્યાં સુધી નિરપેક્ષ શાંતિની ભાળ ન બળે ત્યાં સુધી એવા પ્રયત્નો ચાલુ રાખવા જ જોઈએ.

ચિરસ્થાયી શાંતિનો ઉપાય ન સૂઝવાનું કારણ એ છે કે માણસની ભુદ્ધિ એ ખોજ કરવામાં સ્વલલી રીતે જ ચાલતી હોય એવું લાગે છે અને બીજું કારણ એ લાગે છે કે શાંતિ લાવવા માટે જે કંઈ ફેરફાર કરવાનો છે. તે સામેવાજાએ જ કરવાનો છે. એમ બંને પક્ષો માને છે. સગવડ સાચવવી, સહાનુભૂતિ સેવવી, સમજવા શ્રમ કરવો. આ બંધુ સાથે પક્ષે જ કરવાનું છે - એમ બંને પક્ષો માને છે.

ત્યારે શાશ્વત શાંતિ પ્રાપ્ત કરવાનો કોઈ માર્ગ ક્યાંય દેખાય છે ખરો કે ? આ સવાલનો જવાબ સદ્ભાગ્યે હકારમાં આવે છે. તે ઉપનિષદોનો માર્ગ છે. ઉપનિષદો કહે છે કે શાંતિની ખોજ કરવા બાલ્ય સાધનોની જરૂર નથી. ડોળા કાઢીને આકાશની અનંતતાને પોતાનામાં સમાવી દેવાને બદલે આંખો બંધ કરીને ભીંતરમાં જ અનંતતાની ખોજ કરવાનું ઉપનિષદો પ્રબોધે છે. એનો અર્થ એ છે કે ખરી અનુભૂતિ માટે ચર્ચા વિચારણાઓ, વાટાઘાટો, ગોળમેજીઓ, વિધિઓ નકામી છે. એનાથી કર્મ કાયમ પ્રાપ્ત થઈ શકતું નથી. જગતપરાયણ નહિ પણ આત્મપરાયણ થવા વગર અંતરનાં દ્વાર ખુલતા નથી. આત્મપરાયણ થવા માટે તો જગતની - સ્વલક્ષિતાનો ત્યાગ કરવો જોઈએ. "ન પ્રજયા" વગેરે મંત્ર કહે છે કે પ્રજા, ધન, પ્રવચન વગેરેથી આત્મા મજબૂત નથી પણ તે બાધાના ત્યાગથી જ અમૃતત્વ મળે છે.

આંબે વસ્તુઓ સ્પષ્ટ થાય છે : એક તો શાંતિનું કેન્દ્ર - શાંતિની ભૂમિકા - બહારનું જગત નહિ, પણ માણસનું મન હોવું જોઈએ અને બીજી વાત શાંતિ માટે ચિંતન કરતું મન, સ્વલક્ષી રીતે નહિ, પણ પરલક્ષી રીતે કામ કરતું હોવું જોઈએ.

પરલક્ષી ચિંતન, પરિષ્કૃત થયેલું મન પોતે અને દેહ દ્વારા માનવ પાસે જે કંઈ બાહ્ય વર્તન કરાવશે તે વિશુદ્ધ શાંતિના સાચા ઉપકરણરૂપ હશે. આમ ચિરસ્થાયી શાંતિનું કેન્દ્રબિંદુ વ્યક્તિ હશે અને પછી જ "વ્યક્તિ મટીને બનું વિશ્વ માનવી" - નો આદર્શ એવી વ્યક્તિ પામી શકે.

આમ, વ્યક્તિમાં રહેલ વિશ્વમાનવનું ઉદ્દાપન ઉપનિષદો કરે છે. વ્યક્તિમાં સમષ્ટિ-પિંડમાં બ્રહ્માંડ - દેખાય છે અને વ્યક્તિ વૈશ્વિક શાંતિની અનુભૂતિનો અધિકારી બને છે. યાદ રહે કે આવા મનને ઉપનિષદો ધરે છે. પણ સામૂહિક રીતે નહિ જ. વ્યક્તિગત રીતે જ આ શક્ય છે. આમ, જ્યાં સુધી વ્યક્તિ પોતાના મનને વિશુદ્ધ, વિશાલ, પરિષ્કૃત, પરલક્ષી બનાવી ન શકે ત્યાં સુધી તે પોતે પણ સ્થાયી શાંતિ મેળવી શકતી નથી કે બીજાને એની પ્રેરણા પણ આપી શકતી નથી. પોતાની આંખ પરના કાળા કામળાને દૂર કર્યા વગર યાદોશીની આંખનું કણું કાઢવાની બાઈબલની વાત જેવું જ્યાં સુધી જગતમાં ચાલુ રહેશે ત્યાં સુધી શાશ્વત શાંતિ દુર્લભ છે.

ઉપનિષદોએ આ વાત વારંવાર કહી છે. ઉપનિષદપાઠન આરંભે ગવાતા દસ શાંતિપાઠના મંત્રોમાં આ ઈન્દ્રિય મનની પરિષ્કૃતિને જ પ્રાધાન્ય અપાયું છે. પશ્ચિમની વિચારધારા કરતાં પૂર્વજની વિચારધારાનું આ પાયાનું અનોખાપણું છે. જાહેર સાર્વત્રિક કાનૂન વગેરેથી બધા લોકોના ભિન્ન ભિન્ન રસ ડુબિ, વલણવાળા મન એક સાથે કેળવી ધરી શકાતા જ નથી. બહુ બહુ તો મનની પશુવૃત્તિઓ અમુક કાળ સુધી કાબૂમાં રહે છે. અને મોકો મળ્યે ફરી ઉથલો મારે છે. એટલે વ્યક્તિ પડતર દ્વારા સમાજ ઘડતર અને આંતરિક શક્તિ દ્વારા બાહ્ય શાંતિને આપણા ઉપનિષદો પ્રબોધે છે. એટલે શાંતિ ઝંબનારાએ પ્રથમ પોતાની જાતને જ વિશાળ વિશુદ્ધ કરવી જોઈએ, અને વિશાળ નિર્મળ મનની આંખે જોવાયેલું જગત જુદું જ હશે !

શાંતિના અધિકરણ તરીકે વ્યક્તિને અને શક્તિના સ્વરૂપ તરીકે આત્મપરાયણતાનો બોધ આપતા આ ઉપનિષદોના વારસાને જરી પુરાણો ગણી ફેંકી દેવાનું કહેનાર એક ક્રાંતિવાદી વર્ગ આપણે ત્યાં ઊભો થયો છે. એ ક્રાંતિવાદીઓ કાવશે તો ભારત વર્ષ પોતાનું વિશિષ્ટ વ્યક્તિત્વ ગુમાવી બેસશે. આવા ડૉ. રાધાકૃષ્ણનના વિધાનનાં સંદર્ભમાં એ વારસાની ગરિમા ગાવા અને એનું સ્મરણ કરવામાં આ લેખનો ઉદ્દેશ છે. આધ્યાત્મિક અનુભૂતિઓથી સમ્મન અને પરિશીલનથી જીવન પરિવર્તન પામેલા ઋષિ મુનિઓએ ઉચ્ચારેલા મહાવાક્યોમાં શાંતિનાં પડકાર ઝીલવાની તાકાત આપણને અવશ્ય માલૂમ પડશે.

આ ઉપનિષદો કહે છે કે જગતની આ દેખાતી વિવિધતાઓ કે અલગતાના યુગ્મમાં એકતા છે અને જ્યાં એક આત્મા જ હોય ત્યાં ભય વળી કેવો ?

'દ્વિતીયાદે ભયં ભવતિ' - બે હોય ત્યાં જ ભય હોય છે અને જ્યાં અભય હોય, સ્વતંત્રતા હોય સંવાદિતા હોય અને વિશાળતા હોય, વિશુદ્ધ હોય, ત્યાં નિરપેક્ષ અને શાશ્વત શાંતિ મળે જ છે.

જૂના પુરાણાં ઉપનિષદોની આધ્યાત્મિકતાની અવેજમાં અઘતન વિકસિત વિજ્ઞાન શાંતિ સ્થાપનામાં મોટો અને કામથી કાળો આપી શકે તેમ છે. એવું કેટલાકનું માનવું છે. પણ વિજ્ઞાનનો વિનિયોગ વિષાતક રીતે કે વિખાત્મક રીતે માનવનું મન જ કહે છે એટલે છેવટે તો વ્યક્તિગત મનની જ ભૂમિકા પ્રથમ રહે છે અને

વિદ્યુદ્ધ નિઃસ્વાર્થ અંતઃકરણવાળી વિરલ વિભૂતિઓ જ શાંતિની સંજ્ઞા બની શકે છે. વિકસેલા વિજ્ઞાને આજે જગતમાં ભૌતિક એકતા તો સ્થાપી છે. પરંતુ જગત એક કુદુંબ જ છે. એવું ભાન હજી માનવ મનમાં દૃઢ થયું નથી પણ વિશ્વ ભવતિ એકનીડમ્ ની ઉપનિષદોની ઘોષણા હજી જનમાનસને પૂરું સંભળાયું, સમજાયું નથી.

આજે દુનિયાની સ્થિતિ ખૂબ જ ભયાનક થઈ ગઈ છે. ચારેબાજુ રાજનૈતિક, આર્થિક વગેરે વાદોના જાળામાં ફસાપેલા જગતને આજે જીવનસંબંધી ચિંતનમનન કરવાની જાણ કે કુરસદ જ નથી. આવે વખતે ઉપનિષદો માનવજાતને દંડોળીને વ્યક્તિગત અને ક્ષત: સામાજિક શાંતિમય જીવન જીવવા માટે પ્રવૃત્ત કરે છે.

ઉપનિષદની ઘોષણા છે : તરતિ શોકમાત્મવિત્ - આત્માને - પોતાને - જાણનાર શોકને પાર કરે છે. વળી કહે છે : તત્ કો મોહ: ક: શોક: એકત્વમનુષ્યત: સર્વત્ર અભેદનું એકત્વનું દર્શન કરનારને વળી મોહ શાનો ? એને વળી શોક શાનો ? વળી એ પણ કહે છે : જ્ઞાત્વાં શિવં જ્ઞાન્તિમત્યન્તમેતિ - આ પરમમંગલમય પરમાત્મતત્ત્વને જાણીને - આત્મૈક્યની અનુભૂતિ કરીને - માનવ પરમ શાંતિને પામે છે. આવાં આવાં તો અનેક વિદ્યાનો આપણને ઉપનિષદોમાંથી મળશે. શોકમોહમુક્તિ એ જ શાંતિ છે. ઉપનિષદો કહે છે : યા વિદ્યા સા વિમુક્તયે રાગ દ્વેષાદિ થી જે મુક્તિ આપાવે તે જ વિદ્યા-મુક્તિ જ શાંતિ છે. ઉપનિષદોનો આ શાંતિસંદેશ ચાલો આપણે સૌ જીવીએ આપણા અસ્તિત્વની સમગ્ર સૃષ્ટિના અસ્તિત્વ સાથે એકતાની આપણે ઝાંખી કરીએ સૌ સુખી, નીરોગી, સંવાદિતાભર્યાં, કલ્યાણદર્શી બનો અને જ્યાં સુધી એવું ન થાય ત્યાં સુધી આપણને જેંપ ન વળો, આપણે એવું પરમકૃપાળુ પરમાત્મા પાસે માંગીએ કે -

ન ત્વહં કામયે રાજ્યં ન સ્વર્ગં નાપુનર્મવમ્ ।

કામયે દુ:સ્વતપ્તાનામ્ પ્રાણિનામાર્તિનાશનમ્ ॥

અર્થાત્ મારે રાજ્ય, સ્વર્ગ કે મોક્ષ જોઈતાં નથી. દુ:ખી જનોનાં દુ:ખ દૂર કરવાની જ મારી મરજી છે.

ઉપનિષદોના અધ્યયનથી ઓછામાં ઓછા આપણે 'પારકી છઠ્ઠીના જાગતલ' થઈશું તો પણ શાંતિ ઝાંખી દૂર નહિ રહે ! એ હાથવેંતમાં આવી જશે.

માનસિક શાંતિના સચોટ ઉપાયો

- ધારા વાસંદિયા, ગોલ નં. ૫

- > પારસી પચાલ કરાશો નહીં.
- > ઈશરના કાર્પની રીડા કરાશો નહીં.
- > તમામ પરિસ્થિતિમાં શાંત રહેજો.
- > કાલા ખૂટ્યા વાળી જાજો.
- > કદી જીવ ખાળાશો નહીં.
- > બીજાં વખાણ કરે એવું ઠંપાશો નહીં.
- > કોઈની ઈર્ષા કરાશો નહીં.
- > તમે તમારી જાતને સુધારો.
- > જે અનિવાર્ય હોય તે સહન કરી લો.
- > તમારી કંઈ કદી ન ચૂકો.
- > રોજ ખ્યાનમાં બેસો.
- > સતત સત્કાર્યમાં પરોવાયેલા જ રહો.
- > મનને નવરું રાખાશો નહીં.
- > અવરોધોથી અકળાશો નહીં.
- > વિરોધોનો સામનો કરજો.
- > કદી ચિંતા કરાશો નહીં.
- > નિઃસ્વાર્થ સેવા કરો.
- > સારા-નરસાનો વિવેક કરતાં મીખો.
- > દેખાઈ ખીથી દૂર રહો.
- > લાલચમાં ન લપટાવ.
- > જરૂરિયાત ધરાવો.
- > કરવા યોગ્ય જ કામ કરો.
- > ખંતપૂર્વક સદ્ગુણો કેળવો.
- > પહેલાં તમારી જાતને સુધારો.
- > આધ્યાત્મિક વિકાસ માટે સતત પ્રયત્નશીલ રહો.
- > હિંમત હારી જાવ ત્યારે પરમરંધોનું વાંચન કરો.
- > આત્માની ઈન્નિતિમાં મગ્યા રહો.
- > માગ્યા વગર સલાહ આપવા દોડી જશો નહીં.
- > દલીલબાજીથી દૂર રહો.
- > વર્તમાનમાં જ જીવો, પારકી આરા સદાં નિરાસ.
- > ચિંતા કરાશો નહીં.
- > તમારી જાત પ્રભુને સંપૂર્ણ સમર્પિત કરી દો.
- > સ્થિતપ્રજ બનો, મનને સમતોલ રાખો.
- > જીવનમાં દુઃખોને પણ ઈશ્વરની પ્રસાદી માની સ્વીકારી લો.
- > તમારી જાત ઈશ્વરને સોંપી દો, પછી ભલે એ તારે કે મારે.
- > પરમસાસ્ત્રના ઈપદેશ અનુસાર જીવન જીવો.
- > શ્રદ્ધ એ જ સત્ય છે, જગત મિથ્યા છે.

“દિવ્ય જીવન સંજ”ની પુસ્તિકામાંથી સાબાર

શાંતિ માટેનું શિક્ષણ

- માઈ પ્રવિણભાઈ ડી.

રોલ નં. ૧૯

પદ્ધતિ : ડિ-ટી, ગુજરાતી

ભૂમિકા

આજે સમગ્ર વિશ્વમાં શસ્ત્રોની દોટ ચાલી રહી છે. જાણ કે માણસ મરવા માટે ઉતાવળો બન્યો છે. જે રીતે રાષ્ટ્રો ખૂબ ખોટી રકમ લશ્કરની તૈયારી પાછળ ખર્ચે છે એ રીતે જાણો કે, મરવા માટેનું બજેટ તેપાર થઈ રહ્યું છે. જાણો કે, માણસ જાતે પૃથ્વી પરના જીવનના વિનાશને મુખ્ય અગત્ય આપવાનું નક્કી કર્યું છે ! વિશ્વ ઉત્તિકાસના એક કટોકટીના કાળમાંથી આપણે સૌ પસાર થઈ રહ્યા છીએ. આજના અવકાશ અને અણુયુગમાં વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીએ અનેક આશીર્વાદ આપ્યા છે, તો સમસ્યાઓ પણ ખૂબ સર્જી છે. અભિમન્યુના કોઠા કરતાંય વધુ ભયંકર અને વેધક કોઠામાંથી આજે માનવજાત પસાર થઈ રહી છે. આજે વિશ્વમાં ગરીબી, બેકારી, વસ્તી વિસ્ફોટ, વિશ્વ યુદ્ધનો ભય, પર્યાવરણની અસમતુલા અને એકાંકીપણું જેવી અનેક સમસ્યાઓ માં વકાસીને ઉભી છે. આ બધી સમસ્યાઓ એક યા બીજી રીતે ઢિંસા સાથે સંકળાયેલી છે. આજે વિશ્વને ઢિંસાની બીડ છે.

અમેરિકા પાસે આજે એટલી વિનાશક શક્તિ છે કે તે ધારે તો વિશ્વનો ૫૦ વખત નાશ કરી શકે અમેરિકા દર વર્ષે આશરે ૭૭ અબજ ડોલર શસ્ત્રો પાછળ ખર્ચે છે. આમ છતાં વિશ્વમાં દર માસે ૭૫૦ લાખ માણસો પાણી વિના મરે છે. ૮૦ કરોડ લોકો વિશ્વમાં નિરક્ષર છે. વિશ્વના વૈજ્ઞાનિકોના ૫૦ ટકા જ વૈજ્ઞાનિકો શસ્ત્ર ઉત્પાદનમાં રોકાયેલા છે. ૨૦ અબજ ડોલર દર પખવાડિયે દુનિયા સૈન્ય પાછળ ખર્ચે છે, જેમાંથી વિશ્વનાં પ્રત્યેકને એક વરસની ખોરાક અને પાણી આપી શકાય, એક વર્ષ માટે રહેવાનું ઘર, પૂરી સ્વાસ્થ્ય સારવાર અને પૂરતું પાયાનું શિક્ષણ આપી શકાય.

શાંતિનું શિક્ષણ શા માટે ? (જરૂરિયાત)

આ બધાનું મૂળ અશાંતિ અને ઢિંસા છે. તે દૂર ત્યારે જ થાય જ્યારે શાંતિ સ્થાપી શકાય. શાંતિ એક એવી ઘટના છે જેના થણા આપામો છે, અને તેનો અર્થ 'યુદ્ધના અભાવ' કરતાં કંઈક વિશેષ છે.

આપણી આ પૃથ્વીની ઉંમર આશરે બસો અબજ વર્ષની ગણાય. પૃથ્વી પર માનવજીવન પાંગર્યાનેય લગભગ વીસ હજાર વર્ષ થયાં. જો પૃથ્વીની ઉંમર સો વર્ષ કલ્પીએ તો માનવ જન્મના માંડ નવ કલાક માંડી શકાય. તેમાં વિજ્ઞાનના વિકાસની વાત માંડ પાંચ મિનિટ !! આ પાંચ મિનિટમાં માનવે શા ખેલ કર્યા તે તરફ નજર નાંખીએ તો ?...

- નવી નવી રામબાણ દવાઓ શોધી.
- ઝડપી વાહનોની શોધ કરી.
- ખેતીમાં વધુ ઉત્પાદન થાય તેવી તરકીબો શોધી.
- આ બધી શોધોને શરમાવે તેવી અણુ શોધ કરી.
- માનવે અન્ય ઝાહોનો તાગ મેળવવા અવકાશ શોધ કરી.

- આંતરમંડળીય રોકેટો (આઈ.સી.બી.એમ.) અને મોટા અવકાશયાનો બનાવ્યાં.
- નવા ઉપગ્રહો અવકાશમાં ફરતા કર્યાં.
- એ ઉપગ્રહોમાં બેસીને ચગડોળની જેમ કેટલાયે માનવી આંટા મારીને સહી સલામત નીચે ઉતર્યાં.
- અન્ય ગ્રહો ઉપર માનવી વસી શકે તે માટેના પુરૂષાર્થ આદર્યાં.

આ બધું શોધું..... આવિષ્કાર્યું..... આવી ભવ્ય સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી છતાં શાંતિ ક્યાં ? મુખ ક્યાં ? તેથી જ વર્ડઝવર્થે કહ્યું : "What man has made of Man ?"..... અર્થાત્..... 'માનવીએ માનવ કેટલું કર્યું શું જગમાં જુઓ ?' કુદરત પર વિજય મેળવવા મથતો માનવી જાત ઉપર વિજય મેળવી શક્યો નથી. અનેક ઉપગ્રહો છોડનારો માનવી પૂર્વગ્રહો છોડી શક્યો નથી. વળી તેણે કર્યું શું ?

- જે ધરતી પર તે જન્મ્યો તેની ખેડ કરીને પોષણ મેળવવાને બદલે તેણે શેઠા ઉભા કર્યાં.
- સ્પૃશ્યમામલ ધરતીના તેણે ભાગલા કર્યાં.
- ભાગલામાંથી સંતોષ ન થતાં તેણે નવી નવી વાડો ઉભી કરી.
- એક દેશને બીજા દેશથી, એક રાજ્યને બીજા રાજ્યથી અલગ કરતી દિવાલો સર્જીને તે અટકી નથી રહ્યો. એક શહેરના બે ભાગલા પાડવા સુધી તે પહોંચ્યો છે.
- નદીના પાણીના ઝખડાથી માંડીને મહાસાગર અને વિશાળ અનંત વ્યોમની વાડાબંધી સુધી વાત પહોંચી છે.
- આવા ભૌતિક ભાગલાથી સંતોષ ન થતાં માનસિક અને માનસ શાસ્ત્રીય ભાગલા શરૂ કર્યાં છે.
- કાળા-ગોરા, સામ્યવાદી-બિનસામ્યવાદી, પૂર્વ-પશ્ચિમ જેવા ભાવાત્મક ભાગલા પણ પાડયા છે.
- ઈશુનું રાજ્ય છે આખું (ઈશાવાસ્યમીદં સર્વ) નો ઉપનિષદનો સંદેશ ભુલાવા માંડ્યો છે.
- બે દેશની વચ્ચેની નાનકડી તકરાર ત્રીજા વિશ્વયુદ્ધની ચિનગારી બની જાય તેમ છે.
- ઈસુ, ગૌતમ, ગાંધીજીને પૂજનારી પ્રજા 'વિગ્રહ રહિત વિશ્વ' (World without War)નું શમણું સાકાર કરી શકી નથી.
- વિજ્ઞાને વિશ્વને નાનું બનાવ્યું છે, પણ આપણા હૃદય વિશાળ બન્યાં નથી.

દૂંકમાં કહીએ તો આજની વૈશ્વિક પરિસ્થિતિમાં એક બુદ્ધનો અને બીજો યુદ્ધનો એમ બે જ માર્ગ છે. આપણે બુદ્ધનો માર્ગ ઈચ્છતા હોઈએ તો શાંતિ અનિવાર્ય છે. યુદ્ધ એ માનવીના મનમાં ઉદ્ભવે છે. માટે યુદ્ધ નાબૂદ કરવું હોય તો શાંતિનું રક્ષણ આજની ઊગતી પેઢીના હૃદય સુધી પહોંચે તેવું કરવું જોઈએ. શાંતિ માટેના શિલ્પણની અનિવાર્ય શરતો છે. સહકાર અને નિ:શસ્ત્રીકરણ.

સહકાર અને નિ:શસ્ત્રીકરણ શા માટે ?

અણબોખના જનક લીઓ ઝાલાઈ કહ્યું હતું કે : 'બોમ્બ બનાવીને હું હાપણના ખરીદનારોની શોધમાં જીવનભર પસ્તાયો છું.' આલ્બર્ટ આઈન્સ્ટાઈને કહ્યું હતું કે : 'ત્રીજું વિશ્વયુદ્ધ અણબોખથી લડારો, તો ચોથું વિશ્વયુદ્ધ પથ્થર કે ફુહાડીઓથી લડારો.' કારણ કે તે વખતે હાલનું કશું જ બધું નહીં હોય. બીજા વિશ્વયુદ્ધ પછી જાપાનનો કબજો લીધા પછી અમેરિકી જનરલ મેકાર્થરે જાપાનના રાજાની મુલાકાત લેવાએ અદબ સાથે કહ્યું હતું : 'સર ! યુદ્ધને જેટલું એક સેનિક ધિક્કારે તેટલું બીજું કોઈ નથી ધિક્કારતું, અને આખરે હું પણ એક સેનિક છું સર !'

બીજા વિશ્વયુદ્ધમાં ભયંકર વિનાશ આપણે જાપાનના હિરોશિમા અને નાગાસાકી શહેરોમાં જોયા. ૧૯૪૫ની છઠ્ઠી ઓગસ્ટે સવારે ૮.૧૫ વાગ્યે હિરોશિમા શહેર ઉપર સૌ પ્રથમ ચાર માનવ સંહાર માટે માનવસર્જિત બોમ્બ ઝીકાયાં. હિરોશિમા ઉપર ઝીકાયેલા હિટલરબોમ્બ નાપના બોમ્બ વડે બે લાખનો માનવસંહાર તો પડીના છતાં ભાગમાં કરી નાંખ્યો. બે લાખ પછી તરફીને મર્યા એટલે ચાર લાખનો માનવસંહાર માનવે જ કર્યો. વિશ્વના માનવ ઇતિહાસમાં આનાથી કાળો દિવસ બીજો શો કોઈ શકે ? પણ દિવસ બાદ અમેરિકાએ ૯મી ઓગસ્ટે બીજો કેટમેન બોમ્બ નાગાસાકી ઉપર કેંકીને કુરતાનુ ભયંકર સ્વરૂપ પ્રદર્શિત કર્યું. આજે તો હિરોશિમા જેવાં પચાસ શહેરોનો એક સાથે વિનાશ કરી શકે તેવા શક્તિશાળી બોમ્બ અમેરિકા પાસે છે.

આટલી ભયંકર વિનાશની તૈયારી આ પુર્વ ક્યારેય નહોતી થઈ ! આજે વિશ્વ પાસે એટલી વિનાશક શક્તિ છે કે ત્રીજું વિશ્વયુદ્ધ કરવાની હિંમત કોઈ કરી શકે તેમ નથી એટલે તો બોમ્બ બનાવનારા અને વાપરનારા મને કહે છે કે, વિશ્વયુદ્ધ નહીં થાય તેનું કારણ બોમ્બ છે. ત્રીજું વિશ્વયુદ્ધ થશે તો કોઈ હારનાર કોઈ ક્ષતનાર નહીં હોય. બધાજ હારેલાં હશે. સર્વનાશ જ એનું પરિણામ છે. ૧૯૮૬માં હિરોશિમામાં ગોલ્ડન ઓરિટોરિયમમાં ફરી ઓગસ્ટે દક્ષિણ આફ્રિકાનાં જ્હોનિસ બર્ગના બિશપ અને નોબેલ પારિતોષિક વિજેતા કેમ્સ : ટુટ્સે કહ્યું હતું કે "પ્રત્યેક ધર્મમાં સુવર્ણમય ભૂતકાળની અને વળી સુવર્ણમય ભવિષ્યની વાતો કરવામાં આવી છે. પેરેડાઈઝ લોસ્ટ સાથે પેરેડાઈઝ રીગેઈનની વાતો થતી રહી છે. પણ આજનું શું ?" આપણે પરસ્પરાવલંબન, સખ્યભાવ અને સમનય માટે સર્જાયા છીએ ! 'એકલો માણસ' વદતો વ્યાપક જ ગણાય. શસ્ત્રો પાછળ આજના રાષ્ટ્રો બીભ્તસ કહી શકાય એવી મોટી રકમ ખર્ચે છે. મોતમાં ભજેટ પડાતાં રહે છે. નવો વિશ્વ સમાજ શોપણ પર નહીં, ભાગીદારીની ભાવના પર જ નબી શકશે. પોતાના પ્રવચનની પૂર્ણાનુભૂતિ એટલે માર્ટિન લ્યુથર કિંગ (જૂનિયર)ના અવતરણથી કરી : જો હવે બાઈબોની માઠક સાથે મળીને જીવતાં નહીં શીખીએ તો જરૂર આપણે મૂર્ખાંબોની માઠક સાથે મળીને મરીશું.

હિરોશિમાના પીસપાર્ક પરથી અપાવેલ આ ચેતવણી આપણને પરસ્પર સહકાર અને નિઃશસ્ત્રીકરણ તરફ જ લઈ જાય છે. આમ હવે દરેક દેશને એકબીજા સાથે સહકારથી જીવવાનો સમય આવી ગયો છે. રક્ષિયા અને અમેરિકા જેવા મોટા દેશો શસ્ત્રોની દોટ ઉપર કાબુ મૂકી, કેટલાંક શસ્ત્રો નષ્ટ કરવા તરફ જઈ રહ્યા છે, તે સારી નિશાની છે. પુ.નાં. પણ વિશ્વમાં ત્રીજું વિશ્વયુદ્ધ ન થાય અને વિશ્વ નિઃશસ્ત્રીકરણ તરફ જાય તેવા જાગ્રત પ્રયાસો કરે જ છે. આપણે આપણા વિદ્યાર્થીઓને આ વૈશ્વિક પરિસ્થિતિથી વાકેફ કરીએ તો શાંતિ માટેના પ્રયાસો પામી શકાય.

શાંતિ અને મૂલ્યોની વૃદ્ધિ :

આજની વર્તમાન પરિસ્થિતિ જોતાં રાજકારણ પિક્કાર, ઈર્ષ્યા, અવિશ્વાસ, માનવીય મૂલ્યોનો હાસ. અસંવેદનશીલતા, પાપભીરૂતામાં સબડે છે. સત્તાના રાજકારણનું જ વર્ચસ્વ જોવા મળે છે. પિક્કાર, સાહમારી સ્પર્ધા, આક્રમણ અને મોટા મોટા લોકમાનસમાં મોટાં વલણોનું નિરૂપણ કરે છે. આકર્ષક સ્વાર્થ, મહત્વાકાંક્ષા, સંકુચિત દષ્ટિકોણ, રાષ્ટ્રીયતાનો અતિરેક, પાર્શ્વિક મતાંપના..... આ બધા દુષ્પણો દૂર કરી શાંતિ સ્થાપી નવાં મૂલ્યો પ્રસ્થાપિત કરવાં પડશે. બે માટે માનવજાતમાં સર્વગ્રાહી દષ્ટિકોણનાં મૂલ્યો વિકસે એ જરૂરી છે. આપણે દરેક નાગરિકની વિચારવાની દષ્ટિ વિશાળ બનાવીએ, પુર્વગ્રહ અને પલ્લપાત વિના જોવાની દષ્ટિ વિકસાવીએ, આંતરરાષ્ટ્રીય સમજ વિકસાવીએ તો જ શાંતિ શક્ય બને અને મૂલ્યોની વૃદ્ધિ થાય.

આપણે દરેક એક જ છીએ એવી ભાવના વિકસાવીએ તો જ શાંતિ શક્ય બને તેથી તો મહાર્ષિ રવીન્દ્રનાથ ટાગોર કરે છે : 'આપણે બધાં એક જ પરતી પર જન્મેલાં, એક જ માટીમાંથી બનેલાં, એક જ આલોકથી આલોકિત થયેલાં છીએ. એટલે બાહ્યપથી ભલે ગમે તેટલી ભિન્નતા અને ભેદ દેખાય પણ સૌ એક જ એવા ભલના અંસ છીએ.' આમ આપણે સૌ એક છીએ તેવી ભાવના સૌમાં વિકસે તો તિરસ્કાર અને ધિક્કાર અવશ્ય દૂર થાય.

આપણે શાંતિ અને માનવીય મૂલ્યોની વૃદ્ધિ અંગેના કેટલાંક સંદર્ભો જોઈએ :

- યુનેસ્કોના આપુખમાં લખ્યું છે કે 'યુદ્ધો માનવીઓના મનમાં આરંભાય છે. ત્યારે શાંતિની ઈમારત પણ માનવીના મનમાં જ રચવી જોઈએ. માનવતા, ન્યાય, સ્વતંત્રતા અને તે જરૂરિયાત બધાં રાષ્ટ્રોએ પારસ્પરિક સહાય અને સંબંધના જુસ્સા સાથે પૂરી કરવી જોઈએ. એ જ પવિત્ર કરજ છે.'
- ડૉ. રાધાકૃષ્ણન કહે છે : 'આપણે જર્મન, અમેરિકન કે રશિયન હોઈએ, પરંતુ મૂળભૂત રીતે આપણે માનવી છીએ. આ પાયાની વાત આપણે કદી ન ભૂલીએ. ચાલો આપણે એક વિશ્વસંગાજમાં જીવતાં શીખીએ.'
- બર્ટાન્ડ રસેલ કહે છે : 'શિક્ષણનું ધ્યેય હોવું જોઈએ કે એ મનનું મૂલ્યાપણ અને જે દલીલોના નિર્ણયો આપણને ગમતા ન હોય તે દલીલોને પણ ગુસ્સે થયા વિના સાંભળવાની તૈયારી આપણમાં કેળવો. વિશાળ સામૂહિક પૂર્વગ્રહો હાનિકારક હોય છે એને કારણે યુદ્ધ એ વિનાશક ગાંડપણ છે એ જોઈ શકાતું નથી.'

આ સંદર્ભો દ્વારા આટલાં મૂલ્યો શિક્ષણ દ્વારા સિદ્ધ થાય તેવું કલિત થાય છે :

- માનવતા, ન્યાય, સ્વતંત્રતા અને સંસ્કૃતિનું બહોળું વિસ્તરણ કરવું.
- આપણે સૌ મૂળભૂત રીતે માનવી છીએ તે ભૂલવું ન જોઈએ.
- બીજાની દલીલો-નિર્ણયો સાંભળવાની સહિષ્ણુતા હોવી જોઈએ.

ટૂંકમાં :

- અન્યના કલ્યાણ માટે ખેંચના.
- વ્યક્તિગત હિતને બાજુ પર રાખી સૌના હિતને પ્રાધાન્ય
- સુયોગ્ય સાધનો વડે બીજાના ભલા માટે કામ કરવાની ઈચ્છાશક્તિ અને નિર્ભયતા.
- સદા સર્વદા સત્ય માટે ઝંખના.
- પૂર્વગ્રહરહિત, સ્પષ્ટ અને સ્વતંત્ર વિચારસરણી.
- યોગ્ય ન્યાય તોળવાની શક્તિ.
- પ્રામાણિક અભિપ્રાય પ્રત્યે સહિષ્ણુતા.
- સમૂહજીવનની સુયોગ્ય વ્યવસ્થા માટે વ્યક્તિગત જવાબદારી ઉપાડવાની તત્પરતા.
- પ્રત્યેક જાતિ, વર્ગ અને વર્ણના લોકો પ્રત્યેની સન્માનની લાગણી.
- વિશ્વ નાગરિકતાના ગુણ વિશ્વ એક કુટુંબ છે. તેવી ભાવના આંતરરાષ્ટ્રીય સમજ.
- સનાતન મૂલ્યો અને પરિવર્તનશીલ મૂલ્યો પ્રત્યેની જાગરુક્તા.

આ બધી બાબતો મનુષ્યનાં શાંતિ અને મૂલ્યોની વૃદ્ધિ માટે પાયાની છે. આમ જોવા જોઈએ તો આંતરરાષ્ટ્રીય સમજ કેળવાય તો આપોઆપ શાંતિ માટેના શિક્ષણની દિશાઓ ખુલે. આપણે આ બંને બાબતોને શિક્ષણ દ્વારા બાળકોના જીવનમાં સંક્રમિત કરવી જોઈએ.

શાંતિ માટેના શિક્ષણ સાચું શાળા શું કરી શકે ?

- અભ્યાસક્રમને નવો અભિગમ આપવો.
- આ સુષ્ટિ માનવો અને બીજા જીવંત પ્રાણીઓને રહેવા માટેનું એક આશ્રયસ્થાન (ઘર) છે.
- જે વિષયમાં આપણે રહીએ છીએ તેની પ્રજાઓ વિશેનું જ્ઞાન અને તેનાં કારણો સમજવા જોઈએ.
- વિષયની પ્રજાઓ એકબીજા પર કઈ રીતે આધારિત છે તેનાં કારણો સમજવા જોઈએ.
- વિષયના મહાન પુરૂષોની જન્મજયંતિની ઉજવણી કરવી. (બુદ્ધ, ઈસુ, મહંમદ સાહેબ, નાનક, કૃષ્ણ, રામ, ગાંધી, વગેરે)
- આંતરરાષ્ટ્રીય સપ્તાહની ઉજવણી.
- અન્ય દેશોના સ્વાતંત્ર્યદિનની ઉજવણી.
- આંતરરાષ્ટ્રીય ખ્યાતિ ધરાવતા દિનની ઉજવણી : માનવહકદિન, વિશ્વ આરોગ્ય દિન વગેરે.
- આંતરરાષ્ટ્રીય સમજ માટે આંતરરાષ્ટ્રીય ક્લબની સ્થાપના કરવી.
- પત્રચિત્ર મંડળની રચના કરવી.
- વિષયના સમાચારો રજૂ કરવા.
- વિષયની મુખ્ય ઘટનાઓનો સંગ્રહ કરવો.
- કુંદરતી આકૃતો વખતે સહાય કરવી.
- બુદ્ધની ભયંકરતાનું નાટ્યીકરણ દ્વારા ચિત્ર ઉભું કરવું.
- વિશ્વબુદ્ધની ભયંકરતા રજૂ કરી વિશ્વશાંતિનું મહત્વ સમજાવવું.
- 'હિરોશિમા ૩'ની ઉજવણી કરવી.
- પ્રદર્શન ભરવાં...
- ચર્ચા, મોક કાર્યક્રમો, જૂથ કાર્ય, કાર્ય શિબિર - જેવી પ્રયુક્તિઓ યોજીને શાંતિ માટે ? ની સમજ કેળવવી.

આમ હવે આપણા સમગ્ર શિક્ષણના ક્રમમાં શાંતિ માટેનું શિક્ષણ અનિવાર્યપણે આપણે ઉમેરવું પડશે. જાપાનમાં બાલમંદિરથી જ શાંતિ માટેના શિક્ષણની જોગવાઈ છે. આપણે પણ એ માટે મથીએ.

પરમ શાંતિ માટે રોજની પ્રાર્થના

સંકલન : કિરીટ પટેલ, રોલ નં. ૩૧

ૐ અસતો મા સદ્ ગમય ।

તપસો મા જ્યોર્તિગમય । મૃત્યોર્મા અમૃત ગમય ।

હે પ્રભુ, મને અસત્યમાંથી સત્યમાં લઈ જા.

આ મંત્રમાં આપણે ક્યાં છીએ એટલે આપણું જીવ સ્વરૂપ શું છે, અને આપણે ક્યાં જવાનું છે એટલે આપણું શિવસ્વરૂપ શું છે, એ ખતાવ્યું છે. આપણે અસત્યમાં છીએ, અંધારામાં છીએ, મૃત્યુમાં છીએ. આ શબ્દ આપણું જીવનસ્વરૂપ. આપણે સત્ય તરફ જવાનું છે, પ્રકાશ તરફ જવાનું છે, અમૃતત્વ પ્રાપ્ત કરવાનું છે. એ છે આપણું શિવસ્વરૂપ.

બે બિંદુઓ નક્કી થતાં સુરેખા નિશ્ચિત થાય છે. જીવ અને શિવ એ બે બિંદુઓ કાપમ ક્યાં કે પરમાર્થ-માર્ગ તૈયાર થયો. મુક્તિને માટે પરમાર્થ માર્ગ નથી, કારણ તેના જીવનસ્વરૂપનો હોપ થયેલો હોય છે. શિવસ્વરૂપનું એક જ બિંદુ બાકી રહ્યું એટલે માર્ગ જેવું કર્યું રહેતું જ નથી, જડને માટે પરમાર્થ માર્ગ હોતો જ નથી કારણ તેને શિવસ્વરૂપનું ભાન જ નથી હોતું. તેની નજર આગળ જીવસ્વરૂપ એક જ બિંદુ હોય છે. તેથી કરીને માર્ગ શરૂ જ થતો નથી માર્ગ વચલા લોકો માટે છે. વચલા લોકો એટલે મુમુક્ષુઓ. તેમને માટે માર્ગ છે. અને તેમને માટે જ આ મંત્રોમાં કહેલી પ્રાર્થના છે.

"મને અસત્યમાંથી સત્યમાં લઈ જા" એમ ઈશ્વર પાસે પ્રાર્થના કરવી એ હું અસત્યમાંથી સત્ય તરફ જવાનો સતત પ્રયત્ન કરીશ. એવી પ્રતિજ્ઞા ક્યાં જેવું છે. પ્રયત્નવાદની પ્રતિજ્ઞા વિના પ્રાર્થનામાં કર્યો અર્થ રહેતો નથી જો હું પ્રયત્ન ન કરતાં નિરાંતે બેસી રહું, અથવા ઊલટી દિશામાં જવા માંડું, અને "મને અસત્યમાંથી સત્યમાં લઈ જા." એવી મોઢેથી માત્ર પ્રાર્થના કરું, તો તે પ્રાર્થના શા ખપની ? નાગપુર-કલકત્તા તરફ જતી ગાડીમાં બેસીને 'હે પ્રભુ, મને મુંબઈ લઈ જા.' એમ ગમે તેટલી પ્રાર્થના કરું તો પણ તેનો શો ઉપયોગ ? અસત્યમાંથી સત્યમાં લઈ જા એવી પ્રાર્થના કરવી હોય તો અસત્યમાંથી સત્ય તરફ જવાનો પ્રયત્ન કરવો જરૂરનો છે. પ્રયત્નહીન પ્રાર્થના એ પ્રાર્થના થઈ જ શકતી નથી. તેથી આવી જાતની પ્રાર્થના કરવામાં હું મારું મોઢું અસત્ય તરફથી ફેરવી લઈ સત્ય તરફ વાળીશ, અને મારી શક્તિ પ્રમાણે સત્ય તરફ જવાનો તનતોડ પ્રયત્ન કરીશ, એ પ્રતિજ્ઞા ગુહિત જ છે.

પ્રયત્ન જ કરવાનો છે તો પાછી પ્રાર્થના શા માટે ? પ્રયત્ન કરવાનો છે એટલે જ પ્રાર્થના આવશ્યક છે. હું પ્રયત્ન કરીશ પણ કળ કઈ મારા હાથની વસ્તુ થોડી જ છે ? કળ ઈશ્વરની ઈચ્છા ઉપર આધાર રાખે છે. હું પ્રયત્ન કરી કરીને કેટલો કરવાનો હતો ? મારી શક્તિ કેટલી અબધ ? ઈશ્વર સહાય વિના હું 'એકલો શું કરી શકવાનો હતો ?' હું સત્યની દિશામાં પગલાં મૂકતો હોઉં તો પણ ઈશ્વરની કૃપા વિના છેવટને મુકામે નહીં પહોંચી શકું. હું માર્ગ કાપવાનો પ્રયત્ન તો કરી જ રહ્યો છું. પણ આખરે હું માર્ગ કાપી શકીશ કે વચમાં જ મારા પગ કપાઈ જશે તેનું શું કેટાણું ? તેથી મારા પ્રયત્નની જોડમાં ઈશ્વરની પ્રાર્થના અભાવશ્યક બને છે. પ્રાર્થનાને લીધે આપણને બળ પ્રાપ્ત થાય છે. પ્રાર્થના એટલે પોતાની પાસેનું સંપૂર્ણ બળ વાપરીને વધારે બળ આપે એવી પ્રભુ પાસે માંગણી, એમજ કહોને !

એટલે પ્રાર્થનામાં પ્રયત્નવાદ તથા દૈવવાદ એ બેનો સમન્વય છે. દૈવવાદમાં પુરુષાર્થને અવકાશ નથી તેથી તે વેવકો. પ્રયત્નવાદમાં નિરાકાર વૃત્તિ ધોતી નથી, તેથી તે ગર્ભિષ્ઠ માતૃલો. એટલે સરવાળે બંનેમાંથી કોઈપણ એક આખોને આખો સ્વીકારી શકાય નથી. તેમજ બંનેને નાખી પણ કઈ શકાય નથી. કારણ દૈવવાદમાં નમ્રતા છે, તે આપણે જોઈએ છે. પ્રયત્નવાદમાં પરાક્રમ છે, તે પણ જોઈએ. પ્રાર્થના આ બેનો મેળ સાથે છે. 'પુસ્તકગોનનવાદી વૃત્યુસ્તાહત્રપવિન્ત' ગીતામાં સાત્વિક કર્તાનું આ જે લક્ષણ કહેલું છે. તેમાં પ્રાર્થનાનું સ્વભૂત સ્થાપેલું છે. પ્રાર્થના એટલે આંકારરહિત પ્રયત્ન સારાંશ 'મને અસત્યમાંથી સત્યમાં લઈ જા' એ પ્રાર્થનાનો સંપૂર્ણ અર્થ. 'હું આંકાર છોડી કઈ નમ્રતાપૂર્વક અને ઉત્સાહપૂર્વક અસત્યમાંથી સત્ય તરફ જવાનો સતત પ્રયત્ન કરીશ' એવો થયો. આ અર્થ ધ્યાનમાં રાખી આપણે દરરોજ પ્રભુ પાસે પ્રાર્થના કરવી જોઈએ.

જીવનવાણી

- ડૉ. રમણલાલ જોષી

અજંપો એટલે જંપ ન હોવો, શાંતિ ન હોવી તે. જીવનમાં દરેક માણસ સુખ શોધે છે, શાંતિ એ સુખનું બીજું નામ છે. સાચી શાંતિ માણસ કેટલે અંશે બીજાને માટે જીવે છે એમાંથી મળે છે. આજે તો માણસને સહેજ પણ શાંતિ નથી. એક પછી એક પ્રવૃત્તિઓનાં રમકડાં સાથે એ ખેલે છે. એક રમકડાં સાથે રમ્યા બાદ એ બીજાને અપનાવે છે. એની શોધ આનંદની જ છે. બાહ્ય દુન્વયી પ્રવૃત્તિઓ એને જંપીને બેસવા દેતી નથી. સતત અજંપો રહ્યા કરે છે. આપણું સ્થિતિવચન છે આનંદ એ બ્રહ્મ છે. આપણું મૂળ સ્વરૂપ આત્મા એ જ એનું પરમ નિધાન છે. ત્યાં પહોંચ્યા બાદ અજંપો રહેતો નથી. તત્ત્વજ્ઞાનના મૂળ પ્રશ્નોમાં કિશોરલાલ મશરૂવાળાએ જગતની સુખદુઃખ રૂપતાની ચર્ચા કરી છે. જીવનમાં સુખ તેમજ દુઃખ બંને અનિત્ય છે. તેઓ સંસારના રસોનું ઊર્ધ્વાકરણ કરી વ્યક્તિ જીવનને સમષ્ટિજીવનમાં ઓગાળી નાખવા ઉપર ભાર મૂકે છે. એટલે સાચી શાંતિ માટે સાધક પરાયે જીવે એ સાધના. તેમને ઈષ્ટ છે. માણસનું લક્ષ્ય પોતાના મૂળ આનંદ-સ્વરૂપમાં પહોંચવાનું હોવું જોઈએ. અજંપા ભરી સ્થિતિ એ મૂળ સ્વરૂપના વિસ્મરણને કારણે છે. માનવી દુન્વયી પ્રવૃત્તિથી જે આનંદ મેળવે છે તેનાથી છેવટે તો તને અસંતોષ જ રહે છે. આપણે 'આનંદ' અને 'હર્ષ' એ બે વચ્ચેનો ભેદ સમજવો જોઈએ. દુન્વયી ચીજોથી મળતો આનંદ એ પેલો સાચો આનંદ નથી એ 'હર્ષ' છે. એવો શૈક્ષિક કે સ્થૂળ આનંદ આપણી

બાહ્ય સપાટી પર જ અસર કરી જાય છે. આપણી જાત એમાં સમગ્રપણે અવગાહન કરતી નથી. જેમ જમીનમાં એકાદ બે શીકરો પડે પણ ઠેક અંદર ઊતરે નહીં. બહારથી જોનારને એમ લાગે કે પાણી આવ્યું પણ અંદર તો જમીન ધીપતી જ હોય છે.

ઇશુ ખ્રિસ્તનો શાંતિ સ્થાપકો માટેનો સંદેશ

- પ્રેમિલા વસાવા, રોલ નં. ૪૨

પરમસુખના માર્ગનો ઉપદેશ આપતા ઈસુ ભગવાને એક માર્મિક કથન ઉચ્ચાર્યું હતું, "શાંતિના સ્થાપકો પરમ સુખી છે, તેઓ ઈશ્વરનાં સંતાન કહેવાશે."

શાંતિના સ્થાપકો, સમાજમાં શાંતિ સ્થાપી શકે, બીજા લોકોને શાંતિ પમાડી શકે તેવા માનવના કદમમાં સાચી શાંતિ પ્રેરી શકે, જન્માવી શકે એવા. શાંતિ એ પરમ વરદાન છે જે તે આપી શકે તે ખરેખર પરમ સુખી છે.

બે પડોશીઓ ઝઘડયા, બે કદમમાં કડવાશ આવેને, બે ઘેર દેશ રેડાયો, સમાધાન કોણ કરશે ? કદાચ બે પડોશીઓ મનમાં ને મનમાં સમાધાન કરવા ઈચ્છે છે, કદાચ દુશ્મનાવટના દુઃખથી દુઃખી થયા છે ને કરીથી સારો સંબંધ બાંધવા માંગે છે. દેશ કોઈનેય ખપતો નથી માટે દિલમાંથી ને ઘરમાંથી એ જલદી કાઢવો છે. પણ આભરૂનો સવાલ છે. એટલે ઈચ્છા હોવા છતાં એકે પહેલું પગલું ન ભરે. અને દુઃખના દિવસો લંબાય.

એમાં એ શાંતિના સ્થાપકનું સ્થાન છે. એ બંનેને ઓળખે છે. બંનેનો મિત્ર છે. બંનેનું હિત ઈચ્છે છે. અને થોડી તસ્દી લેવા પણ તૈયાર છે. માટે તે એકને મળે છે. બીજાને મળે છે. બંનેને સમજાવે છે. વાટાઘાટો ચલાવે છે. મિલન ગોઠવે છે. ને બંનેને જોઈતું હતું એ કરાવી આપે છે. એ બે પડોશીઓ ઉપર એનો ભારે ઉપકાર છે.

અને જેમ માણસ ને માણસ વચ્ચે તેમ જ્યારે કુટુંબ ને કુટુંબ વચ્ચે, કે સંસ્થા ને સંસ્થા વચ્ચે, કે દેશ ને દેશ વચ્ચે ઝઘડો થાય ને સંબંધ બગડે ને વેરઝેર આવે ત્યારે જે કોઈ વચ્ચે આવે, ધીરજ રખાવે, રસ્તો કાઢે ને સુલેહ શાંતિ લાવે એ સમાજનો ખરો ઉપકારક છે.

પણ જે લોકો ઊલટું કરે, વિકૃત ભાવ સાથે શાંતિ ને મિત્રતા નહિ પણ અશાંતિ ને દેખ કેલાવવા મેદાને પડે, જે એકને ઉચકેરી મૂકે ને બીજાના કાનમાં વહેમનું ઝેર રેડે, જે ખોટી અફવાઓ ફેલાવે, ખોટો ભય ઊભો કરે, કૂચલી ને નિંદા ચલાવે, કાન ભંભેરી નાખે ને ખોટી શંકા પેદા કરે - એ સમાજના દ્રોહી છે. શાંતિ સ્થાપવી એ દેવનું કામ પણ શાંતિ સંહારવી એ શેતાનનું કામ. એ નિંધ કામમાં ભૂલથી પણ કદી ભાગ ન લઈએ.

શાંતિની માત્રા દુનિયામાં છે એ ઓછી નહિ પણ વધારે થાય એ આપણો પ્રયત્ન હોવો જોઈએ. શાંતિની સ્થાપના સુલેહની પ્રવૃત્તિ પણ ખરી શાંતિ એ કંઈ બહારની વસ્તુ નથી.

કત્ત ઝઘડો ન હોય કે અણબનાવ ન હોય કે યુદ્ધ ન હોય એ શાંતિ નથી. શાંતિ એ લડાઈનો અભાવ નથી. શાંતિ અંદરની ચીજ છે. કદમની સંપત્તિ છે, માટે શાંતિની સ્થાપના કોઈ બહારની પ્રક્રિયા નથી. સમાધાન કરાવ્યું, ઝઘડો મટાડાયો, સંધિનો કરાર કબૂલ કરાવ્યો એ સાચું કામ થયું, સારી સેવા થઈ, શાંતિ માટેની જરૂરી ભૂમિકા તૈયાર કરી. પણ શાંતિ હજુ આવી નહિ, એને હજુ વાર છે.

પરો ઝપડો માણસના હૃદયની અંદર જ ચાલે છે, તેથી ખરી શાંતિ માટે એ જ ઝપડો મટાડવો જોઈએ. માણસ બહારથી લડે કે કોઈની સાથે સંઘર્ષમાં ન આવે તોય એના હૃદયની અંદર સંઘર્ષ ચાલી શકે, લડાઈ ચાલી શકે - ને ઘણું કરીને ચાલે જ છે. ભાવનાને વાસ્તવિકતા, સંસ્કાર ને સંસાર, સિદ્ધાંત ને વાસના વચ્ચેનો સંઘર્ષ છે. ઉચ્ચ લડાઈ છે. મહાભારત પુદ્ધ છે. એમાં જ શાંતિ ને સમાધાન જોઈએ. પણ એ લડાઈની વિશિષ્ટતા એ છે કે એમાં સંધિનો કરાર સમજૂતીથી ન થાય, બંને પક્ષે ઘોડી બાંધછોડ કરવાથી ને કરાવવાથી ન થાય. હૃદયમાં શાંતિ નીતિ અને અનીતિ વચ્ચે તોડ કાઢવાથી ન થાય. નીતિનો વિજય કરાવવાથી જ થાય.

પણ ક્રકત નીતિ-અનીતિનો સવાલ નથી. શાંતિનો નાશ કરી શકે એવા માણસના હૃદયમાં અનેક પરિબળો છે. ભય ને ચિંતા, વહેમ ને અવિશ્વાસ, અનિશ્ચિતતા ને ચંચળતા. પાણીની સૂષ્ટિ કે આંધીનો હુમલો કે પવનની ઘપાટ એને હલાવી મૂકે છે, અને એક વાર એ પાણી હાલ્યું કે કેમ કરીને શાંત પડતું નથી.

એ શાંતિ સ્થાપવાની આવશ્યકતા છે અને કેટલાક તો ઘણાં નહિ પણ કેટલાક દુનિયાના સાધકો ને સંસારના તપસ્વીઓ એમાં સારી સફળતા પણ મેળવે છે. શાંતિના સ્થાપકો, વિવેકના દૂતો, ભગવાનના માણસો, એમના માં સામે જુઓ. એમાં એ સ્મિત છે. સતત, સહજ, દિવ્ય. અંદરની શાંતિનો ખાલ સંકેત, નિર્મલ આંખો, સીધી નજર અલૌકિક પ્રસન્નતા. હા, હજી પૂરી સિદ્ધિ નથી. હજી આખરી જીત નથી, સંસાર છે ત્યાં સુધી લડાઈ તો રહેશે, પણ પરિસ્થિતિ કાબૂમાં છે. માણસ મેળવી શકે એ પ્રમાણમાં એમણે શાંતિ મેળવી છે, અને હવે તેની પ્રાપ્તિ માટે બીજાઓને પ્રેરણા આપી શકે.

શાંતિના સ્થાપકો દુનિયાના સંતો

પણ એમના શુભ કાર્યમાં આપણે પણ ભાગ લેવો જોઈએ. આપણા પ્રમાણમાં પણ આપણા વર્તુળમાં ને આપણા સમાજમાં એ સાચી શાંતિનું વાતાવરણ પેદા કરવા આપણે પણ પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. પ્રથમ હૃદયમાં શાંતિ લાવવી બને તેટલી બને તેવી ગહન ને સ્થિર ને સાત્વિક અને પછી એનું દાન બીજાઓને કરવું. લાગણી સમાવવી, શ્રદ્ધા પ્રેરવી, ધીરજ આપવી. કંઈ નહિ તો આપણી શાંતિથી આપણી આસપાસ શાંતિનો પ્રભાવ પાડવો. આપણા આનંદથી બધે આનંદનો પ્રકાશ ફેલાવવો. એ શુભ પ્રક્રિયા છે. મંગલ પ્રવૃત્તિ છે અને ખૂબી એ છે કે શાંતિનું દાન આપવા જતાં આપણા હૃદયમાંની શાંતિ પણ દઢ થશે. પોતે નબળી હતી ને કાચી હતી તે બીજા હૃદયમાં સાચો પડથો પાડશે. ત્યારે ઔર ખીલશે ને વિકસશે. શાંતિનું દાન એ શાંતિની પ્રાપ્તિ અને એ રીતે હૃદયમાં ને દુનિયામાં શાંતિની માત્રા વધશે ને સાચું કલ્યાણ સધારશે.

શાંતિના સ્થાપકનું એ કામ છે અને એનો બદલો તો એવો જ દિવ્ય છે, "તેઓ ઈશ્વરના સંતાનો કહેવાશે." ઈશ્વરનાં સંતાનો એમ તો બધા છીએ, પણ એમનો વિશેષ અધિકાર છે. શાંતિ સ્થાપવી એ ઈશ્વરનું કામ. એ જ માણસના હૃદયમાં ને માણસના સમાજમાં સાચી ને સ્થાયી ને ઊંડી શાંતિ સ્થાપી શકે. પણ એ કામમાં એને મદદરૂપ થાય, એનું નિમિત્ત બને એવા માણસો જાણે એના ભાગીદારો બને, એનું પ્રિય કામ તેઓ પણ કરે એટલે એના મદદનીશ કહેવાય. એનાં સંદેશ પહોંચાડે, એનો વારસો ટકાવે એટલે એનાં સંતાનો કહેવાય અને ઈશ્વરના સંતાનો તો હંતાં, પણ હવે "કહેવાશે" એમાં એ સૂચવે છે કે એમનું એ શુભ કાર્ય જોઈને આખી દુનિયા એમને ભગવાનના માણસો તરીકે ઓળખશે અને બિરુદથી વધાવશે.

શાંતિનું કામ, શાંતિની સાધના મનમાં ને સમાજમાં. સુખમાં ને દુઃખમાં. શાંતિનો ઉદ્દગાર ઘણી વાર હોટ ઉધર આવે છે. શાંતિ, શાંતિ, શાંતિ એને દિલમાં પણ આવવા દઈએ. આખી દુનિયામાં ફેલાવા દઈએ. શાંતિની સ્થાપના એ ધર્મનો સાચો ઉદ્દેશ છે.

જીવનમાં સુખશાંતિ

- ચીલાણા આનંદ એ., રોલ નં. ૧૧

જીવનનું આખરી ધ્યેય શાંતિ મેળવવાનું છે. પણ મનુષ્ય આજે એ ધ્યેય જ ભૂલી ગયો છે. તે શેને માટે દોડપામ કરે છે તેનો જ એને ખ્યાલ રહેતો નથી. તે પૈસા પાછળ દોટ પૂકે છે, તે સમૃદ્ધિ પાછળ દોટ પૂકે છે. પણ આખરે આ બધુ શા માટે ? જો આપણે લાંબો વિચાર કરીશું તો જણાશે કે પાનવી ઊંડે ઊંડે શાંતિ ઈચ્છતો હોય છે અને તેને માટે જાત જાતના પ્રયત્ન કરતો હોય છે. યાપ છે એવું કે શાંતિની ખોજ કરતા કરતા તે અશાંતિનો ભોગ થઈ પડે છે. અશાંતિ એવો ભરડો લઈ લે છે કે પછી તેમાંથી છૂટવાનું મુશ્કેલ બને છે.

આજે દરેકને જીવનમાં મોટી સિદ્ધિ મેળવવી છે. થોડા દિવસોમાં જ માલ-મિલકતવાળા થઈ જવું છે. તેથી માણસ પોતાની શક્તિ બહારની મહત્વાકાંક્ષા રાખે છે. પોતાનાથી પહોંચાય નહીં તેવું ઊંચું ધ્યેય રાખે છે. પણ તે ધ્યેયને પહોંચી શકાતું નથી અને છેવટે નિરાશા આવે છે.

આરબ દેશની દંતકથા છે. લોભિયા હોય ત્યાં ધૂતારા ભૂખે ન મરે તેવું અહીં જાણવા મળે છે. એક શહેરમાં ધૂતારો આવ્યો. તેણે કહ્યું કે : 'મારી પાસે અદૃશ્યક પન છે અને જે વેપારીને જોઈતું હોય તેને હું આપવા તૈયાર છું. તે પણ વગર વ્યાજે.' આ જાણીને એક લોભિયા વેપારીને વિચાર આવ્યો કે 'લાવને આ પનવાન પાસેથી પૈસા લઈ અને હજુ મારા વેપારને વધુ સમૃદ્ધ કરું. વળી પાછો તે વગર વ્યાજે પૈસા આપે છે, આવી તક જતી ન કરાય.' તે પહોંચ્યો પેલા કહેવાતા પનવાન પાસે. તેણે કહ્યું : 'ભાઈ, મેં સાંભળ્યું છે કે તમે વેપારીઓને વેપાર કરવા પૈસા આપો છો. સાચી વાત છે ?'

'હા, સાચી વાત છે. તમારે પૈસા જોઈએ છે તો લઈ જાઓ. મારી પાસે વધારાના જ છે. વળી વ્યાજ પણ નથી આપવાનું વર્ષ પછી આપી દેજો.'

'પણ કેટલા પૈસા આપો છો ?'

'જુઓ, તેમાં કોઈ મર્યાદા નથી તમે એકબે-ત્રણ એમ સતત બોલતા જાઓ. જો હજાર સુધી બોલશો તો હજાર રૂપિયા મળશે અને જો દોઢ હજાર સુધી બોલશો તો દોઢ હજાર. અટક્યા વિના બોલવાનું છે, જેટલું વધુ બોલશો તેટલું તમારા કાપદામાં'

'ઓ હા, આ તો તમારી મજાની શરત છે. મને એ કબૂલ મંજૂર છે.'

'પણ જો બોલતાં વચ્ચે અટકી જશો તો જેટલી સંખ્યાએ અટક્યા હશો તેટલા રૂપિયા અમને સામેથી આપવા પડશે. જો ઓછી સંખ્યા બોલશો અને વચ્ચે અટકો નહીં તો કોઈ પ્રશ્ન નથી. અમે એટલા પૈસા આપવા બંધાયેલા છીએ.'

વેપારીએ વિચાર કર્યો કે 'આવી શરત તો કોઈ શરત કહેવાય ? હજાર-બે હજાર સુધી તો વગર અટકવે બોલાશે... અને જો એવું લાગશે તો થોડું બોલીને અટકી જઈશું.'

પણ ધૂતારાએ આ શરત માનવીનો સ્વભાવ જાણીને જ પૂકી હતી. તેમાંજ કેટલાક વેપારીઓ કેવા લોભી હોય છે, તેની એને ખબર હતી. આપણા વેપારીએ કહ્યું કે, 'ચાલો, હું બોલવા માંડું તમે પૈસા આપશો ને?'

'પણ વચ્ચે નહીં અટકવાની શરત ખબર છે ને ? જો કબૂલ હોય તો બોલવા માંડો.....'

'શરત કબૂલ છે' એમ કહીને લોભી વેપારી બોલવા માંડ્યો. એક... બે... ત્રણ... આમ સતત ત્રણસો સુધી બોલ્યો. પછી જાભ યાકી, તોય જેમ તેમ કરી પાંચસો સુધી બોલ્યો. મન કહેવા માંડ્યું કે 'હવે વધુ બોલારો નહીં લોભ રહેવા દે. પાંચસો રૂપિયા લઈ લે.' પણ લોભને ધોભ નહીં.

'બસ પાંચસો રૂપરડી જ મળે ? હજુ વધુ બોલું, વધુ પૈસા લઉં.' આવા લોભમાં જ જાભ લોચા વાળવા માંડી. વેપારી અચાનક બોલતા અટકી ગયો. મોંએ ફીણ આવ્યાં. છસો સુધી બોલાયું હતું. ધૂતારા બોલ્યો : 'શેઠ તમને તો મોંએ ફીણ આવ્યાં. તમે બોલતા અટકી ગયા. હજુયે ધીમું ધીમું બબડો છો. પણ એ ન ચાલે.'

'પણ... હું છસો સુધી બોલ્યો. લાવો તેટલા રૂપિયા'

'રૂપિયા મારે નહીં તમારે આપવાના. શરત પ્રમાણે તમે હારી ગયા. બોલતા અટકી ગયા. છસો રૂપિયા પૂકી દો નહીં તો તમારી આબરૂ જશે. તમારી લાખ રૂપિયાની શાખ ઉપર પાણી ફરી વળશે.'

શેઠ શરમીદા બની ગયા. પોતે છેતરાયા છે. તેનો ખ્યાલ આવી ગયો. બીજો એ પણ ખ્યાલ આવ્યો કે પોતે લોભી છે તેનું આ ફળ મળ્યું છે. આગળ વિચાર કરતા એ પણ સમજાયું કે શક્તિ કરતા વધુ આશા રાખી શક્તિ પ્રમાણે જો ઓછી સંખ્યા બોલ્યો હોત તો તેટલી રકમ મળી જાત.

પણ ધૂતારાે માણસોના મનને જાણતો હતો. માણસો શક્તિ કરતા વધુ પ્રાપ્ત કરવાની ઈચ્છા રાખે છે. મનોવિજ્ઞાનના આ સિદ્ધાંતને આધારે તે લોકો પાસેથી કમાયો હતો, તેણે ગુમાવ્યું નહોતું, પણ પ્રાપ્ત કર્યું હતું.

માણસની અહીં ભૂલ ઘાય છે. તે પોતાની મર્યાદા સમજ શકતો નથી. પોતાની શક્તિ કરતા વધુ કામ ઉપાડી લે છે અને અશાંતિના બીજ રોપે છે. તેમાંથી કાંટાવાળું ઝાડ ઉત્પન્ન થાય છે. જે એને કનરે છે.

શાંતિ મેળવવાનો માર્ગ પોતાની મર્યાદા સમજવાનો છે અને એ રીતે કાર્ય કરવાનો છે.

જો એ રીતે માણસ કામ કરે તો કોઈ દિવસ દુઃખી ન થાય. સુખની પાછળ દોટ મૂકવાથી તે પ્રાપ્ત નહીં થાય. પણ તેની તરફ શાંતિથી ચાલીને જવાથી તે મળશે. દરરોજ પોતાને માર્ક આવે તેટલું, પૂરેપૂરા દિલથી કામ કરવું જોઈએ. મનના વિચારોને કામ તરફ વાળી લાભ લેવો જોઈએ. લોભી વિચારોને તાબે ન થવું જોઈએ. માત્ર વાસ્તવિક વિચારોને સ્વીકારી, કામની યોજના બનાવવી જોઈએ. તો અવશ્ય સફળતા મળશે. જીવનમાં સુખશાંતિ પછી સ્વપ્ન નહીં રહે, પણ નક્કર વાસ્તવિકતામાં ફેરવાઈ જશે.

- ઓરિસન સ્વેટ માર્ગ

આધુનિક માનવ અને શાંતિ

- મિસ્ત્રી બીજલ બી., રોલ નં. ૪૯

અધરો છે આ વિષય. માનવ ઝંખે છે શાંતિ અને સરજે છે અશાંતિ. છેક વેદના વારાથી એ ઓમ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ: નો સૂત્રોચ્ચાર કરે છે પણ શાંતિ એનાથી દૂર ભાગે છે. એને જાત સાથે ઝઘડો છે, અન્ય સાથે ઝઘડો છે, પરિસ્થિતિ સાથે ઝઘડો છે અને પરિસ્થિતિજન્ય વિચારો સાથે પણ ઝઘડો છે. એ ક્યાંપ ઠરીને બેસતો જ નથી.

મનુષ્યને એના સરજનાહારે મન બહુ છે અને આ મન પ્રત્યેક પરિસ્થિતિ અને વિચારનું દેત - પરસ્પર વિરોધ સરજે છે. આ મન વડે જ એ શાંતિ ઝંખે છે અને અશાંતિ સરજે છે. જો મન હોય જ નહીં, એનું પ્રવર્તન હોય જ નહીં તો એને મનુષ્ય નામ પણ છાજે નહીં. બીજા પ્રાણીઓથી એ જુદો તરી આવે છે. તે એની વિચાર કરવાની, વિચાર અને પરિસ્થિતિનો મેળ પાડવાની, નવું સરજવાની અને દેતનો પરિહાર કરવા માટે મથવાની શક્તિથી. પૃથ્વી પટ પર મનુષ્યનું અવતરણ વાય પછી પોતાની વિચારશક્તિ, કલ્પનાશક્તિ, પ્રયોગવૃત્તિ અને અનુભવનો તેમજ વિચારનો વિનિમય કરવાની પ્રવૃત્તિ વડે તેણે ધીરે ધીરે કરતાં આજની સાધનસંપન્ન દુનિયા વિકસાવી છે. એણે જ્ઞાનવિજ્ઞાન ખીલવ્યાં છે અને અશાંતિજન્ય વિગ્રહો પણ આપસઆપસમાં વહોર્યાં છે. એના વિરોધાભાસો એની સર્જનશીલતા જેટલા જ ઉત્કટ છે. પણ બેશક એ ઝંખે છે શાંતિ. માત્ર એ શાંતિની શરતો પાળી બતાવતો નથી તેથી જ અશાંત છે.

ધારો કે પૃથ્વી પર વસતો એક એક માણસ નિશ્ચય કરે કે પોતે શાંત થઈ જશે તો થઈ શકશે ખરો ? સર્જનહારે પણ મનુષ્યને નોખી નોખી અને પરસ્પર વિરોધી પરિસ્થિતિઓમાં કંગોળ્યો છે. એ પરિસ્થિતિને સમજવી, પોતાની અનુકૂળતા પ્રમાણે એને મરડવી અને સુખી થવું એ માટે એ મનથી વિચારે છે પણ પોતાના મનનો મેળ એ બીજાનાં મન સાથે પાડી શકે તો જ સંવાદમય શાંતિ અવતરે ને ? પોતે છે, પણ જોડે બીજાઓ પણ છે. એ એના મનને, વ્યક્તિત્વને, યોજનાઓને પ્રભાવિત કરે છે. એટલે વ્યક્તિએ શાંત થવા માટે સમષ્ટિ જોડે પણ મેળ પાડવો પડે એમ છે.

આટલે આવતાં માણસ જે સમજ્યો છે તે સમજ વડે, ભૂલો કરતાં કરતાં પે, લડતાં ઝઘડતાં પે, એણે પ્રચંડ અશાંતિભર્યાં સંદર્ભમાં જીવન રહ્યા તો કરી છે, એટલે કે અશાંતિ ઉપર શાંતિની ઝંખનાએ ખપ પૂરતો વિજય તો મેળવ્યો છે. પણ માણસ પૂરેપૂરી શાંતિ પામ્યો નથી.

એની શાંતિઝંખના સામે એક મોટો વિરોધાભાસ આવીને ઉભો રહે છે. શાંતિ એને નિષ્પાણ, નિરર્થક બનાવી મૂકે તો ? એને શાંતિ ખપે છે, પણ સર્જનાત્મક શાંતિ ખપે છે. અન્ય સાથે મેળમાં રહેનારી શાંતિ ખપે છે. અબજોની સાથે પ્રસંગ પાડનાર માણસ આ પ્રકારની શાંતિથી જોજનો..... દૂર છે. અહીં, આ ભૂતલ પર અનેક જીવકોટિઓનાં, વિશેષે કરીને અનેક માનવીઓનાં વિચરણ છે. તેમના ભિન્ન ભિન્ન સંદર્ભો, ચિત્તવૃત્તિઓ, એપણાઓ, જરૂરતો વચ્ચે શી રીતે મેળ પ્રવર્તાવવો ? કવિ બ.ક.ઠા.એ "આરોહણ" કાવ્યમાં કહ્યું છે તેમ "વિધિસમુદ્રમાં નિરખું બંગ સંકલ્પના" જેવો ઘાટ છે.

અને છતાં પુણ્યનો અનુભવ મનુષ્યને કહે છે કે આ બધી વિષમતાઓ છતાં પ્રત્યેક માનવીના અંતરમાં જોડે પડેલી વિશ્વ આખા સાથે સંપાર્ઈ જવાની ઝંખના અરધીપરધી એકતાનું નિર્માણ કરે છે ખરી. આ મનુષ્યની આશા છે, સારા પે વિશ્વની આશા છે. એટલે જ આશાન્ત માનવી શાંતિની શોધમાં વલખાં મારે છે. એને અંતરે અંતરે કામચલાઉ શાંતિ મળે છે પણ ખરી. પણ એને વળગી રહેવા જેટલું આત્મબળ એ ખીલવે તો જ એ શાંત બની શકે. ઉપલક શાંતિ અને જોડી શાંતિનો ભેદ સમજાય તો જ ચિત્ત શાંત કરવાના ઉપાયો જડી શકે.

દરમિયાન આખું વિશ્વ તારાજ થાય એવા અશાન્તિજન્ય મહાસંહારો અને સંહારસાધનો મનુષ્યને ટીકીને જોઈ રહ્યાં છે. શું નીપજશે એમાંથી ? શાંતિ કે સર્વનાશ ? આ પ્રશ્નનો ઉત્તર પણ મનુષ્યે જ મચીને આપવાનો છે.

- યશવંત મુક્ત

તેમને શાંતિ આપો

સંકલન : પટેલ રાકેશ, રોલ નં. ૩૯

મભુ,

આજે હું તારી પાસે બહુ દુઃખી હૈયે આવું છું.

ને દુઃસાધ્ય રોગે ઘેરી લીધા છે.

તેમનાં કષ્ટ ને પીડા મારાથી જોઈ શકાતાં નથી આગળ શું ઘરો તેનો વિચાર કરતાં હું ધુજું છું. તેમનાં કુટુંબીજનોની વ્યથા અસભ છે.

હે ભગવાન,

તેમને શાંતિ આપો, શાંતિ આપો, શાંતિ આપો. તેમની પીડા પર શીતળતાનો લેપ કરો. તેમના હતોત્સાહ હૈયમાં શાંત સ્વીકૃતિનો સંચાર કરો તેમના ભાંગી પડેલા કુટુંબીઓને શક્તિ, હિંમત, ધૈર્ય આપો. તેમના ડોકટરોને નસોના હાથમાં કૌશલ્ય ને યશ મૂકો તેમના હૈયને મૃદુને સહાનુભૂતિયુક્ત બનાવો.

અને ભગવાન

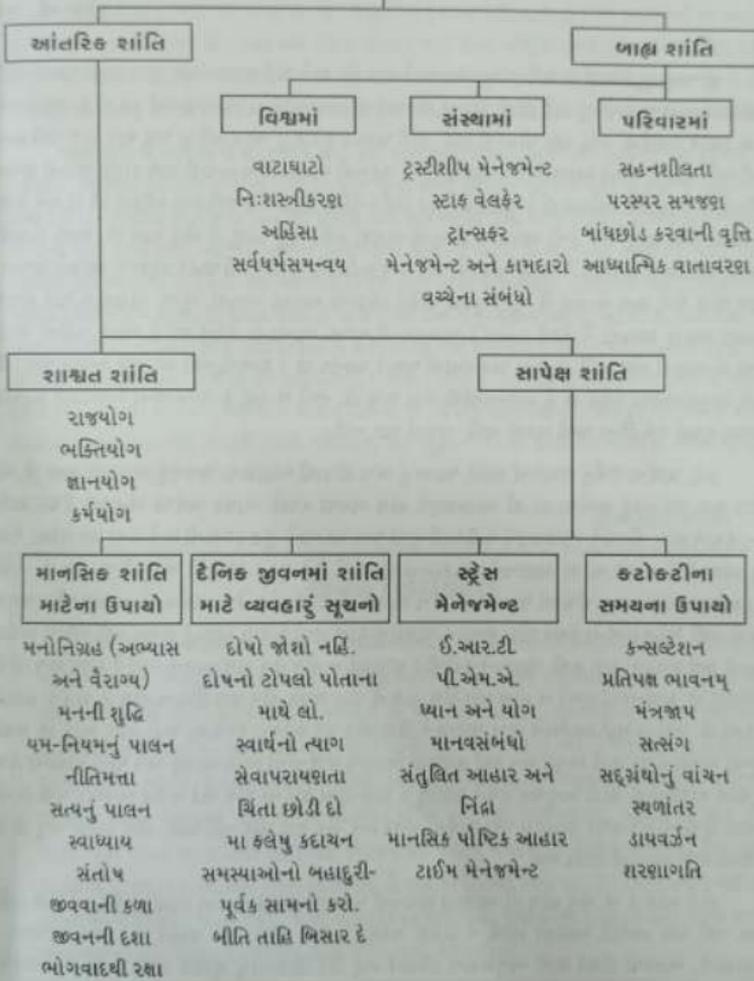
આ દુઃખ તેમની દૃષ્ટિને સમજયુક્ત ને વિશાળ બનાવે તેમના વિચારો અને ભાવોને તમારા તરફ વાળે એવું કરો. અને અમને પણ એ શક્તિ આપો કે તેમને વધુમાં વધુ મદદરૂપ થવાના રસ્તા અમને સૂઝે. નિરર્થક ચિંતાને બદલે સક્રિય વડે અમે અમારો પ્રેમ દર્શાવીએ, શક્ય તેટલું બધું કરીએ, અને પછીનું તમારા હાથમાં સોંપી દઈએ, જીવનની આ યાત્રામાં, અમારો ને તેમનો જે ધીક સંગ તમે ગોઠવ્યો છે. તેને સ્નેહ અને સેવા વડે સાર્થક કરીએ.

- કુન્દનિકા કાપડિયા

ગરણા ખાદ્ય
રોલ નં. ૪૮

શાંતિ પ્રાપ્તિના ઉપાયો

પ્રાર્થના વગર અંતરની શાંતિ નથી

- શ્રી કૃ મયંક પી.,
રોલ નં. ૩૫

હું માનું છું કે પ્રાર્થના-ધર્મનો ખુદ આત્માને સાર છે. અને કોઈ માણસ ધર્મ વગર જીવી શકતો નથી તેથી પ્રાર્થના તેના જીવનનું હાર્દ હોવી જોઈએ. કેટલાક પોતાના બુદ્ધિના અધિમાનમાં કહે છે કે અમારે ધર્મ સાથે કશીયે લેવાદેવા નથી. પણ પોતાની વાત, કોઈ માણસ કહે કે હું તારા લઈ છું પણ મારે નાક નથી તેના જેવી થઈ. બુદ્ધિથી અગર સ્વાભાવિક પ્રેરણાથી અગર વહેમથી માણસ દિવ્ય તત્વની સાથે કોઈક જાતનો સંબંધ સ્વીકારે છે. હઠહઠતો અભેદવાદી કે નાસ્તિક શુદ્ધાં કોઈક નૈતિક સિદ્ધાંતની જરૂરતનો સ્વીકાર કરે છે અને તેના અપલમાં કંઈક સારું અને તેનો અમલ ન કરવાની વાતમાં કંઈક બુરું રહેલું છે એવું માને છે. ચાર્લ્સ બ્રૅડલો. જેમની નાસ્તિકતા જાણીતી છે. તેઓ પોતાની અંતરતમ પ્રતીતિને ખુલ્લેખુલ્લી જાહેર કરવાનો આગ્રહ રાખતા. આમ પોતે જેને સત્ય માનતા તે ખુલ્લેખુલ્લી જાહેર કરવાનો આગ્રહ રાખતા. ખુલ્લું બોલવાને માટે તેમને અનહદ આનંદ આવતો ને તેઓ કહેતા કે પાલનમાંથી મળતા આનંદનો તેમને જરાયે ખ્યાલ નહોતો એવો એવો એ વાતનો અર્થ નથી. સત્યના પાલનમાંથી મળતો આનંદ જો કે દુ-વધી નથી પણ મૂળે માણસ ઈશ્વરની સાથે અનુસંધાનમાં આવે છે કે હકિકતમાંથી પેદા થાય છે. તેથી મેં કહ્યું કે ધર્મતત્વનો અસ્વીકાર કરનાર માણસ શુદ્ધાં ધર્મ વિના જીવી શકતો નથી, જીવતો પણ નથી.

હવે, પ્રાર્થના ધર્મનું વધારેમાં વધારે મહત્વનું અંગ હોવાથી માણસના જીવનનું અંતરતમ સત્ય છે. એ બીજા ખુદા પર આવું પ્રાર્થના કાં તો આજીજીરૂપે હોય અથવા વધારે વ્યાપક અર્થમાં અંતરમાં ઈશ્વર સાથે અનુસંધાન હોય. ઈશ્વરને આજીજીરૂપે થતી પ્રાર્થનામાં પણ આત્માને શુદ્ધ કરવાની અને તેના પર ચહેલો મેલ દૂર કરવાની તેના પર ચહેલા અજ્ઞાનને અંધકારનાં પડમાંથી તેને મુક્ત કરવાની માંગણી જ હોય છે. તેથી પોતાના અંતરમાં વસતા ઈશ્વરને જગાડવાની જેને તાલાવેલી લાગી હોય તેણે પ્રાર્થનાનો આધાર લીધા વગર છુટકો નથી. પરંતુ પ્રાર્થના કેવળ થોડા શબ્દોનું પોપટિયું રટણ નથી કે તેવા રટણનું શ્રવણ નથી અથવા કોઈક મંત્રનો અર્થ વગરનો પાઠ નથી. આત્માને ટંદોળીને જગાડતું ન હોય તેવું રામ નામનું કેટલુંયે રટણ થાય તોયે તે મિથ્યા છે. પ્રાર્થનામાં શબ્દો ન હોય પણ દિલ હોય તે વાત શબ્દો હોય પણ દિલ ન હોય તે વાતના કરતાં બહેતર છે. પ્રાર્થના માટે આત્માને ભૂખ માણસને ઊલટભેર પુરું ભોજન કરવામાં જેવો સ્વાદ આવે છે. તેવો ભૂખ્યા અથવા ઈશ્વર સાથે અનુસંધાન માટે તલસતા જીવનને પ્રાર્થનામાં સ્વાદ આવશે અને મારો પોતાનો તેમ જ મારા સાથીઓનો થોડો અનુભવ તમને જણાવું કે પ્રાર્થનાના જાદુનો જેને એક વખત અનુભવ થયો છે તે દિવસો સુધી ખોરાક વગર ચલાવ્યો પણ પ્રાર્થના વગર તેને એક ક્ષણ પણ નહીં ચાલે. એનું કારણ એવું છે કે પ્રાર્થના વગર અંતરની શાંતિ નથી.

કોઈ કહેશે કે જો એવું હોય તો આપણા જીવનની પળેપળ આપણે પ્રાર્થના કરવી જોઈએ. એ વિશે કશી શંકા નથી પણ આપણે માણસો છીએ ને હંમેશા ગફલત કરીએ છીએ. એક ક્ષણને માટે પણ આપણને, માણસોને, અંતરમાં ઈશ્વર સાથે અનુસંધાન કરવાને ત્યાં ઊંડે ઊતરવાનું મુશ્કેલ લાગે છે અને આપણને

કાયમ માટે ઈશ્વરના અનુસંધાનમાં રહેવાનું અશક્ય લાગે છે, તેથી આપણે રોજ ઘોડા સમયને માટે દુનિયાની આસક્તિમાંથી અલગા થવાનો ગંભીર પ્રયાસ કરવાને સારુ અમુક વખત જુદો કાઢીએ છીએ, કહો કે આપણા દેહભાવમાંથી બહાર નીકળવાનો અંતરથી પ્રયત્ન કરીએ છીએ.

તમે સુરદાસનું ભજન સાંભળ્યું છે. એક યવાની જેને તાલાવેલી લાગે છે એવા આત્માનો એ આર્તનાદ છે. આપણે મુકાબલે તેઓ સંત હતા પણ તેમને પોતાને માટે તેઓ નથીવા પાપી હતા. આધ્યાત્મિક દૃષ્ટિથી તેઓ આપણા કરતાં ક્યાંએ આગળ નીકળી ગયા હતા પણ ઈશ્વરથી પોતાની જુદાઈનું ભાન તેમને એટલું તીવ્રપણે રહેતું હતું કે 'મો સમ કૌન કુટિલ ખલ કામી' એમ ગાઈને ત્રાસીને તેમજ નિરાશ થઈને આર્કંદ કયું.

અહીં સુધી મેં પ્રાર્થનાની જરૂર વિષે વાત કરી અને તેની મારફતે પ્રાર્થનાના હાર્દનો પણ વિચાર કર્યો. આપણને આપણા માનવબંધુઓની સેવા કરવાને જન્મ મળ્યો છે અને આપણે પૂરા જાગ્રત ન રહીએ તો તે સેવા કરી શકતા નથી. માણસના અંતરમાં પ્રકાશ અને અંધકારનાં બળો વચ્ચે નિરંતર કારમા યુદ્ધ ચાલ્યા કરે છે જેની પાસે પ્રાર્થનાનો આધાર નથી તે અંધકારના બળોનો ભોગ બન્યા વગર રહેવાનો નથી. પ્રાર્થના કરનારો જીવ અંતરમાં અને બહારથી આખીએ દુનિયા સાથે શાંતિ અનુભવશે, પ્રાર્થનાથી ભરેલા દિલ વગર જે માણસ દુનિયાના વહેવારોમાં પ્રવેશ કરશે તે જાતે દુઃખી થશે ને દુનિયાને પણ દુઃખી કરશે. તેથી મરણ પછી આવનારી માણસની સ્થિતિ સાથે સાથે પ્રાર્થનાનો જે સંબંધ છે તેની વાત જવા દઈએ તો પણ પોતાની આસપાસના જીવોથી ભરેલી દુનિયામાં પ્રાર્થના તેને માટે અપાર મૂલ્યવાન વસ્તુ છે. આપણાં રોજબરોજના કામોમાં વ્યવસ્થા, શાંતિ અને સરળતા લાવવાનું એકમાત્ર સાધન પ્રાર્થના છે. એ એક મહત્વની વાત સંભાળી લેવાય તો બાકીની વાતોની સંભાળ આપમેળે લેવાતી રહેશે. ચોરસના એક ખૂણાને સરખો કરતાંવેત બાકીનાં આપમેળે સરખા થયા વગર રહેતા નથી.

ગાંધી સાહિત્યમાંથી સાભાર

સંસ્કૃતિવાણી

ૐ શાન્તિ: શાન્તિ: શાન્તિ: શા માટે આપણે 'ૐ શાન્તિ: શાન્તિ: શાન્તિ:' ત્રણ વાર બોલીએ છીએ ? શાન્તિ એ આત્માની સહજ અવસ્થા છે. શાંતિ સ્વાભાવિક છે, તે તો છે જ. આપણે અશાંતિ ઊભી કરીએ છીએ. આપણે એ અશાંતિ, ઘોંઘાટ, મુશ્કેલીઓનો અંત આણવા શાન્તિપાઠ કરીએ છીએ. ત્રણ વાર શાંતિ બોલવાની પાછળ આપણને વ્યાપી વળેલાં ત્રણ પ્રકારનાં દુઃખો આધિ, વ્યાધિ, ઉપાધિ અથવા આધિદૈવિક, આધિભૌતિક અને આધ્યાત્મિક આ દુઃખમાંથી મુક્તિ - શાંતિ મેળવવા ત્રણ વખત બોલીએ છીએ. આપણી પ્રાર્થનાઓ, સ્વોકોના અંતે ૐ શાંતિ ત્રણ વખત બોલવાની પ્રણાલિકા પાછળ આ રહસ્ય મનાયું છે. દૈનિક જીવનમાં આ ત્રણ પ્રકારનાં દુઃખો ન આવે અને પરમ શાંતિ રહે તે સહુ કોઈ ઈચ્છે અને આ શાંતિપાઠ પ્રથમ અંદરથી શક્તિઓને ઉદ્દેશીને મોટા સ્વરે, પછી આપણી આસપાસના પર્યાવરણને અનુલક્ષીને ધીમા સ્વરે અને આખરે અંતરાત્માને ઉદ્દેશીને સાવ ધીમા સ્વરે બોલાય છે.

શાંતિ માટેનું શિક્ષણ

- દિગેશ જી. પટેલ, રોલ નં. ૫૬

શાંતિ શું છે ? તેની કોઈ વ્યાખ્યા સંભવ નથી.

ખુશી ? શણભંગૂર છે,

આનંદ ? વધુ લાલચી બનાવી દે છે.

મુક્તિ ? કામના છે અને

અમર્યાદા ? ગુણાહીન છે.

ઉચ્છૃંખલતાનું બીજું નામ છે - સ્વતંત્રતા

અજરકતા ભણી ઉંચુખતા છે તો શું શાંતિ છે કે નથી ?

છે, શાંતિ કોઈ પદાર્થ નથી પણ પ્રક્રિયા છે. સ્વયંસંશા છે પણ કોઈપણ ક્રિયાથી અલગ નથી. દરેક ક્રિયામાં નકારાત્મક હકારાત્મક પ્રવાહ વહેતો હોય છે. આપણે સુખ માટે જે ક્રિયાઓ સાથે જોડાઈએ છીએ તેનું અંતિમ પરિણામ દુઃખમાં આવે છે. કેટલીક અવસ્થાઓ સેમિકાઈનલ જેવી છે, તો આપણને ખુશી કે મગરૂરી ભલે દે પણ શાંતિ નથી દેતી. ડૉ. ગુણવંત શાહ જણાવે છે કે, “માણસે ઉપગ્રહો તો બણા છોડવા છે, પરંતુ માનવી પૂર્વગ્રહ છોડી શકતો નથી.”

આવા સંજોગોમાં શાંતિ માટેની કેળવણી દ્વારા જ માનવી પોતાનો પૂર્વગ્રહને છોડી શકે તેમ છે. આજનો માણસ માણસાઈ ભૂલી સ્વાર્થ અને ધનનો દાસ બની ગયો છે. માણસની વધારે પડતી મહત્વાકાંક્ષાએ આંતકને જન્મ આપ્યો છે. ભારત જેવા દેશમાં કે જ્યાં ભાષાના ઝખડા, પ્રદેશના ઝખડા, પાણીના ઝખડા, સીમાના ઝખડા પ્રવર્તે છે. રાષ્ટ્રીય એકતા, લોકશાહી ટકાવી રાખવા માટે શાંતિ માટેનું શિક્ષણ આવશ્યક છે.

આજની સમગ્ર માનવજાત વિનાશના આરે આવી ગઈ છે. દરેક દેશ શાંતિ માટે સભા ભરે છે તો બીજી બાજુ યુદ્ધ માટે શસ્ત્ર સરંજામનો ખડકલો કરતો જાય છે. કાશ્મીરમાં આંતકવાદની હોળી ખેલાઈ રહી છે. પરિણામે દુનિયાની જન્મત આંતકવાદનો અડો બની બેઠું છે. આંતકવાદને કારણે બેકસૂર મૃત્યુને ભેટવા, કેટલીય માતાઓની કૂખ સુની થઈ, તો કેટલીય બહેનો વિધવા બની, કેટલાય હિંદુ-મુસલમાન મૃત્યુને ભેટવા.

આજના માણસને શાંતિ ભૂખ છે ?

માનવ માનવના લોહીનો ભૂખ્યો બન્યો છે. આ માટે જવાબદાર કોણ ? જે ભૂમિમાં ઈસા વાસ્યમ્ શુભ જગતે ! નો દિવ્ય સંદેશ આપણને સાંભળવા મળ્યો. વસુધેવ કુટુંબકમ્ ની પરિભાવના જે દેશમાં વિકાસ પામી અને જે દેશમાં શાંતિદેવ શાંતિનો શાંતિમંત્ર સદૈવ ગૂંજતો રહ્યો છે તે દેશમાં આજે માનવ માનવના રક્તનો તરસ્થો

બન્યો છે. કોઈ કવિએ સાચું જ કહ્યું છે કે,

“અહીં શું કરે ગાંધી ?

દેશ પર હિંસાની કેવી

થરી આવી આંધી,

મહાવીર ને બુદ્ધ રડે છે.

રડે છે મહાત્મા ગાંધી.....”

આજે વિશ્વ પરમાણુ શસ્ત્રોની જ્વાળા પર બેઠું છે. અમેરિકા પાસે એટલા વિનાશક શસ્ત્રો છે કે તે ધારે તો વિશ્વને ૫૦ વખત નાશ કરી શકે. એક બાજુ દરેક દેશ પાસે બજેટમાં સંરક્ષણ ક્ષેત્રે કાળો વધતો જાય છે તો બીજા બાજુ શાંતિ તો માત્ર તરણો પાપ છે. જેથી સાચુ જ કહ્યું છે કે આની પછી બીજું યુદ્ધ એ પથ્થરોથી લડારો.

- > આજનો માનવી માનવતાના પાઠ ભૂલી ગયો છે. શાંતિ માટેના શિક્ષણ દ્વારા માનવીની માનવતા જગાડી શકાય છે.
- > “માનવ અસ્તિત્વની ખોજ એટલે શાંતિ માટેની કેળવણી માનવજાત સાથે જે પડકારો ઊભા થયા છે તેને પહોંચી વળવા માટેની કિલ્લેબંધી એટલે શાંતિ માટેનું શિક્ષણ.”
- > મહત્વાકાંક્ષાના મહેલોમાં રહેલો માનવ પોતાના અર્હકારમાં પોતાના અસ્તિત્વને ગુમાવી બેઠો છે. શાંતિ માટેની કેળવણી એ માનવની અતિ મહત્વાકાંક્ષાને દૂર કરીને અર્હકારને ઓગાળવાની પ્રક્રિયા છે.
- > વિજયબંધુતા, ભાતૃભાવ, સંપ, સહકારની ભાવના, મૃત કરીને વિવિધ જ્ઞાતિની પ્રજાઓ વચ્ચે ચણાપેલો ધર્મ, કોમ, જાતિની દિવાલોને ભેદવા માટે શાંતિ માટેનું શિક્ષણ આવશ્યક છે.

ટૂંકમાં કહીએ તો આજની વૈશ્વિક પરિસ્થિતિમાં એક બુદ્ધનો અને બીજો યુદ્ધનો એમ બે જ માર્ગો છે. આપણે બુદ્ધનો માર્ગ ઈચ્છતા હોઈએ તો શાંતિ અનિવાર્ય છે. યુદ્ધ એ માનવીના મનમાં ઉદભવે છે માટે યુદ્ધ નાબૂદ કરવું હોય તો શાંતિનું શિક્ષણ આજની ઊગતી પેઢીના હૃદય સુધી પહોંચે તેવું કરવું જોઈએ. અંતે શાંતિ માટેના શિક્ષણની જરૂરિયાત પર ભાર મૂકતાં બર્ટ્રાન્ડ રસેલે કહ્યું છે કે,

“જો હવે ભાઈઓની માકક સાથે મળીને જીવતાં આપણે નહિ શીખીએ તો જરૂર આપણે મુખાઓની માકક સાથે મળીને મરીશું.”

- હિતેશ જી. પટેલ

હે પરમાત્મા, મને તારી શાંતિનું વાહન બનાવ

સંકલન : ભાવિષા મિસ્ત્રી, રોલ નં. ૨

હે પરમાત્મા,
મને તારી શાંતિનું વાહન બનાવ
જ્યાં પિકાર છે ત્યાં હું કોપ વાવું
જ્યાં ધાવ થયો છે ત્યાં શમા
જ્યાં શંકા છે ત્યાં સદા
જ્યાં સંતાશા છે ત્યાં આશા
જ્યાં અંધકાર છે ત્યાં પ્રકાશ
જ્યાં શોક છે ત્યાં આનંદ.
હે દિવ્ય સ્વામી, એવું કરોકે,
હું આશ્વસન મેળવવા નહિ, આપવા ચાહું
મને બધા સમજે, એ કરતાં હું બધાને
સમજવાં ચાહું
મને કોઈ પ્રેમ આપે એ કરતા હું કોઈને
પ્રેમ આપવા ચાહું.
કારણ કે,
આપવામાં જ આપણને મળે છે,
શમા કરવામાં જ આપણે શમા પામીએ છીએ
મૃત્યુ પામવામાં જ આપણે શાશ્વત
જીવનમાં જન્મીએ છીએ.

- સંત શાન્તિસ

વિશ્વશાંતિ

વહાવો આત્મસુધિની ગંગાપારા મુબંકરી,
જીવશે જે ટકી રહેશે પ્રેમને પાવકે જળી.
સંગ્રામની સૌ જડને ઉખેડી,
બતાવજો શાંતિની સ્નેહ કેડી !
તપ્યાં ઉરે ચંદનલેપ દેજો,
ઠાઠમાં તણાં આશિષવેણ લેજો !
સંસારે, વનઅંધારે ભૂલ્યાંના ભોમિયા બની,
પ્રકાશે, તેજ અંધારે બતાવો પ્રેમવાટકી !
ખૂલે ન જ્યાં લોચનદ્વારા ઈંદુનાં
ઊંચાં ઊંડે ઉન્મુખ વારિ સિંધુનાં,
સંતો તણી બિચડતાં જ આંખડી
બીજાય ભાવે જગપ્રાણ પાંખડી.
વીંધાય છે પુષ્પ અનેક ભાગનાં !
પીંખાય છે પાંખ સુરમ્ય ધંખીની !
જીવો તણી ઠાય મૂંગી કપાય છે !
કલેવરો કાનનનાં ધવાય છે !
રડે છે પ્રકૃતિમાતા, દૂલે છે દિલદુઃખડાં,
અમીપી ન ધરાતાં, ને કપૂતો રક્ત રેલતાં !
છે પત્ર ને પુષ્પની પાંખડીએ
પ્રભુ તણાં પ્રેમપરાગ પોઠણાં.
કલ્લોલતાં પંખીની આંખડીએ.
ગીતો અનેરાં ચમકે પ્રભુ તણાં !
પ્રકૃતિમાં રમતાં એ દુભારો લેશ જો દિલે,
શાંતિની સ્વપ્ન છાયાએ કદી માનવને મળે ?

- ઉમારાંકર જીવી

શાંતિમાર્ગ

અહિંસાથી ભીંજવો ને પ્રકાશો સત્યતેજથી !
 શાંતિનો જગને માટે માર્ગ એકે બીજો નથી
 જુઓ છો ભાવને સામ્યે રાષ્ટ્રોનો માર્ગ એકપનો,
 ગજાવો એ મહા મંત્ર ઊંડો માનવ પ્રેમનો.
 માનવી માનવી ઉરે એક માનવભાવ છે,
 પેખીને પ્રેમની ધીડા નકી એ પીગળી ઊઠે.
 એક એકે મધમધે બધાય મનુષ્યો
 સુવાસે સર્વ ડોલે છે, ભલે દુર્ગંધ ક્યાંક હો !
 બસૂરા તાલ સૃષ્ટિના શમે સૌ પ્રેમગાનમાં,
 દુર્ગંધો દમતી ઠૂભે મોંઘા આત્મપરાગમાં
 વિશાળે જગવિસ્તારે નથી એક જ માનવી
 ધમ્મુ છે, પંખી છે, પુષ્પો, વનોની છે વનસ્પતિ !
 સૌ જીવ આજે ઉરથી વહાવીએ
 કાઢવ્યની મંગલ પ્રેમધારા.
 વસુંધરાનાં સહુ બાળકો મળી
 બજાવીએ અંતરએકતારા.
 હૈયેહૈયાં પ્રેમગાને જગાવી,
 પ્રજાપ્રજા હાથમાં હાથ ગૂંથી,
 ને રક્તધે રક્તધ સંપે બિલાવી,
 ગજાવીએ સૌ જગઉંબરે ઉભી:
 માનવી પ્રકૃતિ, સૌને "વસુધેવ કુટુમ્બકમ્ !"
 ને એ જશે શબ્દ અનંત વીંધી,
 જ્યાં ધૂમતી કોટિક સૂર્યમાલા,
 જ્યાં શાંતિના રાસ ચગે રસાળા,
 યત્ર વિશ્વં ભવત્યેકનીડમ્ !

- ઉમાશંકર જોષી

શાંતિ

સંકલન : સંગીતસિદ્ધ પદ્ધિગાર, રોલ નં. ૧૯
 નિહાળ, આવે બહાથી ભરેલ એ
 એ શક્તિ જે માનવ કેરી શક્તિના,
 પ્રકાશ એ જે તિમિજે નિગૂંઠ,
 પ્રભા જ્વલંતી મહીં છાય જે વળી
 એ છે મહાનંદ, સુમૂક જે સદા,
 વિષાદ પેરો, અનુભૂત ના કદી,
 અમર્ય એ જીવન ના જિવાયું,
 વિલાપવ્યોર્ણું ચિર મૃત્યુ છે એ.
 એ છે નહીં આ સુખ, દુઃખ આ નહીં,
 આ બેઉથી છે જ અતીત એ કપહી,
 એ છે નહીં દિવસ, એ ન રાત્રિ,
 એ બેઉને એક કરંત તત્વ એ
 સંગીતમાં એ મધુરો વિરામ,
 એ અંતરો સર્જનમાં કલાના,
 વાણી વચાળે રહી મૂકતા એ,
 બે શોભ વચ્ચેની ઉરપ્રશાન્તિ એ.
 સૌંદર્ય એ જે નહીં દૃષ્ટિએ પડયું,
 એકાકી, કૂટસ્ય મહાન પ્રેમ એ,
 એ ગીત છે જે ન હજી ગવાયું,
 ને જ્ઞાન એ જે ન હજી જણાયું.
 બે જિંદગીની વચમાંનું મૃત્યુએ.
 બે સિન્ધુતોફાન વચાળ શાંતિ એ,
 એ શૂન્ય છે સૃષ્ટિ જહીંથી ઉદ્ભવી,
 અને જહીં અંત મહીં મળી જતી.
 વિષાદનાં અશ્રુ બધાં તહીં વહે,
 પ્રસન્ન કોઈ સ્મિત પ્રસ્તુરાવવા,
 આ જિંદગીનું બસ લક્ષ્ય એ જ,
 એ એકમેવ ગૃહ એનું - શાંતિ !

- સ્વામી વિવેકાનંદ

વિવિધ સમિતિઓનો અહેવાલ

“બી.એડ્.કોલેજ - એક મધુર સંભારણું” વાર્ષિક અહેવાલ

- સા. મંત્રી : પટેલ દિતેશ જી.

ભારતમાં આવેલા ગુજરાત રાજ્યમાંના અંકલેશ્વર તાલુકામાં આવેલું ખરોડ નામનું ગામડું. આ ગામડામાં ધી અંકલેશ્વર પ્રોગ્રેસીવ એજ્યુકેશન ટ્રસ્ટ દ્વારા સંચાલિત કોલેજ. કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, ખરોડ શિક્ષક તાલીમની કોલેજ છે. આ કોલેજે મને તાલીમ આપી, તેથી મારા વ્યક્તિત્વમાં ચાર ચાંદ લાગી ગયા છે. તે બદલ કોલેજનો ખૂબ ઋણી છું.

કોલેજના માનનીય સુકાની શ્રી, આદરણીય ગુરૂજનો, કોલેજના તમામ કર્મચારીઓ તથા મારા સાથી વિદ્યાર્થીપિત્રો આપ સૌનો હૃદયની ઉર્મિઓથી ઋણ સ્વિકાર કરું છું.

તા. ૨૨-૦૭-૦૮ના રોજ આપણી કોલેજની સિલેક્શનનું કાર્ય ખૂબ જ શાંતિ અને શિસ્તપૂર્વક સર્વ વિદ્યાર્થીઓએ પૂર્ણ કર્યું અને કોલેજની ઉચ્ચ પ્રણાલિકાઓ જાળવવામાં મદદ કરી તે બદલ સર્વ વિદ્યાર્થી પિત્રોનો હું આભારી છું.

આ વર્ષે કોલેજના મકાનનું રીપેરીંગ કામ, કલરકામ અને બાંધકામનું કાર્ય ચાલે છે. કોલેજના મકાનની તાસીર બદલાઈ રહી છે. આ કાર્ય માટે હું આપણા કેળવણી મંડળ “ધી અંકલેશ્વર વિકાસ કેળવણી મંડળ”નો આપણા સહુ વતી ખૂબ ખૂબ આભાર માનું છું. કોલેજના કેમ્પસના કેવલપમેન્ટનું કાર્ય હજી ચાલુ છે. તે આપણે સહુ જોઈ રહ્યા છીએ. ફરી ફરી આભાર.

વર્ષ ૨૦૦૮-૦૯નું વર્ષ કોલેજ પ્રવૃત્તિઓ માટે સુવર્ણકાળ સાબિત થાય તેવું પ્રગતિ સભર પસાર થયું છે. જેના માટે અહીં ભાગ લેનાર વિદ્યાર્થીઓ, વિજેતાઓ, માર્ગદર્શક ગુરૂજનો, વર્ગ પ્રતિનિધિઓ તથા અધ્યક્ષશ્રી તરીકે ફરજ બજાવનાર પ્રાધ્યાપકોનો અંતઃકરણપૂર્વક આભાર વ્યક્ત કરું છું. આ તક કોલેજના આધારસ્તંભ એવા આચાર્યશ્રી ડૉ. પી. જે. રાજ સાહેબનો નતમસ્તક આભાર વ્યક્ત કરું છું. તેઓના સહકાર અને માર્ગદર્શન વિના વર્ષ દરમિયાન કાર્યક્રમોનું આટલું સરસ આયોજન કરી શકાયું ન હોત.

ચાલુ સાલે વિવિધ શૈત્રની હરિકાઈઓમાં ભાગ લઈ વિજેતા બનીને કોલેજને ગૌરવ અપાવનાર પ્રત્યેક વિદ્યાર્થીને હું હાર્દિક અભિનંદન પાઠવું છું. તથા નહીં છતી શકેલા વિદ્યાર્થીઓને ભવિષ્યમાં સફળ ધવાની શુભકામનાઓ પાઠવું છું.

ચાલુ વર્ષે સ્પોર્ટ્સ ૩ ની ઉજવણી આપણે ખૂબ જ ઉત્સાહથી કરી શક્યા અને તે દ્વારા જીવનમાં ખેલદીલીનું મહત્વ જાણી શક્યા. તેના આયોજનના આધાર સ્તંભમાં રહેલા પ્રા. પી. આર. માસ્ટર સાહેબનો અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માનું છું.

જ્ઞાન એ અપાર છે. જેમ જેમ જ્ઞાન આપીએ તેમ તેમ જ્ઞાનમાં વધારો થાય છે. એવો જ જ્ઞાનરૂપી ખજાનો અમને ગાંધી દિવસ દરમિયાન ગાંધીજીના પુસ્તકોનું વાંચન દ્વારા મળ્યો. તેનાથી અમારા જ્ઞાનમાં જીવનના યોગ્યક અંશોનો વધારો થયો અને વર્ષ દરમિયાન આવા જુદો જુદો જ્ઞાનરૂપી ખજાનો આપનાર ગ્રંથાલય સમિતિના અધ્યક્ષ શ્રીમતી કે. એ. રાઠવાનો હું દિલથી આભાર માનું છું.

ચાલુ શૈક્ષણિક વર્ષ દરમ્યાન સાંસ્કૃતિક પ્રવૃત્તિઓ અંતર્ગત વિવિધ ડે ની ઉજવણી, વિવિધ સ્પર્ધાઓ, વિવિધ આંતર કોલેજ વ્યાખ્યાનો વગેરેમાં ઉત્સાહપૂર્વક ભાગ લઈને તથા વાર્ષિક મહોત્સવમાં આપ સૌનો અમૂલ્ય સહકાર આપીને વિદ્યાર્થીઓએ પોતાની અકલ્પ્ય કુશળતાનો પરિચય આપ્યો છે. વિદ્યાર્થીઓનું મિલન અને કલાનો સંગમ ચરિતાર્થ કરવાનો ભગીરથ પ્રયાસ સાકાર થતાં લાગે છે. જેના ખરા હકદાર સ્ટેજ પરના કલાકારો તથા તેમને પ્રોત્સાહન પૂરું પાડનાર સાંસ્કૃતિક પ્રવૃત્તિઓને સંબંધી સ્ટેજની જાન અને શાન એવા ડૉ. જે. એ. શાહ સાહેબને ગણી શકાય. સમગ્ર વર્ષ દરમ્યાન વિદ્યાર્થીઓને રૂચિકર કાર્યક્રમોનું નજરાવું પૂરું પાડનાર સાંસ્કૃતિક સચિતિના અધ્યક્ષ શ્રી પ્રા. પી. બી. ટંડેલના પ્રયત્નોને કેમ ભૂલી શકાય ? આ તકે પોતાનું અમૂલ્ય યોગદાન આપનાર નામી અનામી સૌ વ્યક્તિઓનો હૃદયપૂર્વક આભાર માનું છું.

સમગ્ર વર્ષ દરમ્યાન મારાથી જાણ્યા અજાણ્યા કોઈના પ્રત્યે ગેરવર્તન થયું હોય અથવા તો મારી વાણીથી કે વર્તનથી કોઈનું દિલ દુભાયું હોય એ સૌની ક્ષમા ધાયું છું.

અંતમાં, ફરી એકવાર મારા ઉત્સાહને માર્ગદર્શન આપવા બદલ આચાર્યશ્રી, ગુરૂજનો, વર્ષ દરમ્યાન સાથે આપનાર વિદ્યાર્થીઓ તથા મને મદદરૂપ થનાર વહીવટી કર્મચારી ગણના સભ્યો અને મારા મિત્રવૃંદનો હૃદયપૂર્વક આભાર માનું છું.

કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, ખરોડ

વાત કહું તમને હું તો ખરોડ ગામની,
લેજો મુલાકાત અહીંના ખરોડ વિદ્યાપામની.
પડયા છે એમાં મા શારદાના ચરણો,
દોડી રહ્યા છે અહીં, તાલીમાર્થીરૂપી હરણો.
ખરોડ તો છે ઝરણું જ્ઞાનનું,
ભીંજવે છે તાલીમાર્થીઓને જ્ઞાનથી.
ખરોડ તો છે જીવનનું ધડતર,
ધડે છે તાલીમાર્થીઓનું જીવન માવજતથી.
ખરોડ તો છે માનવતાના મૂલ્યો,
શીખવે છે તાલીમાર્થીઓને માનવતાથી.
ખરોડ તો છે ધામ જુદી જુદી શક્તિઓનું,
ખીલવે છે તાલીમાર્થીઓની સુષુપ્ત શક્તિ.
બી.એડ. તો છે ચઢાણ કપરા માર્ગનું,
ચઢાણ ચઢાવે છે તાલીમાર્થીઓને સરળતાથી.
માનો તમે જ્ઞાનમાં, એટલું કહું કાનમાં,
મળશે તમને જુવાંધી સાચું વિદ્યારૂપી જ્ઞાન,
એ છે કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, ખરોડ.

- સિતરા જી. પટેલ

રમતગમત સમિતિ

મંત્રી : ઢોલે કિશોરભાઈ જી.

કોલેજની રમતગમત સમિતિ આયોજિત રમતોત્સવ ૧૬-૦૨-૨૦૦૯ના રોજ આનંદના વાતાવરણમાં અંપન થયો. જેમા કોલેજ પરિવારના તમામ સભ્યોએ યથાશક્તિ કાર્યભાર સંભાળી સહભાગી થયા. ખા શારદાની આરાધના બાદ અમારા માનનીય પ્રાચાર્ય શ્રી ડૉ. પી. જે. રાજે હાંદગીની રમત રમવા માટે આવશ્યક ખેલટીલીના પાસા બતાવી "God is Great" અને "અમ્માપર ઈઝ ગોડ"ની વિભાષનાનો પરિચય કરાવ્યો તેમના નિર્ણયો માથે ચઢાવવા સમજાવી, રમતોત્સવને ખૂલ્લો જાહેર કરી રમતનો આરંભ કરવા જણાવ્યું.

વિવિધ રમતોનું પરિણામ

રમતો	વિજેતા ક્રમ	વિજેતા
(૧) ૧૦૦ મીટર દોડ (બાઈઓ)	પ્રથમ દ્વિતીય	પટેલ દશરથ આર. ભારીયા કિરીટ
(૨) ૧૦૦ મીટર દોડ (બહેનો)	પ્રથમ દ્વિતીય	ટંડેલ મોનિકાબેન વસાવા કાન્તાબેન
(૩) સંગીત ખુરશી (બહેનો)	પ્રથમ	સિંધા નિતાબેન
(૪) ક્રિકેટ	એ-ટીમના કેપ્ટન બી-ટીમના કેપ્ટન	પટેલ રોહિતભાઈ ઢોલે કિશોરભાઈ જી.

પ્રથમ દાવ લઈ બી-ટીમે ૧૧૫ રન નોંધાવ્યા જેમાં કેપ્ટન ઢોલે કિશોરના ૫૦ રન અને ગામીત કમલેશની ધારદાર બોલિંગના કારણે ટીમ-B ટીમ-A સામે વિજય થઈ હતી.

(૫) કેરમ	દાલિયા દિપ્તી પંકજકુમાર
(૬) તોપગોળો (બહેનો)	ટીમ-A

કોલેજ પરિવારના સર્વ પ્રશિક્ષણાર્થીઓ તથા કર્મચારીગણોએ રમતોત્સવને આનંદ, ઉત્સાહથી સફળ બનાવ્યો.

સાંસ્કૃતિક સમિતિ

વિદ્યાર્થી યુનિયનની એક પાંખ એટલે સાંસ્કૃતિક સમિતિ. યુનિયનની પ્રથમ મીટિંગમાં વર્ષ દરમિયાન આ ક્ષેત્રમાં તાલીમાર્થીઓના સહકારથી કંઈક વિશિષ્ટ કરવાનો અમોએ નિર્ધાર કરેલો. વર્ષ દરમિયાન અમારી સમિતિના ઉપક્રમે યોજાવેલ કાર્યક્રમોનો સંક્ષિપ્ત અહેવાલ રજૂ કરતાં આનંદ અનુભવું છું.

(૧) શિક્ષક દિન અને કોલેજ સ્થાપના દિનની ઉજવણી :

તા. ૫મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૯૧એ કોલેજનો સ્થાપના દિવસ પણ છે અને શિક્ષક દિન પણ છે. માટે આ દિવસની ઉજવણી ખૂબ જ સુંદર રીતે આ સંસ્થામાં કરવામાં આવે છે.

આ દિવસે એક નાના સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમનું આયોજન કરવામાં હતું. જેમાં ગીત, પ્રાર્થના, સ્વાગત ગીત તથા સમૂહ ગીત તથા શિક્ષક દિન વિષે વક્તવ્યનો સમાવેશ થયો હતો.

અતિથિ વિશેષ તરીકે કોલેજ ટ્રસ્ટના મંત્રી શ્રી મહંમદભાઈ ભૈયાત અને પ્રમુખશ્રી તરીકે પબ્લિક સ્કૂલ ખરોડના વહિવટદાર શ્રી સૈયદ ઉપસ્થિત રહ્યા હતા અને પ્રાસંગિક ઉદ્બોધન કર્યું હતું.

૨ વાર્ષિકોત્સવ :

તા. ૧૦-૦૧-૨૦૦૯ના રોજ કોલેજના ૧૮માં વાર્ષિકોત્સવનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

પ્રત્યેક તાલીમાર્થીને તેનામાં રહેલા કલાકારને પ્રગટ કરવાની તક મળે તે અમારો પ્રધાનમુદ્દ હતો.

ટૂંકા ગાળાની તૈયારીઓ બાદ અમે આતુરતાથી રાહ જોતા હતા તે દિવસ આવી પહોંચ્યો.

આ વાર્ષિકોત્સવનું અધ્યક્ષ સ્થાન જંબુસર આર્ટ્સ એન્ડ કોમર્સ કોલેજના આચાર્યશ્રી કે. આર. કાપડિયા સાહેબે શોભાવ્યું હતું. અતિથિ વિશેષ તરીકે ભરૂચ જિલ્લા આચાર્ય સંઘના પ્રમુખશ્રી પ્રવિણસિંહ રાણા ઉપસ્થિત રહ્યા હતા.

પ્રશિક્ષણાર્થીઓએ એકપાત્રિય અભિનય, સમૂહ ગીત, આદિવાસી નૃત્ય, ડાંગી નૃત્ય, સ્વાગત ગીત, પ્રહસન-નાટક વગેરે રજૂ કરી પ્રેક્ષકોને રસ તરબોળ કર્યા હતા. ભૂતપૂર્વ તાલીમાર્થીઓમાંથી તેજસ્વી તારલાઓને પુરસ્કાર અર્પણ કરવાનો કાર્યક્રમ પણ યોજ્યો હતો.

કોલેજ ટ્રસ્ટના મંત્રીશ્રી મહંમદભાઈ ભૈયાત કુટુંબ સહિત કેનેડા સ્થાયી થવા જવાના હોવાથી તેમને શુભેચ્છા અર્પવાની કોલેજ પરિવારે તક જડવી લીધી હતી. સમગ્ર કાર્યક્રમ રંગે રંગે પાર પડ્યો.

ગ્રંથાલય સમિતિનો પ્રવૃત્તિ અહેવાલ

(૧) ગાંધી પુસ્તક પ્રદર્શન :

ગ્રંથાલય સમિતિ અન્વયે હાથ ધરવામાં આવેલ પ્રવૃત્તિના અનુસંધાનમાં અને ગાંધી સપ્તાહની ઉજવણીના ભાગરૂપે તા. ૦૪-૧૦-૦૮ના રોજ બપોર પછી કોલેજ પુસ્તકાલયમાં ગાંધી પુસ્તક પ્રદર્શનનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

આ પ્રદર્શનના આયોજનમાં કોલેજ પરિવારના સદસ્યો તેમજ પ્રશિક્ષણાર્થીઓ સહાયક નીવડયા હતા. ગાંધી પુસ્તકોનો સંગ્રહ કરવામાં પ્રશિક્ષણાર્થી દ્વારા જુદી જુદી ગ્રંથાલયનો સહયોગ લેવામાં આવ્યો હતો. અને ગાંધી વિષયક વિચારો ઉપર આધારિત કુલ ૧૦૦ જેટલાં પુસ્તકોને પ્રદર્શનમાં પ્રદર્શિત કરવામાં આવ્યા હતા.

આ ગાંધી પુસ્તક પ્રદર્શનમાં ગાંધીજીના સંસ્મરણો, જીવનપ્રસંગો, ગાંધી વિચારો પર આધારિત જુદા

જુદા પુસ્તકો, ગાંધી વિચારોની સાંપ્રત સમયમાં પ્રસ્તુતતાને દર્શાવના, કેળવણી વિષયક ગાંધીજીના વિચારો, સ્વાતંત્ર્ય ચળવળના પ્રસંગો વગેરે જેવી બાબતોની સમાવેશ કરતાં પુસ્તકોનો સંગ્રહ રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો.

સાથે સાથે ગાંધી ફોટોગ્રાફને પણ પ્રદર્શિત કરવામાં આવ્યા હતા. જે તેઓના સમયના જીવન વૃત્તાંતની વાતો સ્મરણ કરાવી રહી હતી.

ડૉ. પી. આર. માસ્ટર દ્વારા સંગ્રહિત ન્યુઝ પેપર કટીંગ્સનો સંગ્રહ પણ રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો. તે સંગ્રહ ગાંધી આજના વાસ્તવિક ચિત્રમાં કેટલાં પ્રસ્તુત છે. તે અંગેની સરખામણી દર્શાવતાં હતા.

પ્રદર્શિત કરેલ પુસ્તકોને નિહાળવાની ઉત્સુકતા વધારવા તેમજ વાચન જીજ્ઞાસાની તૃપ્તિ માટે રાત્રીક શિક્ષા, પ્રસંગો, ગાંધીવાણી, ગાંધી સંદેશને જુદા જુદા ચાર્ટ સ્વરૂપે રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું.

આ પ્રદર્શનનો લાભ કોલેજ પરિવારના સદસ્યો તેમજ દરેક પ્રશિક્ષણાર્થી ચિત્રોએ ખુબ જ રસપૂર્વક ગાંધીમય બનીને લીધો હતો.

દરેક પ્રશિક્ષણાર્થી ગાંધી પ્રદર્શનનો વધારેમાં વધારે લાભ લે તે હેતુથી, "ગાંધી પુસ્તક પ્રદર્શન" અહેવાલ લેખન પણ કરાવવામાં આવ્યું હતું. આ પ્રદર્શન દ્વારા વાચકોએ ગાંધીજીના વિચારોથી માહિતગાર થયા તેમજ ગાંધી પુસ્તકોથી પરિચિત થયા હતા. પુસ્તક પ્રદર્શન દ્વારા અવશ્ય ગાંધી વાચન માટે પ્રેરણારૂપ બની રહ્યું.

(૨) પુસ્તક પરિચય :

બી.એડ. ના આંતરિક મૂલ્યાંકનના ભાગરૂપે ગ્રંથાલય કાર્યનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. જેમાં ગ્રંથાલય કાર્યના ભાગરૂપે પુસ્તક પરિચયની પ્રવૃત્તિ કરાવવામાં આવે છે.

જેમાં પુસ્તક પરિચય, તેના હેતુ, તેમાં સમાવિષ્ટ બાબતો, ગ્રંથ સમીક્ષા અને પુસ્તક પરિચયની ભેદરેખા જેવી બાબતોને ગ્રંથપાલ કવિતા રાઠવાએ તેમનાં વક્તવ્યમાં સ્પષ્ટ કર્યું હતું. ત્યારબાદ દરેક પ્રશિક્ષણાર્થી ચિત્રોને પોતાના મનગમતા પુસ્તકનો પરિચય લેખિત સ્વરૂપે આપવા જણાવવામાં આવ્યું હતું.

પ્રશિક્ષણાર્થીઓ તેમની વ્યાવસાયિક કારકિર્દી દરમિયાન નવા આવતા પુસ્તકો, સાહિત્યની અવગત યાપ તેમજ પોતે વાંચી શિષ્ટ સાહિત્યને વિદ્યાર્થીઓ સમક્ષ રજૂ કરીને તેઓને વાંચન અભિમુખ કરવામાં સફળ બની શકે તે હેતુ પૂર્તિ માટે આ પ્રવૃત્તિ હાથ ધરવામાં આવી હતી.

સાહિત્ય સમિતિ વાર્ષિક અહેવાલ

મંત્રી : માયા જાદવ

॥ સા વિદ્યા યા વિમુક્તયે ॥

અજ્ઞાનતાના અંધકારમાંથી પ્રકાશ તરફ લઈ જઈ વિદ્યા માનવને મુક્તિ આપે છે. વિદ્યાદાન માટે એક અમૂલ્ય ભૂમિકા ભજવે છે એક શિક્ષક. શિક્ષક દ્વારા આ સંસારમાં વિદ્યાનો પ્રકાશ ફેલાય છે. વિદ્યાદાન માટે અને વિદ્યાર્થીઓને વિદ્યા અહણ કરવા માટે શાળાથી વિશ્વવિદ્યાલય સુધી સ્થાપના કરવામાં આવે છે. એ રીતે શિક્ષકોનાં વિદ્યાદાનની યોગ્ય તાલીમ આપવા માટે 'કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, ખરોડ' કાર્યરત છે. આ સંસ્થામાં યોગ્ય શિક્ષણકાર્ય તો થાય છે. ઉપરાંત તાલીમાર્થીઓનો સમગ્રલક્ષી વિકાસ માટે શિક્ષણોત્તર પ્રવૃત્તિઓ પણ થાય છે. આવા શિક્ષકોનું ઘડતર કરતી અમારી કોલેજમાં ૨૦૦૮-૨૦૦૯ દરમિયાન સાહિત્ય સમિતિની રચના સહેતુક થઈ.

વળી કહેવાયુ છે કે,

"Literature is a comprehensive essence of the intellectual life of a nation."

- Fredric Schlegel

"દેશની જ્ઞાન, બુદ્ધિનો સંચાર થાય છે તે સાહિત્ય થકી જ થાય છે."

આ વર્ષભર 'કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, ખરોડ' કોલેજમાં સાહિત્ય સમિતિ અંતર્ગત વર્ષ ૨૦૦૮-૦૯ દરમિયાન નીચે મુજબ કાર્યક્રમ યોજાયા હતા જેનો અહેવાલ રજૂ કરતાં હું આનંદ અનુભવું છું.

નિબંધ સ્પર્ધા :

તા. ૬ સપ્ટેમ્બર ૨૦૦૮ના રોજ કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, ખરોડમાં નિબંધ સ્પર્ધા યોજાઈ. જેમાં બે વિષય હતા.

(૧) મારા સ્વપ્નનું ગુજરાત

(૨) ગુજરાતની શ્રેષ્ઠતા

નિબંધ સ્પર્ધામાં પ્રશિક્ષણાર્થી ભાઈ-બહેનોએ ઉત્સાહપૂર્વક ભાગ લીધો.

જેમાં નિર્ણાયક તરીકે ડૉ. જે. એ. શાહ સર અને પ્રા. પારૂલબેન ટોડેલ અને શ્રી કવિતાબેન રાઠવાએ સેવા આપી.

જેમાં પ્રથમ વિષય 'મારા સ્વપ્નનું ગુજરાત' માં

પ્રથમ - ઝરણાબેન જાદવ

દ્વિતીય - બીના કે. સીંગ

ત્રીજો વિષય 'ગુજરાતની શ્રેષ્ઠતા' જેમાં

પ્રથમ - મયંકભાઈ શોફ

દ્વિતીય - હિતેશભાઈ પટેલ

શૈક્ષણિક પ્રવાસનો અહેવાલ

“પ્રવાસ એટલે અંગવડો વેઠવા માટેની બાદશાહી સંગવડ”

- કાકા સાહેબ કાલેલકર

પર્પેટન અને પ્રવાસ વિદ્યાર્થીઓને વર્ગ અને માળા બહાર કુદરતી વાતાવરણમાં સ્વતંત્ર રીતે સ્વસૂચથી શીખવાની ઉત્તમ તક આપે છે. આ એવી પ્રવૃત્તિ છે, જેમાં વિદ્યાર્થીઓ મુક્ત આનંદ સાથે વાસ્તવિક જગતમાં વિવિધ અનુભવો પ્રત્યક્ષ પ્રાપ્ત કરે છે. આમ, પ્રવાસ એ વર્ગખંડના અપૂરા રહેલા ખ્યાલોને દૂર કરવામાં સમૃદ્ધિથી શૈક્ષણિક અનુભવો પૂરા પાડે છે.

આજની ભાગતી દોડતી દુનિયામાં જ્યારે લોકોને પોતાની આસપાસની પ્રકૃતિ જોવાને માટે સમય જડતો નથી તેવા સમયમાં જો કોઈના કાનમાં પ્રવાસ રબ્બ પડે તો તેનાં મનમાં ઉલ્લાસની લાગણી ઊડે છે. પ્રવાસ..... પ્રવાસ કોને ન ગમે ? નાનાં બાળકોથી લઈ વૃદ્ધો સૌને પ્રવાસ પ્રિય હોય છે. જ્યારે કોલેજ પરિવાર તરફથી પ્રવાસની વાત કરવામાં આવી ત્યારથી જ દરેકના મનમાં એક ખુશીની હોર ઊગી નીકળી હતી.

કોલેજના આચાર્યશ્રી, પ્રાધ્યાપકગણ તેમજ વિદ્યાર્થી સંઘના દરેક સભ્યો સહિત ભંગા ઘઈને આ શૈક્ષણિક પ્રવાસની જગ્યા નક્કી કરવામાં આવી હતી. આ ઉપરાંત તેની આસપાસ આવેલ સ્થળ ઉંકાઈ ડેમ, પરચુરામ મંદિર, ગાયત્રી મંદિર લઈ જવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું.

તા. ૨૪-૦૧-૦૯ના રોજ સવારે પશીઓ પોતાનો રોજિંદો પ્રવાસ ખેડે તે પહેલા જ અમે સૌ અમારા એક દિવસીય પ્રવાસની તૈયારી કરવા મંડી પડ્યા હતા. શિયાળામાં ઠંડી ઠંડી ગુલાબી હવામાં અમે સૌ જે ભરૂચના પ્રશિષ્ટણાર્થી તથા પ્રાધ્યાપક આવી પહોંચ્યા હતા. શીતલ પાસેના રેલ્વે સ્ટેશનથી બસ ૬.૦૦ કલાકે ઊપડવાની હતી. પછી ત્યારબાદ બસ ૬.૩૦ કલાકે બસ પરોડ ગામથી હોસ્ટેલના સહઅધ્યાપીઓ તથા કોલેજના આચાર્યશ્રી સૂચના અનુસાર જ્યા બસ આવવાની હતી તે જગ્યાએ દરેક વ્યક્તિઓ આવી પહોંચ્યા હતા. ત્યારબાદ ૭.૩૦ કલાકે બસ અંકલેશ્વર મુકામે અમારા બીજા પ્રશિષ્ટણાર્થી તથા કર્મચારીગણ અને પ્રાધ્યાપકગણને લઈ અમારા પ્રવાસનો રથ આગળ ચાલ્યો. સૌ બસમાં ગીતોની રંગતમાં પ્રવાસનો આનંદ માણવા આગળ વધતાં જતાં હતાં.

શિયાળો હોય અને તે પણ ગુલાબી ઠંડીવાળો તો તે સમયે યા પીવાનો ઢાલો જ કંઈક અલગ હોય છે. અમારી બસ ૧૦.૩૦ કલાકે ઊંકાઈ પહોંચી ગઈ હતી. યા અને નાસ્તો કરવા માટે ઊંકાઈની “કેલાસ હોટલ” પર બસ રોકવામાં આવી ત્યાં સૌએ યા-નાસ્તો કર્યાં. ત્યારબાદ અમે અમારી મંજિલ તરફ પ્રયાણ કર્યું.

અમારા પ્રવાસનું પ્રથમ સ્થળ હતું ‘સ્વામી નારાયણ મંદિર’ આમ પણ કહેવાય છે કે કોઈ પણ સુભ કાર્યની શરૂઆત ભગવાનના નામથી જ કરવી જોઈએ ત્યારબાદ અમે સૌ ૧૧.૩૦ કલાકે ‘ઊંકાઈ ડેમ’ જોવા ગયા હતા. તેનું પુરું નામ ‘ઊંકાઈ જળાશય યોજના’ છે. ઊંકાઈ ડેમની કુદરતી સૌંદર્ય જોવાની મજા જ કંઈક ચોર હતી. આ ઉપરાંત અમને પૂરના સમયની આ ડેમની સ્થિતિ વિશે અને તેના જળનું કેટલું પ્રમાણ હતું તેના વિશે પણ જાણવા મળ્યું હતું. હાલમાં તે ડેમમાં ૩૨૩ સપાટીએ આટલું પાણી છે, તો ૪૭૨ સપાટીએ પાણી કેટલું હશે ? એ વિચારીને જ અમારા શરીરના ડુંવાટા ઊભા થઈ જાય છે તો એ સમયે સુરતના લોકોની શી

સ્થિતિ થઈ હતો. તો આપણે સોએ ટી.વી. અને સમાચારમાં જોવું જ હતું. આ બધું સાંભળીને આ લાલત યાવ તો અંવાયી શું થઈ શકે ? એ કલ્પવું જ અલગ રહ્યું આ વિશેની પાલિતી અમને અમારી સાથે અભ્યાસ કરતાં પ્રશિક્ષણાર્થીને સિંગ ભીનાના પતિ પાસેથી મળી હતી.

હવે અમારો જે મુખ્ય શૈક્ષણિક પ્રવાસ છે તે શરૂ થાય છે. જે છે 'જે. કે. પેપર મીલ'. અમે ૧૨.૩૦ કલાકે ત્યાં પહોંચી ગયા હતા. જ્યાં અમને પેપરની બનાવટ પાયાથી લઈ તેને ફેક્ટરીમાં કેવા પ્રકારનું પેકિંગ કરી મોકલવામાં આવે છે તે બધી બાબત નિહાળી અને તેમાં વપરાતા કાચા માલ તેમજ તેમાંથી નીકળતા કચરામાંથી પણ બનતી પ્રોડક્ટ બધી નિહાળી અને તેનું પૂરતું અવલોકન કર્યું.

આ પ્લાન્ટ ૭૫ હેક્ટર જમીનમાં વિસ્તરેલો છે. આ પ્લાન્ટની કિંમત ૨ થી ૩ હજાર કરોડની છે. તે ૧૯૮૯થી કાર્યરત છે તેમાં ૭૦૦ જેટલા કામદારો કામ કરે છે. કાગળની બનાવટની પ્રક્રિયા ખૂબ જ લાંબી છે. જે અમે જોવું આપણે કાગળ કાડતા કે ફેંકતા પલભર નથી લગાડતાં, આ પ્રક્રિયા જોઈ કાગળની બનત કરવાનું તો અમે સૌ શીખી ગયા. આ મીલની મુખ્ય શ્રાન્ધ 'રાયગઢ'માં છે. બીજા ઓલિસો બોમ્બે, દિલ્હી, કોલકત્તા અને ચેન્નાઈમાં સ્થિત છે. અહીં નોટ માટેના પાના એલ.આઈ.સી.ના ચેક પેપર જેવાં ઉંચી જાતના પેપર બને છે. આ રીતે જોત જોતામાં ૨.૩૦ ક્યારે વાગી ગયા તેનું અમને ખાન ન રહ્યું અને અમારા જીવનમાં આ પેપરમીલનો શૈક્ષણિક પ્રવાસ અમને ક્યારેકને ક્યારેક જીવનમાં જરૂરથી મદદરૂપ થશે.

આ પછી અમે ૨.૩૫ કલાકે અમારું ભોજન લીધું. જેની વ્યવસ્થા પહેલેથી જ કરી દેવામાં આવી હતી. ભોજન બાદ અમે બધા આચાર્યશ્રી અને પ્રાધ્યાપકગણ સાથે બગીચામાં બેઠા અને ત્યાં મીઠી વાતચીતો શરૂ થઈ. ત્યારબાદ ૩.૩૦ કલાકે ફરી પાછા થોડો આરામ કર્યો અને અમારા પ્રવાસ માટે તૈયાર થઈ ગયા. હવે અમારું સ્થળ હતું 'પરશુરામ મંદિર અને ગાયત્રી મંદિર'.

'પરશુરામ મંદિર' ખૂબ જ સુંદર હતું અને તેની બહાર આવેલ બગીચો પણ ખૂબ જ સુંદર કુદરતી વાતાવરણ સર્જનાર હતો. આંખોમાં ઠંડક પહોંચાડે એવા રંગબેરંગી ફુલો ત્યાં અમે જોયા. રાહેરના ગીચ અને પ્રકૃષિત વાતાવરણમાં તન-મનને તાજગી આપતો બગીચો મોટા આવાસન સમાન હતો અને ત્યારબાદ ત્યાંજ પ્રશિક્ષણાર્થી બહેનો-ભાઈઓ, અને અધ્યાપકો વચ્ચે રમત રમી, વોલીબોલ, ક્રિકેટ અને અંતાશરી રમવાની ખૂબ જ મજા આવી. જોત જોતામાં ચાનો સમય થયો અમે સૌએ ચાને ન્યાપ આપ્યો.

આમ કરીને આખો દિવસ ક્યાં પસાર થઈ ગયો તેનો ખ્યાલ ન રહ્યો. ૪.૩૦ થી ૫.૩૦ સુધી તો અમે સૌ રમતે રમ્યા ખૂબ મજા આવી અને દિવસ પસાર થઈ ગયો અને પાછા જવાનો સમય થઈ ગયો. ૬.૦૦ કલાકે બસ પાછી આવવા નીકળી ગઈ હતી. આખા દિવસનો ઘાક હોવા છતાં ફરી પાછા બધાં ઉમંગમાં આવી ગીતો ગાતા-ગાતા અમારા પ્રવાસને સમેટવા લાગ્યા.

૯.૩૦ કલાકે બસ અંકલેશર આવી પહોંચી દરેક વ્યક્તિ પોતપોતાના સ્થલે ઊતરવા લાગ્યા હતા. નો પછી ચારો આવ્યો. અમારી બસ જ્યાંથી ઊપડી હતી તે જ સ્થલે ૧૦.૩૦ કલાકે રાત્રે ત્યાં આવી પહોંચી હતી. આખો દિવસ પળમાં પસાર થઈ ગયો હોય એમ લાગ્યું પણ આ બધાં સંસ્મરણો આંખોમાં ડમરેલા તાજા રહેશે.....

પ્લાનીંગ સમિતિનો અહેવાલ

મંત્રી : દિપ્તી પી. દાલિયા

શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૦૮-૨૦૦૯ દરમ્યાન કોલેજની વિદ્યાર્થી સમિતિમાં 'પ્લાનિંગ સમિતિ'ના મંત્રી તરીકે કામગીરી બજાવવાનો અવસર પ્રાપ્ત થયો તે માટે સમગ્ર કોલેજ પરિવારની હું ઋણી છું તથા સમગ્ર વર્ષ દરમિયાન વિવિધ પ્રવૃત્તિઓના આયોજન માટે કોલેજના આચાર્યશ્રી તથા અન્ય પ્રાધ્યાપકોનો સહયોગ અને માર્ગદર્શન આપવા બદલ સર્વેનો એત:કરણપૂર્વક આભાર માનું છું.

શૈક્ષણિક વર્ષની શરૂઆતમાં જુલાઈ માસમાં માર્ઈકો પાઠ અને ત્યારબાદ વિવિધ શાળાઓમાં પાઠોનું આયોજન અને સફળતાપૂર્વક અમલીકરણ થયું તથા તા. ૦૭-૧૨-૦૮ થી તા. ૧૩-૧૨-૦૮ દરમ્યાન ઓફ કંમ્પ (મથકેતર શિક્ષણ)નું આયોજન કરવામાં આવ્યું.

સમગ્ર વર્ષ દરમ્યાન દર એકાંતર ગુરૂવારે સહઅભ્યાસી પ્રવૃત્તિઓનું આયોજન કરવામાં આવતું. જેમાં તાલીમાર્થીઓ વિવિધ કૃતિઓ રજૂ કરતાં તથા હાસ્ય કાવ્ય (હઝલ) પઠન, કાવ્ય પઠન, દેશભક્તિ ગીત સ્પર્ધા વગેરે પ્રવૃત્તિઓનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. વિવિધ પ્રવૃત્તિઓનાં આયોજન માટે સમયાંતરે વિદ્યાર્થી સમિતિની મિટિંગોનું આયોજન થતું.

૫મી સપ્ટેમ્બરે 'શિક્ષક દિન' તથા કોલેજ 'સ્થાપના દિન' એમ બેવડો ઉત્સવ ઉજવવામાં આવ્યો હતો.

૨૭ ઓક્ટોબરે 'ગાંધી જયંતિ'ની ઊજવણી કરવામાં આવી હતી તથા તે સમગ્ર અઠવાડિયાને 'ગાંધી સપ્તાહ' તરીકે ઊજવવામાં આવ્યું હતું. જેના ઉપક્રમે ગાંધીજીને અનુષંગિક પુસ્તકો, ભીંતપત્રો, ચિત્રો, ફોટોગ્રાફ્સ, સૂત્રો વગેરેનું પ્રદર્શન કરવામાં આવ્યું હતું.

વર્ષ દરમ્યાન ભારત દેશની આગવી વિશેષતા સમા વિવિધ ઉત્સવો પૈકી ગણેશ ચતુર્થી નિમિત્તે પરિસંવાદ તથા ઈદ પર તાલીમાર્થી ભાઈનું વ્યાખ્યાન જેવી પ્રવૃત્તિનું આયોજન પ્રાર્થના પ્રવચન દરમ્યાન કરવામાં આવ્યું હતું. નવરાત્રિ દરમ્યાન ગરબા દિવસનું આયોજન થયું હતું.

૮મી ડિસેમ્બરે 'ગીતા જયંતિ' નિમિત્તે ગીતા ગ્રંથ વિશે ચર્ચા ગોઠવવાનું મથકેતર શિક્ષણ કાર્યક્રમને કારણે શક્ય ન બનતાં ૧૬મી ડિસેમ્બરે ગીતા ગ્રંથ પર ચર્ચા ગોઠવવામાં આવી હતી.

૨૪મી ડિસેમ્બરે કોલેજના વાર્ષિકોત્સવ માટે જવાબદારીની ફાળવણી અને પ્રવૃત્તિઓના આયોજન માટે મિટિંગ ભરવામાં આવી હતી જેમાં વિદ્યાર્થી સમિતિના સભ્યો તથા આચાર્યશ્રી અને પ્રાધ્યાપકોએ મળીને ૧૦મી જાન્યુઆરીએ વાર્ષિકોત્સવ અને ૨૪ જાન્યુઆરીએ શૈક્ષણિક પ્રવાસ ગોઠવવા માટે આયોજન કર્યું.

તા. ૧૦મી જાન્યુઆરીના રોજ વિવિધ મહાનુભાવોની ઉપસ્થિતિમાં કોલેજનો વાર્ષિકોત્સવ ઉજવવામાં આવ્યો. જેમાં તાલીમાર્થીઓએ વિવિધ કૃતિઓ પ્રસ્તુત કરી ઉપસ્થિત મહેમાનોનું પનોરંજન કર્યું તથા શેક્ષણિક વર્ષ ૨૦૦૭-૨૦૦૮ દરમ્યાન વિવિધ શેક્ષણિક સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરેલ વિદ્યાર્થીઓનું બહુમાન કરવામાં આવ્યું.

૧૫મી ઓગસ્ટ અને ૨૬મી જાન્યુઆરીના દિને કોલેજનાં પટાંગણમાં ધ્વજવંદન કાર્યક્રમ યોજવામાં આવ્યા હતા. ત્યારબાદ દેશભક્તિગીત સ્પર્ધાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

૧૬મી ફેબ્રુઆરીના રોજ રમતોત્સવનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. જેમાં તાલીમાર્થીઓએ દોડ, સંગીત ખુરશી, ક્રિકેટ, કેરમ, વોલીબોલ જેવી વિવિધ રમતોનો આનંદ માણ્યો.

૧૭મી ફેબ્રુઆરીથી ૩૦મી ફેબ્રુઆરી સુધી વિવિધ શાળાઓમાં તાલીમાર્થીઓ માટે ઈન્ટર્નશીપનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. ૬૦ તાલીમાર્થીઓને ૯ શાળાઓમાં ઈન્ટર્નશીપ માટે વિભાજીત કરવામાં આવ્યા હતા.

ઉપરાંત સમગ્ર વર્ષ દરમ્યાન

- શૂધ ચર્ચા પદ્ધતિ - ચર્ચા પદ્ધતિ
- મોનો એક્ટિંગ - નાટ્યીકરણ

જેવી અધ્યાપન પદ્ધતિઓ દ્વારા તાલીમાર્થીઓ પોતાના સહઅધ્યાપીઓને શિક્ષણ આપે તેવું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

વર્ષ ૨૦૦૮-૦૯ના શૈક્ષણિક વર્ષની વિશિષ્ટ ગતિવિધિઓ

દુન

- પ્રવેશોત્સવ નવા પ્રશિક્ષણાર્થીઓનું કોલેજ પરિવાર દ્વારા સ્વાગત.
- કોલેજ પરિવારના સદસ્યોનો પરિચય.
- સંસ્થાનો પરિચય
- પ્રશિક્ષણાર્થી પરિચય
- બી.એડ. અભ્યાસક્રમથી અવગત કર્યા.
- શિક્ષકના વ્યવસાયના મહત્ત્વથી માહિતગાર કર્યા.
- સૈદ્ધાંતિક અને પ્રાયોગિક કાર્ય (પ્રેક્ટીસ લેસન) પૂર્ણાંકન અને સહઅભ્યાસ પ્રવૃત્તિ અંગે માહિતગાર કર્યા.

પુલાર્થ

- અધ્યાપન કૌશલ્યની સમજ
- સુભ અધ્યાપન - પરિચય, ચર્ચા, નિદર્શન આયોજન અને માર્ગદર્શન, અમલીકરણ.
- શ્રી રાજેશ ભારોટ, રાજસ્થાન દ્વારા વેસ્ટમાંથી બેસ્ટ બનાવવાની પ્રવૃત્તિની જાણકારી.

ઓગષ્ટ

- મેકો પાઠનું આયોજન - સમજ, નિદર્શન અને અમલીકરણ
- વિદ્યાર્થી સંઘની રચના
- સ્વાતંત્ર્ય દિનની ઉજવણી
- દેશ ભક્તિ ગીતની સ્પર્ધાનું આયોજન
- ડૉ. ડી. પી. પટેલનું પ્રવચન : ફલકનોંધ કૌશલ્ય

સપ્ટેમ્બર

- કોલેજ સ્થાપના દિન અને શિક્ષક દિનની સંયુક્ત ઉજવણી
- શિક્ષક દિનની ઉજવણી નિમિત્તે વક્તૃત્વ સ્પર્ધાનું આયોજન
(૧) ચીલાચાલુ શિક્ષણથી સમાજમાં ક્રાંતિ શક્ય છે ?
- નિબંધ સ્પર્ધાનું આયોજન
વિષય : "મારા સ્વપ્નનું ગુજરાત"
- "સ્વામી વિવેકાનંદ" કેન્દ્ર દ્વારા આયોજિત શિબિરમાં પ્રશિક્ષણાર્થીઓનો સહભોગ.

- प्राचीन प्रवचना नाटक द्वारा : प्रिनेशापाई
- क्लास सुवर्णमनुं आयोजन
- शिवक दिन निमित्त मुम्पमन्नी श्री नरेंद्रापाई मोडी द्वारा टीवी पर प्रकाशित कार्यक्रमाल्या
- वर्गमंडली बळारू जूथ वर्या
- बळमंडली किमसिनी जघावडी माटे न्यूज वेबसा आह तक पर 'मलाप्रयोग' मुं प्रकाशना
- सिन्धी दिननी उजवणी
- वर्दी ओळोमने उे निमित्तो प्रा. पावलेनेम देडेवा द्वारा वक्तव्य

ओळोमने

- गांधी समाजनी उजवणी
- गांधी पुस्तक प्रदर्शन
- वस्तुसिध्द अंक
- गांधी सिव्हार परना वक्तव्य
- गणेश बानुश्री निमित्तो परिसंवाद
- प्रथम सत्रांत परिक्षा
- आंतर कालेज व्याख्याना प्रथम मण्डो
- शिवसा : व्यक्तिवा सिकासा अने शिक्षा
- नवरात्रि निमित्तो 'गणेश' मुं आयोजन

नवेमने

- सत्रा निबंध क्रांती
- ओळ केम जूथनी वार्डवणी मार्गदर्शन, आयोजन

दिनेमने

- महेंदर शिक्षा कार्यक्रम
- ता. ८-१२-०८ थी १३-१२-०८
- गीता जमसिनी उजवणी वक्तव्य द्वारा "वर्दी गीतानो आधार समाने आपीसुं आदार"
- साक्षिमा गोश्री कार्यक्रम अंतर्गत श्री आदनापाई देडावणी तरडवी गळक

જાન્યુઆરી

- વાર્ષિકોત્સવ માટે વિડિયો - જવાબદારીની કાળવણી - નેપારી - આયોજન
- વાર્ષિકોત્સવની ઉજવણી - ૧૦-૦૧-૦૯
- પ્રજાસત્તાકદિનની ઉજવણી
- તૈલશિક પ્રવાસ : ઉકાઈ ડેમ, જે.કે.પેપર ખીલ, પરશુરામ મંદિર, વ્યારામાં વૃદ્ધાશ્રમની મુલાકાત - ૨૪-૦૧-૦૯
- વાર્ષિક પાઠ અંગે માર્ગદર્શન અને આયોજન
- "મો. પારૂલબેન ટંકેલ" તરફથી સાયલન્ટ એક્સર્સાઈઝનું આયોજન.
- આંખીજીની પુસ્તકનિધિ નિધિતે જાદવ ઝરણાં અને ડૉ. પી. જે. રાજ સાહેબનું પ્રવચન
- પ્રજાસત્તાક દિન નિધિતે પ્રેમીલા બેન દ્વારા દેશભક્તિ ગીતની રજૂઆત - પબ્લિક સ્કૂલ, ખરોડ
- આંતર કોલેજ વ્યાખ્યાન - શિક્ષક માટે સોનેરી સૂત્રો

ફેબ્રુઆરી

- રમતોત્સવ
- ઈન્ટર્નશીપ કાર્યક્રમ

માર્ચ

- પૂર્વવાર્ષિક પરીક્ષા
- મોટો સેરાન
- પરીક્ષાની પૂર્વ તૈયારી માટેનું માર્ગદર્શન

એપ્રિલ

- પુનિવર્તિતી ડિગ્રી પરીક્ષા

શૈક્ષણિક સહયોગ

ડો. પી. જે. રાજ

- (૧) - કારકિર્દી માર્ગદર્શન વક્તવ્ય - પ્રશ્નોત્તરી : લાયન્સ સ્કૂલ, અંકલેશ્વર. તા. ૧૩-૦૮-૦૮
 - બી.એડ. કેન્દ્રસ્થ પ્રવેશ સમિતિ વી. ન. દ. ગુ. યુનિ. સુરત માં પ્રવેશમાં સહયોગ
 - ગુજરાત રાજ્યના કોલેજના આચાર્યોનો કર્મયોગી તાલિમ શિબિર - તા. ૧૦/૧૧/૧૨ નવેમ્બર ૨૦૦૮.
 - બી.એડ. અભ્યાસક્રમ સમિતિમાં સભ્ય - અભ્યાસક્રમ રચનામાં ભાગીદારી - તા. ૦૬-૦૪-૦૯
 - પી.ટી.સી. કોલેજ, જંબુસર અધ્યાપક પસંદગીમાં સભ્ય - તા. ૦૩-૦૬-૦૯
- (૨) આંતર કોલેજ વ્યાખ્યાનમાં વક્તા તરીકે વ્યાખ્યાન.
 વિષય : વર્ગખંડ વ્યવસ્થાપનમાં શિક્ષકની ભૂમિકા : સ્વામીનારાયણ સ્વરૂપ
 બી.એડ. કોલેજ, જી.આઈ.ડી.સી. અંકલેશ્વર. તા. : ૧૦-૦૭-૦૮
 વિષય : માનવ સંબંધો અને શિક્ષક : શ્રીમતી વી. આર. ભક્ત કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, કામરંજ ચાર રસ્તા. તા. : ૨૩-૧૦-૦૮
- (૩) અધ્યાપક પસંદગીમાં કુલપતિ નિયુક્ત વિષય નિષ્ણાંત તરીકે સેવા .
 - નર્મદા કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, માંગરોલ - તા. ૦૧-૦૬-૦૮
 - શ્રી સર્વોદય બી.એડ. કોલેજ, ધોડ દોડ રોડ, સુરત. તા. : ૦૫-૦૬-૦૯
 - સ્વામીનારાયણ સ્વરૂપ બી.એડ.કોલેજ, અંકલેશ્વર. તા. : જુલાઈ ૨૦૦૮
 - સરદાર પટેલ કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, નવસારી તા. : ૨૦-૦૨-૦૯
 - એમિટી બી.એડ. કોલેજ, ભરૂચ. તા. : ૧૯-૦૩-૦૯ અને ૧૦-૦૭-૦૯
 - શ્રી મહેતા કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, ઉમરગામ. તા. ૧૮-૦૯-૦૯
- (૪) લોકલ ઈન્કવાયરી કમિટીના સભ્ય તરીકે
 - વેંડછી બી.એડ.કોલેજ, તા. : ૧૭-૦૩-૦૯
 - શ્રી સરકારી બી.એડ.કોલેજ, વાસદા. તા. : ૧૭-૦૩-૦૯
 - શ્રી સરકારી બી.એડ.કોલેજ, કરચેલીયા. તા. : ૧૭-૦૩-૦૯
 - જય જ્વારામ તાલીમી સ્નાતક મહાવિદ્યાલય, થલા તા. : ૨૧-૦૩-૦૯
 - સરકારી બી.એડ.કોલેજ, રાજપીપળા. તા. : ૨૧-૦૩-૦૯
 - ધીરજલાલ મ. મુવ શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય, સુરત. તા. : ૦૫-૦૬-૦૯
 - સર્વોદય બી.એડ.કોલેજ, સરથાણા, નાના વરાછા, સુરત. તા. : ૦૫-૦૬-૦૯
- (૫) સ્વામી વિવેકાનંદ ઈંગ્લીશ મીડીયમ સ્કૂલ ખાતે વાર્ષિકોત્સવ પ્રસંગે પ્રમુખ તરીકે ઉપસ્થિતિ અને ઉદ્બોધન તા. : ૦૫-૦૨-૦૯
- (૬) ભરૂચ જિલ્લા પ્રાથમિક શિક્ષક સંઘ આયોજીત વાર્ષિક અધિવેશનમાં અતિથિ વિશેષ તરીકે સ્વાન અને ઉદ્બોધન

- આત્મીય વિદ્યામંદિર, જાડેશ્વર ચાર રસ્તા, તા. : ઓગષ્ટ ૨૦૦૮

- (૭) વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટીની સેનેટ સભામાં હાજરી - તા. ૨૫-૦૩-૦૯
 (૮) ભરૂચ જિલ્લા આંતર પી.ટી.સી. કોલેજ સાંસ્કૃતિક સ્પર્ધામાં ઉદ્ઘાટક-નિર્ણાયક - તા. ૧૪-૧૦-૦૮

ડૉ. પી. આર. માસ્ટર

- (૧) અધ્યાપક પસંદગીમાં કુલપતિ નિયુક્ત વી. સી. નોમિની વિષય નિષ્ણાંત તરીકે સેવા.
 - સરદાર પટેલ કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, નવસારી - તા.
 - એસ. આર. પટેલ બી.એડ.કોલેજ, સુરત તા. ૨૫-૦૪-૨૦૦૯
 - એપિટી બી.એડ.કોલેજ, ભરૂચ તા. ૧૦-૦૭-૨૦૦૮
 - એપિટી બી.એડ.કોલેજ, ભરૂચ તા. ૧૯-૦૩-૨૦૦૯
- (૨) અધ્યાપક પસંદગીમાં મંડળના પ્રતિનિધિ તરીકે વિષય નિષ્ણાંત તરીકે સેવા.
 - નારણલાલા બી.એડ.કોલેજ, નવસારી તા. ૧૭-૦૨-૨૦૦૯
 - શ્રી નર્મદા કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, માંગરોલ, જિ. નર્મદા, તા. ૩૦-૧૨-૨૦૦૮
- (૩) શ્રીમતી સ. ક. બોડલાઈવાલા મહિલા અધ્યાપન મંદિરમાં વ્યાખ્યાન તા. ૦૫-૦૧-૨૦૦૯
- (૪) પી.એચ.ડી. માર્ગદર્શકોના સેમિનારમાં સક્રિય સહયોગ.
 વી. ટી. ચોકસી બી.એડ.કોલેજ, સુરત તા. ૦૨-૦૧-૦૯ થી ૦૩-૦૧-૦૯
- (૫) STTI ગાંધીનગર અંગ્રેજી વિષયના એક્સપર્ટ તરીકે સેવા. તા. ૨૪-૧૧-૦૮ થી તા. ૨૬-૧૧-૦૮
- (૬) STTI ગાંધીનગર અંગ્રેજી વિષયના એક્સપર્ટ તરીકે સેવા તા. ૨૦-૦૮-૦૮ થી તા. ૨૨-૦૮-૦૮
- (૭) અંગ્રેજી વિષયમાં સેમિનારમાં ઉપસ્થિતિ અને સક્રિય ભાગીદારી.
 વી. ટી. ચોકસી બી.એડ.કોલેજ, સુરત તા. ૨૬-૦૮-૨૦૦૮
- (૮) ડાયેટ ભરૂચ સલાહકાર સમિતિમાં ઉપસ્થિતિ તા. ૦૨-૦૭-૨૦૦૮

ડૉ. જે. એ. શાહ :

- (૧) અધ્યાપક પસંદગીમાં કુલપતિ નિયુક્ત વી. સી. નોમિની તરીકે સેવા.
 - શિક્ષણ ભારતી કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, વેસુ, સુરત. તા. ૦૬-૦૩-૨૦૦૯
 - સરચાણા બી.એડ.કોલેજ, સુરત. તા. ૦૭-૦૧-૨૦૦૯
- (૨) અધ્યાપક પસંદગીમાં મંડળના પ્રતિનિધિ તરીકે વિષય નિષ્ણાંત તરીકે સેવા.
 - નારણલાલા બી.એડ.કોલેજ, નવસારી. તા. ૧૭-૦૨-૨૦૦૯
- (૩) DECU-ISRO ના ઉપક્રમમાં યોજેલ કાર્યક્રમમાં સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયના શિક્ષક તરીકે ઉપસ્થિતિ તા. ૨૦-૦૨-૨૦૦૯

- (૪) STTA ગાંધીનગરમાં સોશિયલ સાયન્સમાં તજજ્ઞ તરીકે સેવા તા. ૦૫-૦૨-૨૦૦૯ થી તા. ૦૩-૦૨-૨૦૦૯
- (૫) STTA ગાંધીનગર માટે ICT સોશિયલ સાયન્સમાં તજજ્ઞ તરીકે સેવા તા. ૦૧-૦૧-૨૦૦૯ થી તા. ૦૩-૦૧-૨૦૦૯

પ્રો. પાડલ બી. ટંડેલ

- કોલેજની સામાજિક પ્રવૃત્તિઓનાં ભાગરૂપે વૃદ્ધાશ્રમ અને અનાયાશ્રમમાં વડીલોને તથા બાળકોને વૃક્ષ આપવા પ્રશિક્ષણાર્થીઓની ટીમનાં માર્ગદર્શક તરીકે
 - શ્રી અંબિકા નિકેતન ટ્રસ્ટ સંગ્રહિત વૃદ્ધાશ્રમ, વેસુ રોડ, તા. ચોર્ધાસી, જી. સુરત - તા. ૦૩-૧૧-૨૦૦૮
 - શ્રી વી. આર. પોપાવાલા, જુવેલાઈન હોલ, કતારગામ રોડ, સુરત - તા. ૦૩-૧૧-૨૦૦૮
- શ્રી જે. જે. પટેલ બી.એડ. કોલેજ મોગરી આયોજીત એક દિવસીય 'સ્ત્રીજૂલા હત્યા' વિષય પર આધારિત 'સ્ત્રી જૂલા હત્યાને અસર કરતા પરિબળો' ઉપર પેપર પ્રેઝન્ટ કર્યું. - તા. ૧૨-૧૦-૨૦૦૮
- યુ.જી.સી. - એ.એસ.સી.
 યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ્સ કમિશન શ્રીમતિ સી. આર. ગાર્ડી એકેડેમિક સ્ટાફ કોલેજ, સોરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી, રાજકોટ આયોજીત ઓરિએન્ટેશન પ્રોગ્રામ-૮૧માં એ-ગ્રેડ મેળવ્યો. - તા. ૦૧-૧૨-૨૦૦૮ થી તા. ૨૮-૧૨-૨૦૦૮
- શિક્ષણ ભારતી કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, સુરત આયોજીત Educational Technology to improve classroom Institution. વિષય ઉપર એક દિવસીય રાજ્ય કક્ષાનાં સેમિનારમાં 'પોરણ-૯નાં વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી વિષયમાં રાસાયણિક પ્રક્રિયાઓ એકમ પર આધારિત મઝ્ટીમિડીયા કાર્યક્રમની અસરકારકતા' વિષય પર પેપર પ્રેઝન્ટ કર્યું. - તા. ૨૨-૦૩-૨૦૦૯

બ્રાહ્મ સ્વીકૃતિ

શિક્ષણ પ્રશિક્ષણનું કાર્ય એ સહિયારી પ્રક્રિયા છે. શિક્ષણ પ્રશિક્ષણ જેવી સહયુક્ત પ્રક્રિયા અનેક વ્યક્તિના અને સંસ્થાના સહકાર વિના સંભવી શકે નથી.

“નથી મારું નથી તમારું
હવે સર્વળું આપણું સહિયારું”

આ સર્વે પ્રત્યે કૃતજ્ઞભાવની લાગણીને વ્યક્ત કરવાનો ઉપક્રમ ચાલતો રહ્યો છે.

કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, ખરોડની સિદ્ધિ અને ગતિપ્રગતિના ચાર્ટને વિશાળ બનાવવામાં તેઓનો મળેલો સહકાર, પ્રેમ, માર્ગદર્શન અને પ્રોત્સાહન સરાહનીય રહ્યા છે તે બદલ અમે આપ સૌના ઋણી છીએ.

- માનનીયશ્રી અહમદભાઈ પટેલ અમારી સંસ્થાના પ્રેરણાસ્ત્રોત કે જેમણે સંસ્થાની પ્રગતિ માટે હરહંમેશ પથદર્શક, સુભચિંતકની ભૂમિકા ભજવી અમારી પ્રેરણાને અભિપ્રેરિત કરતાં રહ્યાં છે.
- ધી અંકલેશ્વર પ્રોગ્રેસીવ એજ્યુકેશન ટ્રસ્ટના પ્રમુખશ્રી આરીફભાઈ વજીહદાર, મંત્રીશ્રી મહંમદભાઈ ભૈયાત તેમજ અન્ય હોદ્દાદારો જેઓ તરફથી સંસ્થાના વિકાસમાં જરૂરી સહયોગ, દોરવણી તેમજ માર્ગદર્શન મળતાં રહ્યાં છે.
- વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી, સુરત તથા બી.એડ. કેન્દ્રસ્થ પ્રવેશ સમિતિ દ્વારા અમને જરૂર પડયે યોગ્ય માર્ગદર્શન અને સલાહ મળતાં રહ્યાં છે.
- ખરોડના ગ્રામજનો, વડીલો તરફથી હોટેલના પ્રશિક્ષણાર્થી મિત્રોને સદાય હૂંફ અને સહકાર મળતાં રહ્યાં છે તે બદલ...
- સંસ્થાનું કોલેજ મુખપત્ર "ઉત્કર્ષ"ના વૈચારિક સ્વરૂપને આકર્ષક રૂપમાં ગ્રંથસ્થ કરી આપનાર સ્મીરા શાકિસ્, ભરૂચના અમે આભારી છીએ.
- બી.એડ. કોલેજના સૌથી મહત્વનું અને હાર્દસમ પ્રેક્ટીસ ટીચિંગના કાર્ય માટે પાઠ અંગેની મંજૂરી, આયોજન અને અમલમાં સંપૂર્ણ સહકાર આપી સાનુકૂળતા કરી આપવા બદલ શાળા પરિવારના અમે સદાય ઉપકૃત રહીશું.

(અ) શિક્ષણ પાઠ (પ્રેક્ટીસ ટીચિંગ)માં સહયોગી શાળાઓ...

- (૧) ધી અંજુમન સાર્વજનિક હાઈસ્કૂલ, ખરોડ
- (૨) શ્રી સાર્વજનિક હાઈસ્કૂલ, પાનોલી
- (૩) શ્રી એમ.ટી.એમ. ગર્લ્સ હાઈસ્કૂલ, અંકલેશ્વર
- (૪) ઝેનિય હાઈસ્કૂલ, અંકલેશ્વર
- (૫) તશશિલા વિદ્યાલય, નવા બોરબાઠા, અંકલેશ્વર

- (૬) સંસ્કાર ભારતી વિદ્યાલય, સામોર
 (૭) સ્વામીનારાયણ ગુરુકુલ વિદ્યાલય, અંકલેશ્વર જી.આઈ.ડી.સી.
 (૮) લાયન્સ સ્કૂલ, જી.આઈ.ડી.સી. અંકલેશ્વર
 (૯) યુનિયન હાઈસ્કૂલ, ભરૂચ
 (૧૦) ઈ.એન.જીનવાલા હાઈસ્કૂલ, અંકલેશ્વર
 (૧૧) જ્ઞાનદીપ અનુપ કુંવરબા હાઈસ્કૂલ, અંદાડા
 (૧૨) વી.એસ.પટેલ ગર્લ્સ એન્ડ બોયઝ હાઈસ્કૂલ, કોસંબા
 (૧૩) ટી.એમ.શાહ એન્ડ એ.વી.એમ. આદર્શ હાઈસ્કૂલ, અંકલેશ્વર
- (ખ) વાર્ષિક પાઠમાં સહાયભૂત શાળા
 અનુપ કુંવરબા જ્ઞાનદીપ હાઈસ્કૂલ, અંદાડા

- મધ્યેતર શિક્ષણ કાર્યક્રમમાં તેમજ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમોમાં વિદ્યાર્થી-શિક્ષકો-કર્મચારીઓને ઉખાપૂર્ણ સહકાર બદલ અને કાર્યક્રમની સફળતાના યશભાગી આપ સૌ શાળાઓનો સહકાર સ્વીકાર કરીએ છીએ.

- (૧) શ્રી રંગ નવચેતન વિદ્યામંદિર, વાલીયા, જિ. ભરૂચ.
 (૨) શ્રી પ્રતાપ હાઈસ્કૂલ, વાંસદા, જિ. નવસારી.
 (૩) ગાયત્રી વિદ્યામંદિર, માંડવા, જિ. ભરૂચ.

- ઈન્ટર્નશીપ કાર્યક્રમમાં સહયોગી શાળાઓનો...

પ્રશિક્ષણ દરમ્યાન મેળવેલ સૈદ્ધાંતિક જ્ઞાનને પ્રત્યક્ષ અનુભવ શિક્ષણ અને શિક્ષક તંત્રિકેના કાર્યસેત્રનો સમગ્ર ખ્યાલ અને અનુભવ મેળવે તે હેતુસિદ્ધિ અર્થે યોજાનાર ઈન્ટર્નશીપ પ્રોગ્રામમાં પ્રાયોગિક પાઠ, સહઅભ્યાસ પ્રવૃત્તિ અને વહિવટી પ્રવૃત્તિઓમાં સતત માર્ગદર્શન આપી સહાયરૂપ યવા બદલ...

- (૧) ધી ખરોડ અંજુમન સાર્વજનિક હાઈસ્કૂલ, ખરોડ
 (૨) સાર્વજનિક હાઈસ્કૂલ, પાનોલી
 (૩) નવસર્જન હાઈસ્કૂલ, કોસંબા
 (૪) એમ.ટી.એમ. ગર્લ્સ હાઈસ્કૂલ, અંકલેશ્વર
 (૫) રૂકમણિદેવી વિદ્યાલય, ભરૂચ
 (૬) રૂંગટા વિદ્યાલય, ભરૂચ

- (૭) શાંતિ વિદ્યાલય, ભરૂચ
- (૮) શાંતનુ વિદ્યાલય, અંદાડા
- (૯) લાયન્સ સ્કૂલ, ઈ.આઈ.ડી.સી. અંકલેશ્વર
- (૧૦) તથાશિલા વિદ્યાલય, બોરબાઠા, અંકલેશ્વર
- સંસ્થાની પ્રાસંગિક મુલાકાત લઈ પોતાના અનુભવનો લાભ લેવા તેમના વિચારો અને માહિતી દ્વારા કોલેજ પરિવારમાં વહેંચી વૈચારિક વૃદ્ધિ કરવા બદલ...
- (૧) ડિ. શ્રી યોગેશભાઈ એલ. ભટ્ટ
આર્ટ્સ એન્ડ કોમર્સ કોલેજ, ધરમપુર
- (૨) ડૉ. રાજેન્દ્ર બી. પટેલ
રીડર, શિક્ષણ વિભાગ, વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી, સુરત
- (૩) ડૉ. ભદ્રાપુ વછરાજની
નિયામકશ્રી, એકેડેમિક સ્ટાફ કોલેજ, રાજકોટ
- (૪) ડૉ. વિનોદભાઈ ઈ. પટેલ
પ્રાચાર્યશ્રી, વી. ટી. ચોકસી સાર્વજનિક કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, સુરત
- (૫) શ્રી આદમભાઈ ટંકારવી
નિવૃત્ત અધ્યાપક, એચ.એમ. પટેલ ઈન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ ઈંગ્લીશ
- (૬) ડિ. શ્રી કાંતિલાલ આર. કાપડીયા
આર્ટ્સ એન્ડ કોમર્સ કોલેજ, જંબુસર
- (૭) શ્રી પ્રવિણસિંહ રણા
પ્રમુખશ્રી, ભરૂચ જિલ્લા આચાર્ય સંઘ
- (૮) ભૂતપૂર્વ વિદ્યાર્થીઓનો...
- રૂપલ ભાવસાર
- રંજન મહેતા
- માયા સિંઘા
- મનિષા વૈદ્ય
- તમાકુવાલા પ્રતિક

સંપર્ક સેતુ : ૨૦૦૮-૨૦૦૯

રોલ નં.	નામ / સરનામું	પદ્ધતિ	શૈક્ષણિક લાયકાત	જન્મ તારીખ	મોબાઇલ / ફોન નંબર
૧	જાદવ માયા ડાહ્યાભાઈ બી-૧૨, અમી જગવ સોસાયટી, ભોલાવ, ભરૂચ-૩૯૨ ૦૦૧	અંગ્રેજી-સામાજિક વિજ્ઞાન	એમ.એ. (અંગ્રેજી)	૦૯-૦૫-૮૪	૯૯૨૫૫૯૨૮૮૨ (૦૨૬૪૬) ૨૪૧૫૫૦
૨	મિસ્ત્રી ભાવિક્ષા દિનેશચંદ્ર વેજલપુર ગામડીયાવાડ, બુનિયાદી શાળા પાસે, ભરૂચ - ૩૯૨ ૦૦૧	અંગ્રેજી-સામાજિક વિજ્ઞાન	એમ.એ. (અંગ્રેજી)	૦૬-૦૨-૮૬	૯૪૨૭૫૮૨૬૫૭
૩	સીંગ બીનાકુમારી કમલદેવ પ્રસાદ જી-૪૪, સી.પી.એમ. કોલોની, તા. સોનગઢ, જી. તાપી-૩૯૪ ૬૬૦	અંગ્રેજી-સામાજિક વિજ્ઞાન	એમ.એ. (અંગ્રેજી)	૨૧-૧૧-૮૦	૯૩૨૭૬૧૩૫૫૩
૪	ઉમરીગર રીના એ. શંભુજી સ્ટ્રીટ, ઉપરા, ઈચ્છનાથ, સુરત-૩૯૫ ૦૦૭	અંગ્રેજી-સામાજિક વિજ્ઞાન	એમ.એ. (અંગ્રેજી)	૧૨-૦૬-૮૬	૯૭૨૩૬૨૫૫૯૮ (૦૨૬૧) ૨૨૧૭૪૩૨
૫	વાસંદેવા ધારા જે. બી-૨૩, આદિત્યનગર, ભડકોદ્રા, વાલીયા રોડ, જી.આઈ.ડી.સી. અંકલેશ્વર - ૩૯૩ ૦૦૧	અંગ્રેજી-સામાજિક વિજ્ઞાન	એમ.એ. (અંગ્રેજી)	૦૬-૦૨-૮૬	૯૪૨૯૦૩૮૯૮૩
૬	વસાવા ચેતના ઠે. એ-૯, દાજી કોમ્પ્લેક્સ, પટેલ નગર, રાજપીપલા રોડ, અંકલેશ્વર-૩૯૩ ૦૦૨	અંગ્રેજી-સામાજિક વિજ્ઞાન	એમ.એ. (અંગ્રેજી)	૧૩-૦૫-૮૬	૯૨૭૭૯૦૧૮૧૪
૭	વસાવા નિલેશ જી. મુ.પો.તા. દંડીયાપાડા, મોઝદા રોડ, જી. નર્મદા - ૩૯૩ ૦૪૦	અંગ્રેજી-સામાજિક વિજ્ઞાન	એમ.એ. (અંગ્રેજી)	૨૦-૧૦-૮૨	૯૪૨૭૪૬૦૧૦૯
૮	શાહ વિવેક એલ. ૨૪૭૩, અધોધાનગર, ગુ.રા.બોર્ડ, લીક રોડ, ભરૂચ - ૩૯૨ ૦૦૧	અંગ્રેજી-સામાજિક વિજ્ઞાન	બી.એ. (અંગ્રેજી)	૧૫-૦૧-૮૮	૯૮૯૮૪૨૬૧૧૬
૯	બારડ સંગીતાબહેન એ. મુ.પો.વડોલી, તા. ઓલપાડ, જી. સુરત	ગુજરાતી હિન્દી	એમ.એ. (ગુજરાતી)	૦૪-૦૭-૮૫	૯૮૨૫૬૦૯૯૫૭ (૦૨૬૨) ૨૪૯૦૩૮

રોલ નં.	નામ / સરનામું	પદ્ધતિ	ગોઠાણિક લાયકાત	જન્મ તારીખ	મોબાઇલ / ફોન નંબર
૧૦	ભાદોગર ઉર્વરશીબહેન સુ. શિવકુમા સોસાયટી, ઊર્તીવાદરા રોડ, તરસાડી, કોસંબા (આર.એસ.) તા. માંગરોલ, જી. સુરત	ગુજરાતી હિન્દી	એમ.એ. (ગુજરાતી)	૨૪-૦૪-૮૫	૯૯૨૪૭૫૯૭૭૦
૧૧	ચૌહાણ આનંદકુમાર અરૂણાબાઈ ૧૬, કાકા બા શોપિંગ સેન્ટર, હાંસોટ દુકાન નં. ૧૬, ઠિલ્ય પેટીકલની સામે	ગુજરાતી હિન્દી	એમ.એ. (ગુજરાતી)	૧૮-૦૮-૮૪	૯૯૦૪૦૬૮૪૨૮ ૯૯૭૮૪૯૪૯૩૭
૧૨	પરમાર મંજુલાબહેન આઈ. મુ. પો. કંઠાનવા, તા. જંબુસર, જિ. ભરૂચ, ડે. વણકરવાસ	ગુજરાતી હિન્દી	એમ.એ. (ગુજરાતી)	૨૨-૦૯-૮૪	૯૯૨૫૭૫૦૫૯૮
૧૩	પટેલ અલ્પાબહેન કિંમતબાઈ શ્રી-૨૭, સર્વોદયનગર, આંબોલી રોડ, અંકલેશ્વર	ગુજરાતી હિન્દી	એમ.એ. (ગુજરાતી)	૦૫-૦૯-૮૫	૯૯૯૮૯૭૧૧૧૮
૧૪	વસાવા જમુનાબહેન પ્રતાપસિંહ મુ. પો. ઠાકાકાડીઆંબા, પો. ઉભારીયા તા. સાગબારા, જિ. નર્મદા-૩૯૭૦૫૦	ગુજરાતી હિન્દી	એમ.એ. (ગુજરાતી)	૦૫-૦૭-૮૩	૯૯૭૯૪૨૩૮૨૮
૧૫	પટોયાર સંગીતસિંહ કૃતેસિંહ મુ. માંબરોલી, તા. નીડા, જી. ખેડા, ડે. પરબી પાસે.	ગુજરાતી સામાજિક વિજ્ઞાન	એમ.એ. (ગુજરાતી)	૦૧-૦૬-૭૮	૯૭૨૭૧૧૭૮૧૫
૧૬	પાલણીયા દેવલ બાબુભાઈ એ-૨૧૩, નારાયણકુંજ વિહાર સોસાયટી, નર્મદાનગર પાસે, ભરૂચ.	ગુજરાતી સામાજિક વિજ્ઞાન	એમ.એ. (ગુજરાતી)	૨૨-૦૯-૮૪	૯૪૨૭૧૧૬૯૬૨ (૦૨૬૪૨) ૨૪૫૩૩૭
૧૭	બારીયા કિરીટભાઈ સોમાભાઈ મુ. રાજપુરા, પો. સજોર, તા. ડાબોઈ, જી. વડોદરા	હિન્દી ગુજરાતી	એમ.એ. (હિન્દી)	૨૦-૧૨-૮૩	૯૯૦૯૨૭૫૨૭૪
૧૮	ગાંધિત સંજયભાઈ દલજભાઈ મુ. પો. ખાનપુર, તા. વાંસદા, જિ. નવસારી	હિન્દી ગુજરાતી	એમ.એ. (હિન્દી)	૩૧-૧૦-૮૪	(૦૨૬૩૦) ૨૯૩૦૩૮ ૯૭૨૫૩૨૪૧૯૮ ૯૪૨૬૫૫૭૧૭૯
૧૯	માછી પ્રવિણાબાઈ દિનેશભાઈ મુ. પો. જાઓર-પાટી, તા. રાજવીપલા જિ. નર્મદા	હિન્દી ગુજરાતી	એમ.એ. (હિન્દી)	૧૦-૦૪-૮૫	૯૭૨૬૫૭૭૦૬૯

રોલ નં.	નામ / સરનામું	પદ્ધતિ	શૈક્ષણિક લાયકાત	જન્મ તારીખ	મોબાઇલ / ફોન નંબર
૨૦	પટેલ નિતા સુભાષ મુ.પો.કોઠલી, તા. જ. નંદુરખાર	હિન્દી ગુજરાતી	એમ.એ. (હિન્દી)	૧૫-૦૪-૭૭	૯૪૨૬૮૪૬૬૭૬ (૦૨૬૨૮) ૨૪૪૩૭૪
૨૧	ટંડેલ મોનિકા આર. મુ. પો. કાલપ, તા. ઉપરગામ, જિ. વલસાડ - ૩૯૬ ૧૦૫	હિન્દી ગુજરાતી	એમ.એ. (હિન્દી)	૦૩-૦૬-૮૪	૯૭૧૨૮૭૯૬૦૩ ૯૮૨૫૬૬૦૯૫
૨૨	વસાવા અનિતાબહેન જી. હિરા કળિયા, મોતી બાગ, રાજપીપળા જ. નર્મદા	હિન્દી ગુજરાતી	એમ.એ. હિન્દી	૦૩-૦૩-૮૪	૯૯૧૩૮૦૯૦૧૮ ૯૯૯૮૪૬૪૯૫૭
૨૩	વસાવા કાન્તાબહેન એફ. મુ. પો. ખિલવાણ તા. ઉપરપાડા, જ. સુરત	હિન્દી ગુજરાતી	એમ.એ. (હિન્દી)	૦૧-૦૬-૮૪	૯૯૧૭૪૨૯૩૪૩
૨૪	ચૌધરી વંદનાબહેન એસ.	સામાજિક વિજ્ઞાન ગુજરાતી	બી.એ. (હોમ સાયન્સ)	૨૨-૦૫-૮૫	૯૭૨૬૩૨૭૧૪૫
૨૫	પટેલ દેમલતા એ. મુ. પો. મગોબ - ભાઠા વાયા મરોલી તા. જલાલપોર	સામાજિક વિજ્ઞાન અર્થશાસ્ત્ર	એમ.એ. (રાજ્ય શાસ્ત્ર)	૧૪-૦૩-૮૪	૯૭૧૨૨૫૮૪૦૦
૨૬	પટેલ નેહલ બી. મુ. પો. ભોલાવ (ગામ) તા. જ. ભરૂચ, નવી મસ્જીદ પાસે	સામાજિક વિજ્ઞાન અર્થશાસ્ત્ર	એમ.એ. (અર્થશાસ્ત્ર)	૦૩-૦૯-૮૪	૯૭૧૪૬૫૭૨૪૪
૨૭	પટેલ રોહિત એચ. મુ. પો. આમોર, લવાણ, તા. ઓલપાડ, જ. સુરત	સામાજિક વિજ્ઞાન અર્થશાસ્ત્ર	એમ.એ. (ઈતિહાસ)	૦૮-૦૬-૮૫	૯૯૭૯૪૨૨૨૫૮
૨૮	શીંધી ગાયત્રીબહેન એ. મુ. પો. કુડરમુંડા તા. નિઝર, જ. તાપી	સામાજિક વિજ્ઞાન અર્થશાસ્ત્ર	એમ.એ. (અર્થશાસ્ત્ર)	૨૮-૦૩-૮૪	૯૭૨૮૩૯૧૪૧૬
૨૯	સિંધા નીતાબહેન અરવિંદભાઈ ઠે. ડેબીયા ટેકરા ખડકી, મુ. પો. કાવી, તા. જંબુસર જ. ભરૂચ - ૩૯૨ ૧૭૦	સામાજિક વિજ્ઞાન અર્થશાસ્ત્ર	એમ.એ. (અર્થશાસ્ત્ર)	૧૬-૦૬-૮૪	૯૮૯૮૯૦૨૨૭

રોલ નં.	નામ / સરનામું	પદ્ધતિ	વૌશાહિક લાભકાર	જન્મ તારીખ	નોંધાયેલ / કોલ નંબર
૩૦	દેવેશ જાગૃતિ એચ. તા. ઉપરવાપ, જી. વલસાડ-૩૯૬ ૧૦૫	સામાજિક વિજ્ઞાન અર્થશાસ્ત્ર	એમ.એ. (અર્થશાસ્ત્ર)	૧૦-૦૭-૮૪	૯૭૨૩૧૭૧૪૬૪
૩૧	પટેલ કિરોટ નગીનબાઈ ૪૧૧, કુંભારવાડા, મુ. પો. પાલગામ તા. સુરત, જી. સુરત-૩૯૪ ૫૧૦	અર્થશાસ્ત્ર નામાના મૂળતત્ત્વો	એમ.કોમ. એકાઉન્ટન્સી	૦૭-૦૭-૮૬	૯૮૨૫૩૧૪૭૧૪
૩૨	પટેલ દશરથકુમાર રવિલાભાઈ મુ. પો. મોટીતંખાડી (દાકુ કમિયું) તા. પારડી, જી. વલસાડ-૩૯૭ ૨૯૧	અર્થશાસ્ત્ર નામાના મૂળતત્ત્વો	એમ.કોમ. એકાઉન્ટન્સી	૦૨-૦૬-૮૪	૯૯૭૯૯૩૭૫૯૨
૩૩	અભ્યાસ છોડી ગયા.				
૩૪	પટેલ જયેશભાઈ જયંતિભાઈ ઠે. ભાષીક મંદિર પાસે, મુ. આંબોલી, તા. અંકલેશ્વર જી. ભરૂચ	અર્થશાસ્ત્ર નામાના મૂળતત્ત્વો	એમ.કોમ. એકાઉન્ટન્સી	૧૪-૦૪-૮૫	૯૯૨૫૬૯૧૫૮૮
૩૫	શ્રીક મલંકકુમાર પ્રફુલચંદ્ર ૧૧/૯૭, ૯૮, કુંષાકુંજ કનુપ્રધાનપોળ, નાણાવટ, સુરત-૩૯૫૦૦૩	અર્થશાસ્ત્ર નામાના મૂળતત્ત્વો	એમ.કોમ. એકાઉન્ટન્સી	૧૭-૧૦-૭૯	૯૮૨૪૧૦૯૫૭૧ (૦૨૬૧) ૨૪૯૦૫૪૧
૩૬	સુરતી પ્રવિણાબહેન એસ. મુ. પો. મોરવાણા, તા. ઓલપાડ, જી. સુરત - ૩૯૪ ૧૩૦	અર્થશાસ્ત્ર નામાના મૂળતત્ત્વો	એમ.કોમ. એકાઉન્ટન્સી	૨૬-૧૨-૮૩	૯૩૭૪૫૩૪૦૨૪ (૦૨૬૨૯) ૨૭૪૬૨૦
૩૭	ટોલે કિરોટભાઈ ગોરખભાઈ મુ. પો. હીંગણી, તા. નિકર, જી. તાપી	નામાના મૂળતત્ત્વો અર્થશાસ્ત્ર	એમ.કોમ. એકાઉન્ટન્સી	૦૫-૦૩-૮૪	૯૪૨૬૩૯૨૭૬૮
૩૮	ગામિત કમલેશભાઈ એસ. મુ. પો. મધરકુઈ, તા. માંડવી જી. સુરત	નામાના મૂળતત્ત્વો અર્થશાસ્ત્ર	એમ.કોમ. એકાઉન્ટન્સી	૩૧-૦૫-૮૪	
૩૯	પટેલ રાજેશ એન. બી-૩૪, ચુરુકુંવા ચો.લાઉસ, પંચવટી એપાર્ટમેન્ટ નજીક, અડાજણ ગામ, સુરત-૩૯૫ ૦૦૯	નામાના મૂળતત્ત્વો અર્થશાસ્ત્ર	એમ.કોમ. એકાઉન્ટન્સી	૧૯-૧૨-૮૪	૯૯૨૪૮૬૧૦૫૫

रोल नं.	नाम / सरनामुं	पद्धति	शैक्षणिक साक्षरता	जन्म तारीख	मोबाईल / फोन नंबर
४०	राधा मोहाणदेन वनमाजीदास जोषीया इणिया, पंचाटी रोड, अंजवेश्वर-३६३ ००१	नामाना मूलतत्त्वो अर्थशास्त्र	अेम.कोम. अेकाई-२-सी	०७-१०-८५	९४२८७२३००८
४१	साठोटे ईश्वरभाई सीतारामभाई मु. पो. रायगढ, ता. निजर, ज. तापी	नामाना मूलतत्त्वो अर्थशास्त्र	अेम.कोम. अेकाई-२-सी	२८-०९-८४	९४२८१४८४६३
४२	दंडेव सोनव हे. अंजवेश्वरगाम, भंडारी वाड, भंडारी पंचनुं मडान, सुरत-३६५ ००९	नामाना मूलतत्त्वो अर्थशास्त्र	अेम.कोम. अेकाई-२-सी	२९-०४-८०	९८९८९१०९९६
४३	वसावा अण्णकुमार अर्जुनभाई मु. पो. वासवड, ता. वाडिया, ज. भद्रुच	नामाना मूलतत्त्वो अर्थशास्त्र	अेम.कोम. अेकाई-२-सी	०४-०२-८४	९८१३१६४१३१
४४	वसावा प्रेमिवाणदेन आर. मु. पो. मोटा जंभुडा, ता. वाडिया, जि. भद्रुच	नामाना मूलतत्त्वो अर्थशास्त्र	अेम.कोम. अेकाई-२-सी	१८-०४-८५	९८२५४९४९०१
४५	वांग्या जसीर ईब्राहीमभाई समा मंजिल, वाडी स्ट्रीट मु. पो. सीतपोषा - ३६२ २१० ता. ज. भद्रुच	गणित विज्ञान	बी.अेससी (गणित)	१७-१०-८७	९८७४२७६६२७ ९८९८८८१७१९९ (०२६४२) २७०१९६
४६	थोडावा हेलाश गहापतभाई ७५, शनी पार्क, अल्पिकेक पार्कनी भाजुमां, कोसंभा (तरसाडी), ता. मांगरोव ज. सुरत - ३६४ १२०	गणित विज्ञान	अेम.अेससी (गणित)	१३-०८-८९	९७७४३२६५९८
४७	दाडिया दिप्ती पंजवकुमार अेमभाईक-३२४, अेम-२०१/१३७५, सरदारनगर, गु.डा.भोर्ड, पांडेसरा, सुरत - ३६४ २२०	गणित विज्ञान	अेम.अेससी (गणित)	०२-०७-८६	९९०९१४९०९९
४८	जडव अरदा चंद्रकांत ४/१६८१, सदाश धरवाज, नवाभनो डेवो, पोलीस चौकीनी पाडण, सुरत - ३६५ ००३	गणित विज्ञान	अेम.अेससी (गणित)	१३-०७-८६	९८९८७५६०३१

રોલ નં.	નામ / સરનામું	પદવિ	શૈક્ષણિક લાયકાત	જન્મ તારીખ	મોબાઈલ / ફોન નંબર
૪૯	મિસ્ત્રી બીજલ ભગવાનદાસ ૨૦૩, વિપુલ એપાર્ટમેન્ટ, કારસ્પા રોડ, સુભીકુર્ડ, નવસારી - ૩૯૬ ૪૪૫	ગણિત વિજ્ઞાન	એમ.એસસી (ગણિત)	૨૧-૧૧-૮૩	૯૯૭૯૨૨૫૦૩૭
૫૦	રાહોડ સંજય પોપટલાલ ૬૮, રંગલક્ષ્મી સોસાયટી, જૈન દેરાસર પાછળ, અપરોલી, સુરત - ૩૯૪ ૧૦૭	ગણિત વિજ્ઞાન	એમ.એસસી (ગણિત)	૧૬-૦૪-૮૫	૯૯૨૪૮૯૪૮૧૧
૫૧	સોની વેભવ જે. ધાર્મ હાઉસ, સપનાનગર, મુ. આંબોલી, તા. કામરેજ	અંગ્રેજી સામાજિક વિજ્ઞાન	બી.એ. (અંગ્રેજી)	૧૧-૦૨-૮૪	૯૪૨૬૫૩૯૩૫૨
૫૨	વસાવા ભિલેશકુમાર સોનજીભાઈ મુ. પો. જ્યોતરપાટી, તા. નાંદોદ, જ. નર્મદા - ૩૯૩ ૧૪૫	અંગ્રેજી સામાજિક વિજ્ઞાન	બી.એ. (અંગ્રેજી)	૨૮-૦૪-૮૮	૯૭૨૬૨૯૩૧૯૪
૫૩	ગુપ્તા શિલ્પા એસ. ૧૬૭, કીર્તિનગર સોસાયટી, પાવર હાઉસ રોડ, ઉત્રાણ, સુરત - ૩૯૪ ૧૦૫	વિજ્ઞાન ગણિત	બી.એસસી (કેમેસ્ટ્રી)	૨૯-૦૩-૮૪	૯૬૦૧૦૨૮૫૫૭
૫૪	કાયસ્થ અંકુરભાઈ દિનેશચંદ્ર ગોપાલજી, હજમ ખાડી, અંકલેષર.	વિજ્ઞાન ગણિત	એમ.એસસી (કેમેસ્ટ્રી)	૦૪-૧૨-૭૮	૯૭૨૩૪૧૬૩૫૯
૫૫	મોર્ય લાખલ રામભલી મુ. કાંદોદ, પો. શુકવતીર્થ, તા. જ. બરુચ-૩૯૨ ૦૩૦	વિજ્ઞાન ગણિત	એમ.એસસી (કેમેસ્ટ્રી)	૨૮-૧૧-૮૨	૯૬૦૧૭૧૭૪૨૭ (૦૨૬૪૨) ૨૯૦૪૯૯
૫૬	પટેલ દિતેશ જી. ૪, સહયોગ એપાર્ટમેન્ટ, કમ્પુટરમાનગર સોસાયટી, વરાછા રોડ, સુરત-૬	વિજ્ઞાન ગણિત	એમ.એસસી (બાયોલોજી)	૦૩-૦૨-૮૫	૯૯૭૯૫૨૦૮૯૩ ૯૯૭૯૦૬૯૬૫૪ ૯૯૨૪૧૨૦૮૯૩
૫૭	વસાવા ગંભીરભાઈ એફ. મુ. પો. સરવાણાકોડરી (ખોટી) તા. ઉમરપાડા, જ. સુરત-૩૯૪ ૪૪૫	વિજ્ઞાન ગણિત	બી.એસસી (ફિઝિક્સ)	૦૧-૦૬-૮૭	૯૯૭૯૦૦૨૫૯૫

रोल नं.	नाम / सरनामुं	पद्धति	शैक्षणिक लावकात	जन्म तारीख	मोबाईल / फोन नंंबर
५८	डॉ. डेव हस्किंगे तल भगवानदास भा. ५६, आश्रमन सोसायटी, छ. ई. भा. ओडिस पाछव, सायना - ३८४ १३० ता. ओडपाड, छ. सुरत	विज्ञान गणित	अप. अंतरा. (किथिक्स)	१८-०४-८६	८८८८८८४२११
५९	तरुणा दिनेश भा. मु. भरथाशा, ता. करुणा, छ. वडोदरा.	विज्ञान गणित	भा. अंतरा. (कंमेस्ट्री)	२८-०६-७८	८८२४६६३६८४
६०	वसावा सरोजबहेन भा. भा. २-२३, करुणा कोलोनी, राजपीपवा, छ. नर्मदा	विज्ञान गणित	भा. अंतरा. (कंमेस्ट्री)	०४-०३-८६	८८७८१६८६८७

રોકડ દાન આપનાર દાતાની યાદી

વસાવા શાંતિબહેન રમણભાઈ	૩૦૦	સ્વ. શ્રીમતી ઈન્દુબતેન રામાભાઈ ટોલનાં સ્મરણાર્થ	૧૫૦૦
ગામીત દલજભાઈ કાલુભાઈ	૧૫૦૦	સ્વ. શ્રીધાન રતિલાલ મકન ટોલનાં સ્મરણાર્થ	૧૫૦૦
વસાવા અર્જુનભાઈ	૧૫૦૦	વસાવા કૂલજીભાઈ	૧૫૦૦
ગામીત ચંકરભાઈ રણાણાડભાઈ	૧૫૦૦	તરબદા ભૂપેન્દ્રભાઈ	૧૫૦૦
સાટોડે ઈશ્વરભાઈ સીતારામ	૧૫૦૦	પરમાર ઈશ્વરભાઈ	૫૦૦
વસાવા પ્રતાપસિંહ	૧૫૦૦	પટેલ નરોત્તમભાઈ ગોવિંદભાઈ	૧૫૦૦
પદ્મીધાર કલેસિંહ અલ્લરસિંહ	૧૫૦૦	ચૌહાણ અરૂણકુમાર પરસોત્તમદાસ	૩૦૦
વસાવા ગુલાબસિંહ હરિસિંહ	૧૫૦૦	ચૌધરી સેવાભાઈ લક્ષ્મણભાઈ	૧૦૦
ગં.સ્વ. મહિાબહેન એન. પટેલ (કોસંબા)	૧૫૦૦	ચૌધરી રામભલી રાજનારાયણ પ્રસાદ	૧૫૦૦
અનીયા એમ્પોરિયમ (કોસંબા)	૧૦૦	પટેલ વિહલભાઈ ભિપીનચંદ્ર	૧૫૦૦
વિજય સ્ટોર્સ (કોસંબા)	૧૦૦	વસાવા પ્રફુલ કાશીરામભાઈ	૧૧૦૦
ભારત મેડિકલ સ્ટોર્સ (કોસંબા)	૧૦૦	મિસ્ત્રી સવિતાબહેન બી.	૧૦૦૦
એસ. સ્કવેર સ્ટોર્સ (કોસંબા)	૧૦૦	ધારીયા સોમાભાઈ શનાભાઈ	૧૫૦૦
દારકાભાઈ ભભુતાભાઈ પટેલના સ્મરણાર્થ	૧૫૦૦	ગુપ્તા અરવિંદ મહેશપ્રસાદ	૩૦૦
દુર્ગા ટ્રેડિંગ (રાજુભાઈ ભજ્યા)	૧૫૧	વાંસદિયા જયેન્દ્રસિંહ ચંદ્રસિંહ	૧૫૦૦
જલારામ મેડિકલ સ્ટોર્સ, અંકલેશ્વર	૧૦૧	વસાવા કલેસિંગભાઈ જાતરીયાભાઈ	૧૦૦૦
એક શુભેચ્છક, અંકલેશ્વર	૧૦૧	યાલુભાઈ ઝીણાભાઈ પાલણીયા	૧૧૦૦
આસિક દુસેન અજુલ સમંદ, ગોધામજાર, અંકલેશ્વર	૧૦૧	લાંગ્યા ઈશ્રાહીમભાઈ વલી	૧૦૦૦
અજુલ હકિલ અ.મ.ઝીદ મીઠાવાલા	૧૦૧	લાંગ્યા ઈશ્રાહીમ	૫૦૦
જનુબહેન જયંતિભાઈ પટેલ	૧૫૧	શાહ લક્ષ્મણભાઈ	૧૫૦૦
માયાબહેન ડી. જાદવ	૧૧૦૦	કાપસ્ય દિનેશભાઈ	૧૫૦૦
પટેલ હિંમતભાઈ	૧૫૦૦	માછી પ્રવિણ દિનેશભાઈ	૧૫૦૦
વસાવા સોયાજીભાઈ	૧૫૦૦	પટેલ અમૃતલાલ	૧૦૦૦
ગોરધનભાઈ રવજીભાઈ રાખોલિયા	૧૦૦	અજીતસિંહ માનસિંહ બારડ	૨૦૦
યોગેશભાઈ ગોરધનભાઈ રાખોલિયા	૧૦૦	ડૉ. કર્મવીર સિંહ ડોડીયા	૨૦૦
રાજેશભાઈ ગોરધનભાઈ રાખોલિયા	૧૦૦	ચામુંડા જયેલર્સ	૫૧
વિજયભાઈ કાન્તીભાઈ રાખોલિયા	૧૦૦	સત્કાર ઈલેક્ટ્રોનિક્સ	૧૦૦

રોકડ દાન આપનાર દાતાની યાદી

કોન્સ્ટ્રક્ટર જયંતભાઈ ડી.	૪૫૦	બારીયા પરસોતમ જી.	૧૦૦
વસાવા ઉમંગલાલ ચીમનલાલ	૧૫૦૦	શાહ બી. જે.	૧૦૦
પટેલ હેમલતાબહેન અમૃતલાલ	૫૦૦	વસાવા ડાહ્યાભાઈ ડી.	૧૦૦
ટંડેલ કાંતિભાઈ બાવાભાઈ	૧૫૦૦	તાડવી મનહરભાઈ ડી.	૧૦૦
કુ. વસાવા શકુન્તલાબહેન બાપુડીયા	૨૦૦	દત્ત બ્રીકસ વર્કસ	૪૦૦
પાટીલ સંજયભાઈ	૧૦૧	અજીતસિંહ માનસિંહ બારા	૨૦૦
પંચોલી પ્રકાશચંદ્ર એમ.	૧૦૧	શીપી અશોકભાઈ છગનભાઈ	૧૫૦૦
પરમાર શૈલેષકુમાર	૨૦૦	સિંધા અરવિંદભાઈ મોતીભાઈ	૧૫૦૦
બાસ અશોકભાઈ કાંતિભાઈ	૧૦૦	પટેલ હંસીકાબહેન આર.	૫૦૦
સુરતકર એન. એસ.	૧૦૧	પટેલ મધુબહેન બાબુભાઈ	૫૦૦
માલી રાજેશકુમાર એચ.	૧૦૦	પટેલ રવિયાભાઈ	૫૦૦
પંચાલ દિપકભાઈ	૨૦૦	સર્ગ કમલદેવ પ્રસાદ	૧૮૦૦
ઈટવાલા ચિરાગકુમાર આર (એડવોકેટ)	૪૦૦	મહેક એન્જિનિયરીંગ ફોર્ટ, સોનગઢ	૪૦૦
વસાવા બાપુડીયાભાઈ રત્નાભાઈ	૫૦૦	સી. બી. સુરતવાલા સન્સ	૪૦૦
પટેલ નાથાભાઈ એ.	૧૦૦	કલ્પેશ એન્ટરપ્રાઈઝ, બોમ્બે	૪૦૦
વસાવા ગણપતભાઈ એન.	૧૦૦	રમેશભાઈ જોષી ફોર્ટ, સોનગઢ	૪૦૦
પરમાર ડી. જી.	૧૦૦	કાર્થીક એન્ટરપ્રાઈઝ	૧૦૦
ત્રિવેદી બી. એસ.	૧૦૦	ચંપકભાઈ એન્ટરપ્રાઈઝ	૨૦૦
વસાવા શ્રીમતી પ્રભાબહેન એસ.	૧૦૦	ચી-મય અમદાવાદ	૪૦૦
પુવાર જયપાલસિંહ સુરેન્દ્રસિંહ	૧૦૦	શાહ વિરલભાઈ રાજેશભાઈ	૬૦૦

ઉચ્ચ : ૨૦૦૮-૦૯

૮૪

અંક - ૧૮

With Best Compliment From

RVP
B-TEX[®]

B-TEX OINTMENT MFG. CO.

C-17, Udyognagar, Navsari-396 445, Guj.
(India) Telefax : (02637) 250770, 252019

With Best Compliment From

Wonderland Cybercafe & Game Zone

- ઇન્ટરનેટ
- દરેક પ્રકારની ગેમ
- બ્લેન્ડ સી.ડી. તથા ડી.વી.ડી.
- ગેમની સી.ડી. તથા ડી.વી.ડી. તૈયાર કરી આપીશું.
- કલર અને બ્લેક એન્ડ વ્હાઈટ - પ્રિન્ટ
- કલર અને બ્લેક એન્ડ વ્હાઈટ - ઝેરોક્ષ

૧૦૮, સૃષ્ટિ કોમ્પ્લેક્ષ, વંદના સોસાયટીની સામે,
નાના વરાછા, સુરત - ૩૯૫ ૦૦૬
Mobile : 9875521855, 9924120883

With Best Compliment From

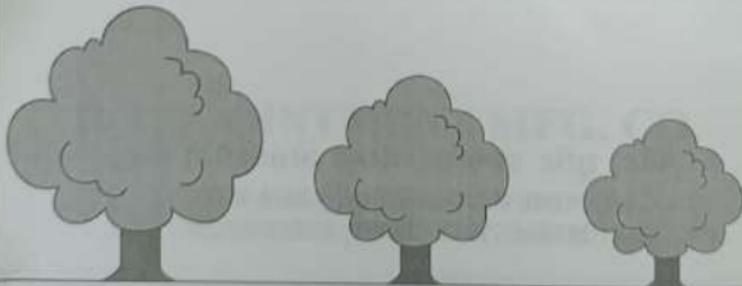
A

Well Wisher

SAVE WATER

SAVE ENVIRONMENT

GROW MORE TREES

શુભેચ્છા સહ...

આનંદ ફેન્ડશીપ બેલ્ટ મેકર

અવનવી જાતના આકર્ષક ફેન્ડશીપ બેલ્ટ
ઓર્ડર મુજબ બનાવી આપવામાં આવશે.

HUTCH

!idea

વોડાફોન તથા આઈડીયા કંપનીના

સીમકાર્ડ, રીચાર્જ ફુપન મળશે તેમજ
બેલેન્સ રીચાર્જ કરી આપવામાં આવશે.

૧૬, કાકા બા શોર્પીંગ સેન્ટર, હાંસોટ-૩૯૩ ૦૩૦,
મુ.પો.તા. હાંસોટ, જી. ભરૂચ.
ફોન : (૦૨૬૪૬) ૨૬૨૬૬૬ મોબાઈલ : ૯૨૨૮૩૯૨૨૬૧

૩, સરસ્વતી પાર્ક, ગંગા-જમના સોસાયટી નજીક,
મુ.પો.તા.અંકલેશ્વર, જી. ભરૂચ.
મોબાઈલ : ૯૯૦૪૦૬૮૪૨૮, ૯૯૭૮૪૯૪૯૩૭, ૯૬૨૪૨૦૪૪૯૬

With Best Compliment From

Naginbhai B. Patel

Lataben N. Patel

Hiren N. Patel

Kirit N. Patel

Jagruti N. Patel

&

K. Groups Pvt. Ltd.

&

JALARAM BACHAT YOJNA

&

Good Luck for Future

411, Kumbharvad, At. Post - Pal Gam,
Surat - 394 510

શુભેચ્છા સહ...

શ્રી કિશોરભાઈ ઉમેશભાઈ પટેલ

સતત સાતમીવાર કરોડપતિ વીમા એજન્ટ
(ચેરમેન ક્લબ મેમ્બરશીપ)
(મો. : ૯૮૭૯૫ ૨૨૯૭૭)

જીવન વીમા (એલ.આઈ.સી.) ને લગતા તમામ કામ માટે તેમજ
વીમાને લગતા નવા પ્લાનોની માહિતી માટે સંપર્ક કરો.

ઓફિસ

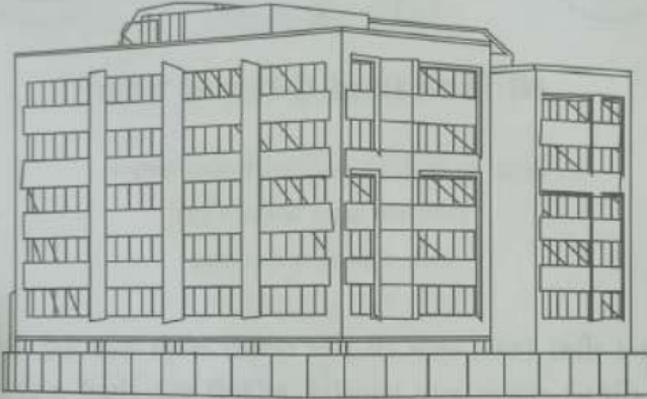
ડ્રીમ ઈન્વેસ્ટમેન્ટ

ઘોળી તળાવ, સુભાષ ગાર્ડન પાસે, મોરા ભાગળ, સુરત

રહેઠાણ

૧૦, ચિત્રાલી રો હાઉસ, જહાંગીરપુરા પેટ્રોલ પંપ,
જહાંગીરપુરા, સુરત.

With Best Compliment From

Shree Asset Org. Pvt. Ltd.

99, Vasta Devdi Road, Opp. Gayatri Temple,
Surat (Gujarat) 395004.

Tele : +91 261 2532116, 17

With Best Compliment From

BHAGVANDAS L. TANDEL

PADMABEN B. TANDEL

HARDIK B. TANDEL (ER.)

HARIKETAN B. TANDEL

AYUDH B. TANDEL

And

Good Luck for Future

B/56, Amaravan Society, Behind GEB Office,
Sayan - 394 130, Tal. Olpad, Dist. Surat.

With Best Compliment From

વિદ્યા ટ્રસ્ટના જ્ઞાતીસ

“અંધકારથી પ્રકાશ સમીપ”

ધોરણ : ૮, ૯, ૧૦

૧૧-૧૨ (કોમર્સ સ્પેશ્યાલીસ્ટ)

સંપર્ક

ટોલે કિશોરભાઈ જી.

(M.Com., B.Ed., ADCHNE, PGDCR)

મો. ૯૪૨૬૩૯૨૭૬૮

ગામીત કમલેશભાઈ એસ.

(M.Com., B.Ed.)

મો. ૯૯૦૯૧૯૨૧૮૪

સ્થળ

મુ. પો. માંડવી, તા. માંડવી, જી. સુરત

અંદાડામાં સતત ૯ વર્ષથી તથા અંકલેશ્વરમાં સતત ૩ વર્ષથી ૧૦૦ ટકા પરિણામ મેળવતો ટયુશન ક્લાસીસ

કિષ્ના ટયુશન ક્લાસીસ

- દા. ગણિયું, ગણેશ મીઠાઈના ખાંચામાં, ચોટાખજાર, અંકલેશ્વર, જિ. ભરૂચ.
- સાખા : સી-૬૧, રાજહંસ સોસાયટી, અંદાડા, તા. અંકલેશ્વર, જિ. ભરૂચ. ફોન : (૦૨૬૪૬) ૨૪૨૦૦૦ મો. : ૯૪૨૭૮૩૪૪૫૮
- > ધો. ૧ થી ૧૨નું સર્વોત્તમ શિક્ષણ + ટેસ્ટ મૂલ્યાંકન + સંસ્કારોનું સિંચન
 - > સતત ૭ વર્ષથી ધો. ૧૦, ૧૧ અને ૧૨માં અંગ્રેજીના વિષયમાં અંદાડામાં તથા છેલ્લા ૩ વર્ષથી ધો. ૧૨ અંગ્રેજીમાં અંકલેશ્વરમાં ઉચ્ચ ગુણ મેળવતો એકમાત્ર ટયુશન ક્લાસીસ.
 - > અમારું ઉચ્ચ પરિણામ એ જ અમારી સફળતાની પાસાશીરી છે.
 - > ધો. ૮ થી ૧૦ માટે ઓડીયો વિઝ્યુઅલ શિક્ષણ પદ્ધતિ (જવંત શિક્ષણ) એ-નીમેશન સાથે.
 - > આવતા વર્ષ ૨૦૦૯ થી ધો. ૧ થી ૭ માં પણ ઓડીયો વિઝ્યુઅલ શિક્ષણ પદ્ધતિ (જવંત શિક્ષણ) એ-નીમેશન સાથે શરૂ કરવામાં આવી રહી છે.
 - > અર્થાત્ મનોરંજન દ્વારા જ્ઞાન મેળવવાની પદ્ધતિ... બાર વિડીયો શિક્ષણ.
 - > અમારું શ્રેય... એક નવી દિશા... એક નવો વિચાર... એક નવો અભિગમ.
 - > દરેક બેચ ટીક કક્કત ૨૫ વિદ્યાર્થીઓ.
 - > ધો. ૫ થી ૯-ની ફી વેકેશન બેચ... તો વેકેશનમાં હવે ફી અભ્યાસ વૃક્ષો નહીં.
 - > વધુ માહિતી માટે ક્લાસીસનો તુરંત સંપર્ક કરો.
 - > અંગ્રેજી તો કિષ્ના ક્લાસીસનું જ.

મુલાકાતનો સમય
સવારે : ૮ થી ૧૨
સાંજે ૩ થી ૭

સંચાલક : અનિરુદ્ધ સુરતી

શુભેચ્છા સહ...

કૃપા ક્લીનિક

ડૉ. પ્રફુલ્લ બી. મિસ્ત્રી

જંડાચોક, તરસાડી, કોસંબા (આર.એસ.)

ફોન : (૦૨૬૨૯) ૨૩૧૬૫૭

શુભેચ્છા સહ...

શ્રી રાજાજોડરાય ફુલોર મીલ

મનહરભાઈ બી. મિસ્ત્રી

ગંડાચોક, તરસાડી, કોચંગા (આર.એસ.)

ફોન : (૦૨૬૨૯) ૨૩૨૬૩૪

શુભેચ્છા સહ...

સ્કૂલ યુનિફોર્મ, ટાઈ, સ્કૂલ બેગ,
બુટ-મોજા, બેલ્ટ મેળવવાનું એકમાત્ર વિશ્વાસપાત્ર સ્થળ...

વિમલ ગારમેન્ટ

ઉપના ત્રણ રસ્તા, સંકેત ઝેરોશની ગલીમાં,
જે. પી. બેકરી સામેની ગલીમાં, ઉપના, સુરત-૩૯૪૨૧૦
મોબાઈલ : ૯૭૨૪૩૩૨૮૫૮

ઉચ્ચ : ૨૦૦૮-૦૯

૯૫

૨૦૧ - ૧૯

With Best Compliments

From

Global Computer Classes

Katargam, Surat

With Best Compliments From

all type of
offset &
screen printing

Naresh K. Patel

A Dream of Printing

BHAVIK
PRINTING PRESS

Mo.: 98790 09645
Hello : 2489645

Master's Wadi Nr. Gajera School,
Amroli Road, Katargam, Surat.

શુભેચ્છા સહ...

હેપી મસાલા ગૃહ

મરી મસાલાના વેપારી

મોટા બજાર, પોલીસ ગેટની સામે, નવસારી
ફોન : ૨૫૯૩૭૩, ૨૫૨૪૫૦

શુભેચ્છા સહ...

બુરહાની
જનરલ સ્ટોર્સઘર વપરાશની
દરેક આઈટમ માટે મળોમંદિર રોડ, તા. માંગરોળ, જિ. સુરત-૩૯૪૪૪૦
ફોન : (૦૨૬૨૯) ૨૫૬૩૨૧, ૨૫૬૩૦૫ (ઓ),
૨૫૬૩૦૪ (ધર) ફેક્સ : ૨૫૬૩૦૩
મોબાઈલ : ૯૮૭૯૧૭૬૩૩૪
બુરહાની-૯૪૨૭૧૭૮૮૮૦

શુભેચ્છા સહ...

મુકેશભાઈ પી. ચૌધરી
મોબાઈલ : ૯૭૨૭૩૫૮૩૮૪ગુરુદ્વા
સ્ટીલ ફર્નિચરઅમારે ત્યાં સ્ટીલ કબાટ, ટીવી સોકેટ, રજવાડી
પલંગા, ખુરશી, ટીપોઈ, અનાજ ભરવાના પીપ,
ઓફિસ ટેબલ ડિગેરે ઓર્ડર મુજબ વ્યાજબી ભાવે
મેળવવાનું ભરોસાપાત્ર અને એકમાત્ર ઉત્તમ સ્થળ.મોં આશિષ કોમ્પલેક્સ, બરોડા બેંકની નીચે,
ઝંખવાવ ચાર રસ્તા. ફોન : (૦૨૬૨૩) ૨૭૩૧૮૪

શુભેચ્છા સહ...

મહેન્દ્રભાઈ
મોબાઈલ : ૯૯૨૫૩૬૪૬૨૬, ૯૭૨૬૯૯૩૬૫૬

મોહિની ફુલઘર

અમારે ત્યાં નોવેલ્ટી ફુલઘર, ગજરા, વેશી, કલગી,
કલગા, ભુકે, ગુલદસ્તા, કુલદાની, ગાડી શણગાર વગેરે
ઓર્ડર મુજબ બનાવી આપવામાં આવશે.

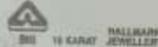
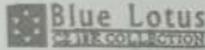
ઝંખવાવ ચાર રસ્તા, તા. માંગરોળ, જી. સુરત

With Best Compliments From

MARKANDESHWAR JEWELLERS

Authorised Retailer :

Chauta Bazar, Ankleshwar-1
Ph. (S) (02646) 249170 / 321189
Mobile : 98256 14902

શુભેચ્છા સહ...

શ્રી પ્રજાપતિ ક્લારસીસ

વિશિષ્ટતા

- > લેસર સિનેમા વડે લાઇવ ડેમોસ્ટ્રેશનથી મુખ્ય વિષયોનું શિક્ષણ આપતો એકમાત્ર અંકલેશ્વરનો વર્ગ
- > છેલ્લા ૧૦ વર્ષનું પરિણામ ૯૫ ટકા થી વધુ
- > દર અઠવાડિયે યુનિટ ટેસ્ટ કરવિયાત
No Test No Entry

મુધાર ફળિયા, અંકલેશ્વર, ફોન : ૨૪૬૨૧૮
મોબાઇલ : ૯૩૭૭૫૪૦૯૯૯

With Best Compliments From

Paresh
Mobile : 9426189410

P. N. Jewellers

20CT/916 KDM Gold & Silver
Ornaments Buyer & Seller

Nava Bazar, Kosamba (R.S.),
Dist. Surat - 394120
Phone : (02629) 232274

With Best Compliments From

Dr. Anwar S. Motala
D.H.M.S.

Dr. (Mrs.) Shahnaaz A. Motala
M.B.B.S.

Mohammadi Clinic

CLINIC :
Motala Plaza, Zanda Chowk,
Tarsadi, Kosamba (R.S.) Dist. Surat

REST :
Mayat Wadi, Old Kosamba (R.S.) Dist. Surat
Phone : (C) 231426, (R) 235427, 235027

With Best Compliments From

SHAILESHBHAI
9426804889

*Shailesh Sales
Corporation*

Dealer for Kitply Products

Mandir Road, Tarsadi, Kosamba
Ph : 231416, 231516

With Best Compliments From

Dr. Abbas Motala

Kosamba

Phone : (02629) 235555, 235037
Mobile : 9879514256

શુભેચ્છા સહ...

મહારાજા

મેડીકલ એન્ડ પ્રોવિઝન સ્ટોર્સ

દરેક જાતની ટેશી તેમજ વિલાયતી
દવાઓ, વેટરનરી દવાઓ, પ્રોવિઝન અને
કોસ્મેટીક્સ વ્યાજબી ભાવે ખરીદવાનું
એકમાત્ર ભરોસાપાત્ર સ્થળ.

સુગમ શ્રીખંડ, ગુલાબ જંબુ, બટર તથા
કેન્ડબરીઝ માટે અહીં સંપર્ક સાંધો.

ગ્રાહકનો સંતોષ એજ અમારો મુદ્દાલેખ છે.

મહારાજા ઝેરોક્ષ સેન્ટર

ઝંડાચોક, તરસાડી, કોસંબા-૩૮૪ ૧૨૦
ફોન : (૦૨૬૨૯) ૨૩૧૫૩૩, ૨૩૫૨૬૬

શુભેચ્છા સહ...

કંચનલાલ હિરાલાલ તમાકુવાલા
રાહુલકુમાર કંચનલાલ તમાકુવાલા

પંકજ ટોબેકો સ્ટોર્સ

મુલ્લાવાડ, અંકલેશ્વર

ફોન : ૩૨૨૨૯

મોબાઈલ : ૯૮૯૮૨૯૯૭૬૧

શુભેચ્છા સહ...

પુરી શોપ વર્કસ

વેલકમ ડિટર્જન્ટ સાબુ,
માલિક ડિટર્જન્ટ સાબુ,
બાબા ડિટર્જન્ટ સાબુ,
લાલાજી ડિટર્જન્ટ સાબુ

જી-૧/૧૫૮/૩, જી.આઈ.ડી.સી. ફેઝ-૨,
ભરૂચ.

With Best Compliments From

PRADIPBHAI
9825347342

ZEE STUDIO

Modeling, Digital Photo,
Out Door, Video Shooting

A-7, Market Yard Shopping,
Opp. Dave Hospital, Station Road,
Ankleshwar-1, Dist. Bharuch.

શુભેચ્છા સહ...

ઉમરીગર અમરતભાઈ
ગોપાળભાઈ
શુભેચ્છક

શુભેચ્છા સહ...

ઉમરીગર અમરતભાઈ
ગોપાળભાઈ
શુભેચ્છક

With Best Compliments From

Lataben Naginbhai Patel

&

K Groups Pvt. Ltd.

Good Luck for Future

13, Mangaldip Society, At. Pal Gam,
Tal. Choryashi, Surat - 394 510

|| શ્રી પાઠનાથાય નમઃ ||

Hemant Shah

Phone : 2421191 Fax : 2412190

**AASHKA
SCIENTIFIC CO.**

121, Meghani Tower, Old Cinema Road,
Delhi Gate, Surat.

Maps, Charts, Projector, Glass Ware,
Chemicals, Green Board, White Board,
Audio-Visual Equipments,
Lab Equipments, Scientific apparatus

Authorised Stockist

Finar, OMEGA, BIO SYSTEM

*All Teaching aids for Schools,
Colleges & Research Laboratories.*

શુભેચ્છા સહ...

લીબર્ટી સ્ટોર્સ

દરેક પ્રકારનાં યુનિફોર્મના વિકેતા

બરાનપુરી ભાગલ, મેઈનરોડ, સુરત
ફોન : ૨૪૦૦૭૭૭

શુભેચ્છા સહ...

લાલજીભાઈ

મો. ૯૯૯૮૧૦૧૧૩૫

મારુતી

સ્ટેશનરી એન્ડ મેરોક્ષ

અમારે ત્યાં ઓફિસ તથા સૂલ સ્ટેશનરી, સપ્લીમેન્ટરી,
પુકા, ચાર્ટ સીટ, ખ્યાસ્ટીક ફાઈલ, કોલેજને લગતી કાર્ડ્સ
અને પ્રોટેક્ટિંગ આઈટમ, સ્ટીકર સીટ, ક્લીનીંગ મટીરીયલ
મળશે.

નટુભાઈ કોમ્પ્લેક્સ, જુના ને. વા. નં. ૮, પ્રલિન હોટલની
આજુબાં, સ્ટેશન રોડ, જી.આઈ.ટી.સી. અંકલેખર-૨
ફોન : (૦૨૬૪૬) ૨૨૪૬૨૨, ૨૨૭૮૬૫

શુભેચ્છા સહ...

સૌ માટે શુભદાયી, સૌ માટે મંગલકારી
અનન્ય સૌરભથી મહેકતી સ્વપ્ન નગરી

સુખદેવ
રેસીડેન્સી

ઉત્રાણ રેલ્વે સ્ટેશનની સામે, ઉત્રાણ
મો. ૯૮૨૫૧૮૨૫૬૪

શુભેચ્છા સહ...

સનરાઈઝ ડેવલપર્સ

ગ્રીન પાર્કની બાજુમાં,
સનરાઈઝ રેસીડેન્સી, ઉત્રાણ

રમણીક ડી. કચીરીયા
મો. ૯૮૨૫૧૫૧૧૮૦

With Best Compliments From

VRAJLAL K. LAKHANI
9824330908

AVASAR
NAMKEEN

*Any Avasar Ke Sang
Always Fresh & Crunchy...*

Plot No. 2/4/1, Phase-1, GIDC,
Narmadanagar, Bharuch
Phone : (02642) 248330

શુભેચ્છા સહ...

દત્ત બ્રીક્સ વર્ડસ

કમલેશકુમાર સુરેન્દ્રસિંહ દેવધરા

મુ. પો. વડોલી, તા. સોલપાક, જી. સુરત
મો. ૯૮૨૫૨૫૯૭૫૫

શુભેચ્છા સહ...

આર.આર.પી. બ્રિક્સ

ઘનસુખભાઈ રમણભાઈ પટેલ

મુ. પો. વડોલી, તા. ઓલપાડ, જી. સુરત
મો. ૯૮૨૫૧૪૦૩૨૯

॥ શ્રી ગણેશાય નમઃ ॥
શુભેચ્છા સહ...

ગાંધી એગ્રો સીડ્સ

બીયારણ તથા
રાસાયણિક ખાતરના વેપારી

૮, જગન્નાથ કોમ્પ્લેક્સ ચાર રસ્તા, માંડવી રોડ,
તા. વાલીયા, નેત્રંગ, જી. ભરૂચ - ૩૯૩ ૧૩૦
ફોન : (૦૨૬૪૩) ૨૮૨૨૩૮ (દુ.),
૨૮૨૨૯૫, ૨૮૨૮૬૫ (ધર)

ગોપાલ ગાંધી - ૯૯૯૮૧૫૩૦૦૧
દિનેશ ગાંધી - ૯૯૯૮૦૩૯૭૧૧
નરેશ ગાંધી - ૯૯૯૮૧૫૩૦૦૨

શુભેચ્છા સહ...

સત્યવાન આર. ચૌધરી
મો. ૯૯૨૫૩૨૮૭૦૬

સત્યમ ઈલે. એન્ડ જનરલ સ્ટોર્સ
સેલ્સ એન્ડ સર્વિસ

સ્વીચ બોર્ડના ખાંચા પાડી તૈયાર કરી
આપવામાં આવશે. ઈલેક્ટ્રીકને લગતાં
સામાન તથા રીપેરીંગ કરી આપવામાં
આવશે.

મુ. પો. ઝંખવાવ, માંડવી રોડ,
તા. માંગરોલ, જી. સુરત
મોબાઈલ : ૯૯૨૫૬૦૪૬૯૯

With Best Compliments From

JAYPRAKASH K. SHAH
Mobile : 9825127594

SHREE JAY AMBE
TRADERS

(Wholesale Stationers)

School Books, Note Books & Stationery
Distributor (Navneet - Gala - Vikas)

6/7, Anuradha Shopping Complex,
Near Panchyat Bhavan, Station Road,
Ankleshwar - 393 001
Phone : (02646) 327417

સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમની ઝલક

ભીની ભીની નજરોથી સાવકાર છે
વાર્ષિકોત્સવના ઉપક્રમે
સ્વાગત નૃત્ય રજૂ કરતું વૃંદ

"It happens only in India"
ના ગીત નૃત્યની અંતિમ ઝલક

પ્રદર્શન "રાજેશ સરનો કલાસ"નું
એક દૃશ્ય

It happens only in India
ગીત નૃત્યની એક ઝાંખી

સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમની ઝલક

આતંકવાદનો ભોગ બનેલ બાળકની માતાનું એકપાત્રીય અભિનય

"વો કિષ્ના ઠે" સમૂહ નૃત્યની એક ભાવવાદી ઝલક

સંસ્કૃતિભવન અદ્યે
પંકોલસ્ય

આદિવાસી નૃત્ય (બઢેનો)ની એક વિશિષ્ટ એકશન (રજૂઆત)

સંગી નૃત્ય (ભાઈઓ) રજૂ કરી પ્રેક્ષકોને મંત્રમુગ્ધ કરતા વિવિધ પિરામીડમાંનો એક પિરામીડ

સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમના મુખ્ય અતિથિઓ

વાર્ષિકોત્સવ ૨૦૦૮-૨૦૦૯ને દીપ પ્રાગટ્ય દ્વારા ખુલ્લો મુદતાં પ્રિ. કે.આર. કાપડીયા (આચાર્ય - વંજુસર કોલેજ)

વાર્ષિકોત્સવ ૨૦૦૮-૨૦૦૯ના મુખ્ય અતિથિઓ

વાર્ષિકોત્સવ ૨૦૦૮-૨૦૦૯ને માણતા ટ્રસ્ટીશ્રી, આચાર્યશ્રી તથા મહેમાનો

વાર્ષિકોત્સવના અતિથિવિશેષ સ્થાનેથી ઉદ્બોધન કરતાં શ્રી પ્રવિણસિંહ રણા (પ્રમુખ, ભરૂચ જિલ્લા આચાર્ય સંઘ)

सांस्कृतिक कार्यक्रम : पुरस्कृत प्रशिक्षणार्थीओ

पुरस्कारी सन्माननी प्रतिभाव
आपता लूतपुवं प्रशिक्षणार्थी
श्री मनिषा वैद्य

"आदिवासी नृत्य"नी पितामीड रची
प्रेक्षकोनी हाट मेळवतुं घुंटे

जी.ओ.डी. परीक्षा २००८मां प्रथम क्रमणी
पुरस्कार स्वीकारता प्रशिक्षणार्थी
श्री रंजनजेन महेता

हिन्दी-गुजराती मेळडमां प्रथम क्रमणी
पुरस्कार स्वीकारता मायाजहैन सिंधा

કોલેજની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ

ઉદ્ઘાટન કાર્યક્રમ "ગાંધી દર્શન"નું
વિમોચન કરતાં કોલેજના સામાન્ય શિક્ષકો
શ્રી હિતેશ પટેલ

પ્રવિજ્ઞાણકારીઓ સમક્ષ સંસ્મરણ વાગોળતા
ભૂતપૂર્વ પ્રવિજ્ઞાણકારી રૂપલ ભાવસાર

પ્રવિજ્ઞાણકારી સંસદ ૨૦૦૮-૨૦૦૯

કોલેજ ક્રિકેટ ટીમ ૨૦૦૮-૦૯

કોલેજની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ

પ્રથમ સત્રના પ્રથમ દિવસે
પ્રશિક્ષણાર્થીઓનું
કોલેજ પરિવાર દ્વારા સ્વાગત

ગણિત-વિજ્ઞાન પદ્ધતિના પ્રશિક્ષણાર્થીઓ
અને પ્રાધ્યાપક શ્રી પાણલ દંડેલ
અધ્યાપન અને અધ્યયન વર્ગખંડ લઠાર

કોલેજ સ્થાપના દિનની ઉજવણી પ્રસંગે
ઉપસ્થિત શ્રી મહંમદનાઈ ભૈયાત (મંત્રીશ્રી)
શ્રી સૈયદ
(વહીવટદાર ધબ્લીક સ્કૂલ, ખરોડ)

'ઇંગ્લો' બી.એડ.ની ૨૦૦૯ની બેચની
ઇન્ડકવાલ મીટિંગ દરમિયાન નવા
પ્રશિક્ષણાર્થીઓને આવકારતા
ડૉ. પી. જે. રાજ

વિદ્વાનો સાથે ગોષ્ઠી

આંતર કોલેજ વ્યાખ્યાન પ્રસંગે ભાવિ શિક્ષકોને "સોનેરી સૂત્રો" સમજાવતા પ્રિ. યોગેશ ભટ્ટ
(આચાર્ય- ઘરમપુર કોલેજ)

ડૉ. વચ્છરાવળી જાતિય શિક્ષણ અંગે મનનીય પ્રવચન આપતા એક લાક્ષણિક મુદ્દામાં

ડૉ. વિનોદભાઈ પટેલ, (ડીન, શિક્ષણ વિદ્યા શાખા) વી.ન.દ.ગુ.યુનિ. સુરત પ્રિ. વી. ટી. ચોકડી કોલેજ, સુરત પ્રવિણણાર્થીઓને શુભેચ્છા આપતા

આંતર કોલેજ વ્યાખ્યાન પ્રસંગે વ્યક્તિત્વ વિકાસ અને શિક્ષણ વિષય પર પોતાના વિચારો રજૂ કરતાં ડૉ. રાજેન્દ્ર જી. પટેલ (શિક્ષણ વિભાગ વી. ન. દ. ગુ. યુનિ. સુરત)

વિદ્વાનો સાથે ગોષ્ઠી

શ્રી આદમનાથ ડંકારવી (ભૂતપૂર્વ પ્રાધ્યાપક
એચ.એમ. પટેલ ઇન્સ્ટીટ્યૂટ ઓફ
ઇંગ્લીશ, વિદ્યાનગર) કોલેજમાં સાહિત્ય
ગોષ્ઠિ

ભૂતપૂર્વ આચાર્ય ડો. ડી. પી. પટેલ
ફલકર્નાઇઠ કોચાલ્ય અંગે વિશિષ્ટ
સમજૂતી અને નિદર્શન

સામાન્ય મંત્રી ૨૦૦૮-૦૯

હિતેશ જી. પટેલ

બી.એડ. ૨૦૦૮માં કોલેજમાં પ્રથમ

રંજન મહેતા

ઉત્કર્ષ ૨૦૦૮-૦૯ માટે સૌથી વધુ ફંડ એકત્ર કરનાર

બીના સિંગ

સરોજ વસાવા

કેલાત ચૌહાણ

ગાંધી દર્શન - ચિત્રો તથા પુસ્તક દ્વારા

ગાંધી સંપાદનની ઉજવણી
"ગાંધીપુસ્તક મદર્શન"

ગાંધી પુસ્તક મદર્શનને
આણતા પ્રશિક્ષણાચારીઓ

ગાંધી ફોટો ચાકસ નિહાળવું
પ્રશિક્ષણાચારીઓનું વૃંદ

"ગાંધી દર્શન"
ગાંધીજીના ચિત્રો દ્વારા

